

NJEMAČKA I USTASKO-DOMOBRANSKA DOKUMENTA

BELEŠKA SAVJETNIKA NJEMAČKOG POSLANSTVA U
ZAGREBU OD 3. JUNA 1944. O DRVARSKOJ OPERACIJI¹

Zagreb, 3.VI. 1944
Povjerljivo

Beleška

Predmet: Iznenađna akcija u prostoru Bos. Petrovac i Drvar.

1. U akciji su sudelovale sledeće jedinice:

1. puk »Brandenburg«
- 92 grenadirski mot. puk
- Dijelovi 1 lovačkog rezervnog puka
- Dijelovi SS divizije »Princ Eugen«
- 100 nemačkih aviona različitih modela uključujući štuke.²

2. Tok akcije:

Koncentrično nastupanje angažovanih trupa ka Glavnom neprijateljskom centru 10 km sjeverno od Drvara.

Iznenađno otvaranje vatre iz teških oružja, naročito na posjednute brdske obronke, i bacanje bombi.

Iskrčavanje padobranima oko 700 padobranskih lovaca oružja SS.

Napad-na stanove neprijateljskog štaba.

3. Rezultat:

Iz naših izvještaja koje su poslale jedinice i iskaza zarobljenika jasno se vidi da se akcija može smatrati uspješnom.

Ukupni neprijateljski gubici u mrtvima, ranjenima i zarobljenima (mali broj) prema privremenoj procjeni iznose 1500 ljudi.³

¹ Original (pisan na mašini) na njemačkom jeziku. Snimak originala u Arhivu VII, London — N 13. H 306442 — H 306443.

² Opširnije o neprijateljevim snagama vidi knj. 25, dok. br. 84, 111 i 137.

³ Vidi dok. br. 121, napomenu br. 2.

Bogat plijen ratnog i drugog materijala, radio-stanica i skladišta životnih namirnica. Naročito je značajna zaplena dragocjene arhive gdje se između ostaloga nalazi dnevnik Randolfa Cerčila u rukopisu i važna povjerljiva naređenja — dokumenta.

Broz⁴ je uspio blagovremeno da umakne. Zaplijenjena je samo jedna njegova nova paradna uniforma kod njegovog krojača koji je zarobljen. Ovaj je, kao karakteristično za opreznost Broza, izjavio da je Broz kod jednoga krojača uzeo mjeru, ali da je kod drugoga išao na probu.

Stan R⁵ Cerčila nađen sa svim znacima hitnog napuštanja i ostavljanja svih predmeta za ličnu upotrebu. O zarobljavanju američkih novinara i filmskih reportera izveštaji su za sada protivrečni, ali je činjenica da su pisani materijal i filmovi zaplijenjeni.

Naši gubici veoma mali.^B

4. *Uopšte:*

Poslije očigledne zbrke, koja je naročito za prva 24 sata vladala među jedinicama banditskog centra, sada su u toku stalni protivnapadi neprijatelja.

Za sada je glavni prostor neprijateljevog otpora premješten na jug u prostor Drvar — Bosansko Grahovo (20 km sjeverno sjevero-zap. od (Knina).

Prema izvještajima koji su baš sada stigli opunomoćenom generalu, II pješadijski puk »Brandenburg« je u ovom času opkoljen od strane neprijatelja 10 km j.i. Bos. Grahova.

Komandant vazduhoplovnih jedinica lično mi je obećao da će mi dostaviti sve izvještaje jedinica iz pomenutih prostora.

...⁷ 9/6

savjetnik njemačkog poslanstva
u Zagrebu

⁴ Josip Broz Tito.

⁵ Randolf

• Vidi dok. br. 121.

⁷ Paraf nečitak, vjerovatno Damorau.

IZVJEŠTAJ KOMANDE 15. BRDSKOG ARMIJSKOG KOR-
PUSA OD 7. JUNA 1944. KOMANDI 2. OKLOPNE ARMIJE
O GUBICIMA U DRVARSKOJ OPERACIJI¹

WB 1154 (2)
KR

Povjerljivo

6698 — 7.6. 12,10

Telegram

Komandi 2. oklopne armije

*Sadržaj*¹ »Reselšprung« (Rösselsprung = Konjičev skok).
Privremeni ukupni gubici i plijen od 25.5. do 5.6.
44.

(Razdvajanje po borbenim grupama slijedi po-
slije uvoda.)

<i>Sopstveni gubici:</i>	<i>Neprijateljski gubici:</i>
213 mrtvih (od toga 7 oficira)	izbrojano 1916 poginulih,
881 ranjen (od toga 6 oficira)	1402 poginula po procjeni (2
57 nestalih	engleska oficira, 2 koman-
<i>Potpuno uništeno</i>	danta brigade, 1 komesar bri-
2 protivtenkovska topa	gade), 161 zarobljen, 33 u-
2 protivkolska topa	hapšena, 35 prebjeglica. ²
6 mitraljeza	<i>Plijen:</i>
4 radio-stanice	1 top (uništen)
144 motorna vozila	3 protivtenkovska topa
2 tenka	2 tenka
3 oklopna izviđačka kola	11 minobacača (7 uni-
68 konja	štenih)
Obavještajna oprema i	107 mitraljeza (7 unište-
karta jednog izviđačkog	nih)
odjeljenja	25 automata
	3 pištolja
	8 protivtenkovskih pu-
	šaka

¹ Original (radiogram) pisan na mašini, na njemačkom jeziku.
Snimak originala u Arhivu VII, reg. br. Minhen — 2/600—611.

² Iznoseći gubitke jedinica NOV i POJ neprijatelj očigledno pre-
tjeruje. Vjerovatno tu ubraja stanovništvo (žene, djecu i starce) koje je
tokom izvođenja dejstva poubijao. Bliže o gubicima naših snaga vidi iz-
vještaje jedinica 1. i 5. korpusa u 25, 26. i 27. knjizi i izvještaje jedinica 8.
korpusa u 28. i 29. knjizi V toma.

Oštećeno:
2 tenka
3 oklopna izviđačka kola
73 motorna vozila

1 engleski protivten-
kovski reaktivni ba-
cač
419 pušaka (od toga 21
uništena)
861100 metaka mitraljeske i
puščane municije
130100 metaka za automat
14300 protivavionske mu-
nicije 2 cm
1189 kg eksploziva i dina-
mita
80 mina za minobacač
140 mina
175 ručnih granata
185 padobrana
1 gumeni čamac
4 motorna vozila
116 kanti benzina
10 guma za motorna vo-
zila
4 skladišta odeće
3 centra (150 kg) ovčije
vune
5 t životnih namirnica
3 mala skladišta život-
nih namirnica
6,5 t žita
76 konja
22 goveda
350 ovaca
1 sanitetsko skladište
32 šatora za zaštitu od
moskita
2 pisaće mašine
17 radio-stanica
1 predajnik (radio)
1 durbin sa dva okulara
2 protivavionska ure-
đaja
1 motor na vetar
1 generator za osvjet-
ljenje
4 električne peći za za-
grevanje
22 generatora

2/611

474

- 1 motor
- 1 aparat za snimanje
filma
- 1 mikroskop

Uništeno

- 2 mala municijska skladišta
- 1 skladište eksploziva
- 2 topovska prednjaka
- 1 letilište pilotske škole
- 2 stajanke za avione u Uvali
- 1 bolnica
- željezničko postrojenje i
sklonište bandi
- 2 dvokolice za devaširanje
Oboreno 6 neprijateljskih
lovaca
- Zaplijenjen obilan materijal Ic

XV brdski armijski korpus
Ic/Ia br. 3078/44
7.6.44

ZAPOVIJEST KOMANDE NJEMAČKE 13. LEGIONARSKJE
SS DIVIZIJE »HANDZAR« OD 7. JUNA 1944. ZA NAPAD
NA JEDINICE NOV I POJ NA PRAVCIMA RASTOŠNICE,
PRIBOJA I VISOKE GLAVE¹

13. SS-divizija
(Operativni štab)

Prevod sa nemackog

Gebe /AK SS

7.VI 1944. god. u 22 časa.

Ia Tgb. Nr. 45/44 tog.

Z A P O V E S T — Divizije
preduzeti »Vollmond«
(usmeno i u pojedinostima izdati)

I. Neprijatelj:

- A.) 16. vojvodanska divizija (I, II i IV brigada) i 38. severoistočna bosanska divizija (17. majevička brigada i Posavski odred) potpomognute od 36. vojvodanske divizije (III i V vojvodanske brigade), u jačini najmanje 4.000 ljudi, prešle su noću put Zvornik — Tuzla između G. Petrovića (11 OSO Tuzla) i Caparda (27 OSO Tuzla) i kreću se u severnom pravcu, te su stigle u 0.40 časova.² Izvesne slabije snage krenule su iz blizine Prnjavora preko Kiseljaka, i kreću se pravcem preko planinsko-brdskog terena, na putu Corbin Han — Lopare. Saznajemo da je neprijatelj u poznim popodnevnim časovima napao Corbin Han i odbacio hrvatske oružane snage, te poseo položaj. Da je poseo položaj Busija Pkt. 847, Ploča Pkt. 700 i postavio se u severozapadnom pravcu. Situacija je ovde nejasna. Zauzete položaje neprijatelj je utvrdio u svim linijama. Obršine (3 SO Priboj), Brzava (4 SO Priboj), Majdan Pkt. 675 (7 O Priboj), Teočak, Medići, Bare (13 O Priboj) su zauzeti. Treba računati

¹ Prevod s njemačkog (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 1—5, k. 1240. Prevod je vjerovatno izvršen još u toku rata, nakon zaplene dokumenta od strane jedinica 16. NOU divizije. O tome se govori u izvještaju Štaba 3. korpusa NOVJ od 11. jula 1944 (vidi Arhiv VII, reg. br. 5/3, k. 408). Original dokumenta redakcija nije mogla da pronađe.

² i ⁴ Riječ je o ofanzivnoj operaciji jedinica 3. korpusa, koja je trebalo da olakša položaj jedinicama NOV i POJ u zapadnoj Bosni. Opširnije o angažovanim snagama i njihovim dejstvima vidi dok. br. 19, 71 i 119 i izvještaje Štaba 3. korpusa od 11. i 14. jula u 27. knjizi.

da će neprijatelj preko svoga desnog krila izvršiti prodor prema Drini na Bijeljini ili, pak, prema Obriježju. Nastupajuće neprijateljske snage mogu imati sledeće zadatke: da se preko Međednika dokopaju područja Pukiša zapadno, te naprave dubok prodor i tako nam potisnu diviziju.

- B.) VI vojvođanska brigada, koja je u poslednje vreme regrutovala nove snage u Sremu,³ i dobro naoružana od strane neprijateljske avijacije, prešla je u 15 časova, uz saradnju Majevičkog odreda, severnu Savu, postavila se na terenu G. Crnjelova i D. Brodca i sukobila se sa hrvatskim oružanim snagama.
  - C.) *Namera neprijatelja*: verovatno ponovno zauzimanje prostora Bijeljine i Semberije, kao i uspostavljanje civilno-mesnih vlasti na području Posavina — Majeвица.⁴
2. *Divizija će napasti neprijatelja sa severa i zapada, u obuhvatu sa zapadne strane nabaciti ih na Drinu.*

3. *Zapovest:*

A.) Snage SS Geb. 28. lovačke regimente postaviće se na visove Priboja i držati ih. Ista se ima poslije napada povezati sa IV/28. regimentom. Opšti pravac: Rastošnica. IV/28. regimenta je u blizini jugoistočno od Lopara, odakle kontroliše položaje: Busija (12,5 ONO⁵ Tuzla) i Ploče (6 SW⁶ Priboj), odakle će prema razvoju borbe dejstvovati u pravcu Priboja i Rožnja, ili pak Stolice, prema naređenju regimente.

B.) Snage SS Geb.⁷ lovačke 27. regimente⁸ će sa Prvim bataljonom još danas napasti Pkt. 395 i Kamenjak, Pkt. 504 radi pojačanja II bataljona, koji je na svojim položajima.

Snage I i II bataljona 8. VI kreću u napad sa težištem na krilima. Cilj napada je Visoka Glava, Pkt. 664 (5 NO⁹ Sapna) sa zapada I bataljona, Južne Jasenice sa zapada II bataljona.

Početak napada za sve delove snaga, izuzev I /28 regimente,¹⁰ u 03,45 časova 8. VI 1944. godine.

³ Vidi knj. 22, dok. br. 152, napomenu br. 9.

⁵ Skraćenica za njemački izraz Ost-Nord-Ost (istok-sjeveroistok).

⁶ Skraćenica za riječ Süd-West (jugozapad).

⁷ Riječ »gebirgs« na njemačkom znači: brdske. U originalu vjerovatno piše: SS-Geb.-Jg.-Rgt. 27 (SS Gebirgsjäger 27. Regimente).

⁸ Puk

* Nord-Ost (sjeveroistok)

¹⁰ Prvi bataljon 28. puka.

- 4.) *Objašnjenje za regimente:* važno je pri postavljanju ostaviti slobodan prolaz kroz operativne jedinice neprijatelja, jedna prema drugoj, u obruču kroz lovačku 28. regimentu u pravcu Međednika.
- 5.) *Delovi pionirskog bataljona 13. i divizijski štab lovačke kompanije pod komandom pionirskog bataljona 13 održavaće stalan kontakt sa hrvatskim oružanim snagama na Savi.* Sa istoka je 19/27. regimenta postavljena.¹¹
- 6.) *Artiljerija:*
 8./A.R.² 13, Srnice, iz rezerve stići će odmah u Brčko.
 7./A.R. 13 kao i do sada sadejstvovaće sa 28. regimentom, stiže u Lopare.
 6./A.R. 13 je daleko pozadi 1/28 regimente, postavljena.
 2.A.R. 13 Bijeljina, sadejstvovaće do daljeg sa 27. regimentom i stići u D. Trnovu.
- 7.) *Rezerve divizije* stoje na raspolaganju u prostoru Brčkog A.A.¹³ 13 bez konjičkog eskadrona, kao i 21. regimenta, 27, sa kamionima Dinatru. 13.
 Sve ostale jedinice, koje ne učestvuju u napadu, imaju biti spremne da se u momentu naređenja mogu u roku od 30 minuta staviti u pokret.
- 8.) *SS-Geb. lovačka 28. regimenta* ima sa snagama II bataljona osigurati zapadni dio puta Tuzla — Čelić.
 Osnovne tačke: Srebrnik, Straža i Humci.
 A.A. 13 osiguraće se konjičkim eskadronom tačke: Gradačac, Srnice i Bukvik.
- 9.) *Obaveštajni centar:*
 a) telefonske veze: dosadanje održavati i prema razvoju povezivati regimente;
 b) radio-telegrafsku službu održavati sa 28. regimentom 11/28 regimentu (regimenta — divizija), regimenta 27 11/27 regimentu (regimenta — divizija), obaveštajni odsek 13, pionirski bataljon 13 i komandantom operacija, Tuzla.
- 10.) *Divizijski štab za operacije:* kao i do sada.

Komandant SS-brigade,
 general-major SS¹⁴
 Zauberovajg s. r.

¹¹ U dokumentu ima više nejasnih mjesta, naročito u tački 4. i 5.

¹² Osmu bateriju 13. artiljerijskog puka (Artillerie Regimente).

¹³ Trinaesti izviđački divizion (Aufklärungsabteilung — A. A).

¹⁴ SS Brigadeführer je čin u SS jedinicama koji odgovara činu general-majora.

IZVOD IZ OPERACIJSKOG DNEVNIKA 2. BATALJONA 13. BRDSKOG LOVAČKOG PUKA 7. SS DIVIZIJE »PRINC EUGEN« O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PROSTORIJI RIBNIK — MLINIŠTA — PROZOR — FOJNICA U JUNU 1944. GODINE«

Dan	Prikaz događaja
1. VI 44. 05,30	Pukovska zapovest za nastupanje na jug. Zatim bataljonska zapovest. Bataljon još čeka V ² komoru.
11,00	Polazak bataljona. 7. četa je ostala da dovede trupnu komoru.
16,10	Zauzet je trig. 1208 (1 km južno od Zivaje) bez dodira sa neprijateljem. Komandant se odlučio da uputi 5. četu na Crni Vrh (trig. 1395), 6. četu na Liso (k. 1061).
20,30	Liso (k. 1061) dostignuto. 8. četa [uputila] osiguranje na k. 1181, 6. četa na k. 1061 i osiguranje na k. 1125. <i>Vrijeme:</i> sunčano i toplo.
2. VI 44. 00,30	5 četa stigla na Crni Vrh (trig. 1395). 02,30 7. četa i trupna komora stigle u bataljon. 7. četa uputila osiguranje na k. 1225.
04,00	6. četa upućuje patrolu za vezu sa desnim susedom. <i>Pokret:</i> Poljice — Bunčevac — Prekaja — — Škrbići — 969 — 1133.
09,30	Vratila se patrola za vezu. U Prekaji [uspostavljena] veza sa vojskom. ³

¹ Original (pisan na mašini, na njemačkom jeziku) u Arhivu VII, reg. br. 2/5, k. 10.

² VERPFLEGUNGSTROS — trupna komora

* Vjerovatno se misli na vezu sa njemačkim jedinicama koje su nadirale od Drvara ka Prekaji. Vidi knj. 25, dok. br. 166.

- 10,00 7. četa je upućena na jug na k. 1009 Bošnjaci, radi pomoći potjernom odjeljenju 1/13. bataljona. Sa njome ide V. B.⁴
6. četa uputila je ponovo patrolu za vezu na desno, da bi ustanovila koja je jedinica desno, sa kojim zadatkom, gdje je komandno mjesto' puka.
- 11,30 Zapovijest za marševsku pripravnost.
- Uspostavljena veza sa 384. pješ. pukom.⁵
- 11,34 7. četa dostigla k. 1009 i sa svjetlosnim signalima uspostavila vezu sa 3. četom.
- 12,15 Zapovijest puka za polazak u Preodac. — V. Tičevo. Bataljonu je potčinjena 3. četa 13. SS puka i 2. baterija 7. SS art. puka.
- 12,50 Zapovijest 7. četi: u tijesnoj vezi sa 3/13. četom preko potoka zatvoriti, osigurati i izviđanjem ostati u dodiru sa neprijateljem.
- 17,00 Bataljon stigao u Preodac.
7. četa desno nastupa preko k. 1078 — 1083 — Kuk — Kik — k. 1224.
6. četa lijevo, preko k. 1034' — Strmac na k. 1178. 3. četa preko k. 997 na trig. 1254. 5. četa preuzeće osiguranje komore i artiljerije.
- 19,55 6. četa zauzela vis Strmac — k. 1043.
- 20,00 7. četa zauzela k. 1078 i produžuje na k. 1224.
- 21,00 7. četa zauzela k. 1224.
- 22,30 Zauzet je trig. 1254 i V. Tičevo. Bataljon osigurava k. 1224 — 1254 — 1178.
- Potjerno odjeljenje upućeno na zapad. Nema dodira sa neprijateljem.
- Vrijeme:* sunčano i toplo.
- Pridošli: 3. četa 13. pješ. puka i 2. baterije 7. SS brdskog art. puka.
3. VI 44.
- 04,30 5. četa izviđa sa jednim vodom na zadad prema Maleševcima.

⁴ Skraćena za artiljerijske prednje (isturene) osmatrače (UOR geschobener BEOBACHTER).

⁵ Taj puk je bio iz sastava 373. legionarske divizije »Tigar«. Bliže o njegovom dejstvu vidi knj. 25, dok. br. 137.

6. četa izviđa sa jednim vodom na jug preko Crnog Vrha — k. 1226.
7. četa upućuje izviđanje na sjever prema Zupt radi hvatanja veze sa 384 pukom.
- 11,48 6. četa otkrila je 3 km južno od k. 1178 veliko slagalište municije i oružja.
- 11,20 Komandant naređuje 7. četi da posjedne k. 1150 — trig. 1171, 3. četa posjeda sa 1. vodom k. 1132.
6. četa ostavlja jedan vod da posjedne k. 1178 1 krstari dolinom Paljevina — k. 1168 do trig. 1171 za sakrivenim plijenom, zatim posjeda sa 2 voda k. 1168.
- 13,00 Povratak izviđačke patrole, upućene na jug preko Paljevina do k. 1236, bez dodira sa neprijateljem.
- 14,02 7. četa uhvatila je kod Zupe vezu sa desnim susedom. Trig. 1171 posjednut od desnog suseda.
- 14 20 Komora 7. čete poslata za četom.
- 16,20 5. četa sa glavninom posjeda k. 1269 i sa jednira vodom trig. 1304 u cilju osiguranja i pretraživanja zemljišta radi plijena.
- Bataljon očekuje dalje zapovijesti puka, ali sa pukom nema veze.
- Vrijeme:* sunčano i toplo.
4. VI 44. *Komandno mjesto bataljona, Malinovac*
- 13,35 Od puka radio-telefonom: bataljon neka pođe odmah preko Rore u Vaganj. Odatle transport motornim vozilima.
7. četa i 8. četa preko Preodaca — 1217 — — 1206 — 1481 — Popovići.
- Glavnina bataljona preko Preodaca — Bošnjaci — Rore.
- Vrijeme:* prije podne kiša, oblačno, povremena sunčano.
5. VI 44.
- 1,00 Bataljon je stigao u Vaganj, kao što je bilo naređeno, i tamo se smijestio (bez 7. i 8. čete).
- 4,00 Stigla 7. i 8. četa.

- 8,00   Ustuf Knišeh (Knischek) stigao je u bataljonsko komandno mjesto sa kamionima i usmenim naređenjem iz puka da motorizovano preveze bataljon u Mliništa.
Od puka radio-telefonom: Bataljon se neće ukrcati i ostaje do daljeg naređenja u Vagnju. Bataljon će izvršiti osiguranje na Oblaju (k. 1143) prema sjeveru, sjeveroistočno od Vagnja — k. 1095 prema jugozapadu — sjeverozapadno od Vagnja.
- 13,00   Prema pukovskoj zapovijesti prebačen je borbeni dio bataljona i jedan vod 2. baterije 2. SS' art. puka motorizovanim maršem u Mliništa. Komore će biti upućene za njim motorizovanim maršem.
3. četa vratila se 1/13 bataljon.
- 15,00   Čelo borbenog dijela stiglo u Mliništa.
- 23,00   Hstuf Vale (Waltz) stigao u bataljon i primio 5. četu
Bataljon je prema pukovskoj zapovijesti ukrcan na kamione i stigao je 6. VI izjutra na polaznu prostoriju Sitnica.
Vrijeme: tmurno, povremeno sunčano, toplo.
6. VI 44.
5,00   5. četa pod borbom osvojila polaznu prostoriju. Neprijatelj odstupio na jug.⁶
- 8,30   Bataljon nastupa prema zapovijesti u 2 kolone preko Đukići — Amdići — Zablaće, odatle na jug za napad sa obje strane Sane.
Kao desna kolona kreće se 5. četa. Lijeva kolona kao glavna kolona (6, 7. i 8. četa, štab bataljona).
Lijevi susjed bataljona je 13. puk sa 1/13. bataljonom, koji je, dolazeći sa jugoistoka, stigao u dolinu Sane. 111/13. bataljon stigao je u dolinu Sane, dolazeći sa juga.
- 10,30   Desna četa u slabom dodiru sa neprijateljem. Na k. 1032 pokret neprijatelja.

* Na toj prostoriji dejstvovala su jedinice 39. NOU divizije. O njihovim borbama protiv dijelova 7. SS divizije vidi dok. reg. br. 10—2, k. 1265 u Arhivu VII.

6. četa upućena je na k. 1032, da osigura bataljonu lijevi bok.
- 13,55 Dostignuta Previđa, neprijatelj je posjeo visove južno od Previđe.
- Dodir sa neprijateljem. Bataljon se kreće polagano naprijed.
- 16,00 Oko 800 partizana povlače se drumom ka G. Ribniku. Bataljon ih goni.
- 20,00 Bataljonska linija Veljašnica — k. 402. Bataljonsko komandno mjesto k. 408.
- 22,00 6. četa stigla u bataljonsko komandno mjesto i upućena na Vasiljeviće sa zadatkom da izvrši zaprečavanje prema zapadu.
- Vrijeme:* sunčano i toplo.
7. VI 44
- 6,00 Bataljon je krenuo i nastupa ka zapadnoj obali Sane. Tamo se bataljon prikuplja.
- 11,00 Pokret bataljona u 2 kolone u pravcu Jasenovca. Komora se kreće drumom sa ojačanom 7. četom. Četa je imala dodir sa neprijateljem na drumu Ključ — Jasenovac.
- 14,00 Lijeva kolona stigla je kod Čekrka do željezničke pruge i kreće se dalje po željezničkoj pruzi u sjeverozapadnom pravcu.
6. četa kreće se po željezničkoj pruzi za njom.
- Vrijeme* jako toplo.
- Zdravstveno stanje:* Ljudstvo veoma umorno, mnogo bolesnih od nogu.
8. VI 44
- 2,00 Bataljon dostigao željezničku stanicu kod Šarana (4 km istočno od Jasenovca).
- 06,00 7. četa nadire ka Jasenovcu.
- 11,00 Polazak bataljona ka Jasenovcu.
- 13,00 Jasenovac dostignut.
- Vrijeme* kiša, mutno.
9. VI 44.
- 02,00 Neprijateljska izviđačka patrola sa sjevera sudarila se sa našim osiguranjem.

- 10,30 5. četa upućuje na sjever potjerno odjeljenje u jačini od 2 voda.
- 11,00 6. četa upućuje izviđačku patrolu na zapad na Lerkovac — Kecmane.
- 18,00 Povratak izviđačke patrole iz Kecmana, bez dodira sa neprijateljem.
- 20,30 Povratak potjernog odjeljenja sa sjevera. Kod željezničke stanice Grmeč imalo je dodir sa jačom partizanskom grupom. Potjerno odjeljenje moralo se povući.
Vrijeme: sunčano i toplo.
10. VI 44.
02,30 V — komora u G. Ribniku.
- 09,00 Prema pukovskoj zapovijesti upućeno je jedno potjerno odeljenje u jačini jedne čete (7. četa) u pravcu Rijeke (k. 686 sjever. 11,5 km od Jesenovca) preko k. 1250 — Mijačica — 2. st. Grmeč — Rijeka — k. 686.
- 11,00 Na k. 838 prvi dodir sa slabijim neprijateljem.
- 12,45 Potjerno odjeljenje zauzelo k. 915.
Potjerno odjeljenje za vrijeme nastupanja preko k. 915 sukobilo se sa neprijateljem, jačine oka 150 ljudi sa bacačem, koji je nastupao. Da bi se otklonila opasnost sa leđa, potjerno odeljenje posjelo je k. 1177.
- .. 7.30 Povratak potjernog odjeljenja. Uslijed žilavog neprijateljeskog otpora ono je moglo da dopre samo do 2 km sjeverno od k. 915.
Vrijeme: sunčano, toplo.
11. VI 44.
02,45 Polazak bataljona na novu prostoriju za prikupljanje puka na drumu Rogolje — Mliništa. Bataljonski dnevni cilj Medna.
- 11,30 Bataljon dostigao s. D. Slatinu, tamo je primip trupnu komoru.
- 14,00 Dalji marš za s. Mednu.
- 19,00 Dostignuta Medna. Bataljon je tamo smješten.
Vrijeme: oblačno, uveče kiša.
12. VI 44. Primljena hrana za daljih 5 dana.

⁷ Tačkicama su označena mjesta na kojima je dokument oštećen.

- ... ,00 Komandant na sastanku kod komandanta puka.
Bataljon ima odmor.
Vrijeme: slaba kiša.
13. VI 44. Bataljon ima naređenje da nadire preko Pot-
kraja — Sokolca i očisti od IX brigade područje
Janj,⁸
- 06,00 Polazak bataljona.
5. četa dodijeljen je V.B. i ona se kreće od Ca-
revca kao desna kolona preko Protića k. 903
— trig. 917 — k. 902 — trig. 921 — k. 906.
Glavna kolona preko: Jakovljevići — Rogoje-
vići — Gerzovo — Sokolac — Pljeva.
7. četa prima bočno osiguranje do Gerzova, od
Gerzova 6. četa.
U Rogojevićima uspostavljena veza sa vođom
četnika.⁹
80 četnika dodijeljeno je desnoj koloni, dok je
20 ostalo kod lijeve kolone.
Lijeva kolona nastupa preko Pljeve kod Drag-
nića. Na koti 691 primijećen je jedan neprija-
teljski mitraljez.
- 16,45 6. četa upućena je preko k. 691 ka Mujdžici sa
naređenjem da popali s. Mujdžice.
- 16,45 5. četa dostigla zapadnu ivicu Pljevskih Podo-
va trig. 910, bez dodira sa neprijateljem.
- 17,50 7. četa dostigla k. 913, bez dodira sa neprijate-
ljem.
- 21,50 6. četa dostigla Kozilu. Mujdžići su po zapo-
vijesti spaljeni.
- 21,50 Pukovska zapovijest: neka bataljon ostane na
dostignutoj prostoriji.
Vrijeme: sunčano i toplo.
14. VI 44.
- 04,00 Divizijska zapovijest za pokret.
- 06,00 Polazak pravcem: Babići — Vagan.
- 11,20 5. četa desno kod Uvale, glavna kolona kod trig.
982, slab dodir sa neprijateljem. Neprijatelj
odstupa na jugoistok.

⁸ O dejstvu 9. krajiške brigade u to vrijeme vidi Arhiv VII, dok.
reg. br. 25—3, k. 854.

⁹ O tome vidi dok. br. 75, napomenu br. 2.

- 12,00 Zauzeta k. 982. U Vagnu su zapažene kolone u pokretu na jug i jugozapad.¹⁰
- 15.20 Glavna kolona dostigla Vagan — Jasik. 1 vod upućen ka Babićima.
5. četa ima još slab dodir sa neprijateljem.
- 16.10 Upućeno izviđanje prema Pribeljcima — na jug, ka Vodici i prema Lisini.
Rezultat: U Babićima nema neprijatelja. Slabe neprijateljske snage kod Pribeljaca — Vodice — Lisine.
- 20,00 5. četa nastupa sa 2 voda na jug od Vodice i k. 1090.
- 22,30 Posjednut vis k. 1090, bez dodira sa neprijateljem. Od divizije naređeno pretraživanje pećina je završeno. Ustanovljene su tri pećine, neupotrebljene kao slagalište.
Vrijeme' sunčano i toplo.
15. VI 44. Kad je bataljon već bio angažovan u pravcu Novog Sela, stigla je pukovska zapovijest da se očisti šumsko područje zapadno od Rijeke. Dnevni cilj prostorija sjeveroistočno od Kupresa.
7. četa lijevo preko doline Rijeke. Glavna kolona Vodica — Palež — jugoistočna ivica Novog Sela.
- 12.00 Kod k. 1090 dodir sa neprijateljem. Gusta magla. Lijeva kolona od k. 846 dodir sa neprijateljem. Neprijatelj odstupi na zapad. Kroz cijelo šumsko područje bataljon ima dodir sa neprijateljem.
- 16,10 6. i 5. četa nastupaju ka trig. 1504.
7. četa već je dostigla Rastičevo i upućuje jedan vod preko Blagaja, da bi rasteretila bataljon.
- 19,00 Pukovska zapovijest, da bataljon, zbog nove situacije, što pre stigne u Kupres, odakle će se motorizovano prebaciti.

¹⁰ Vjerovatno se odnosi na kolone jedinica 6. NOU divizije, koje su se toga dana prebacivale na ovu prostoriju. Opširnije o tome vidi Arhiv VII, reg. br. 14—4. k. 797.

17,20	8. četa, 1. vod 5. čete, štab i komora nadiru putem zapadno od trig. 1504, da bi što prije stigli na prostoriju Rastičeva. Komora je napadnuta iz pozadine. Gubici: 1 konj. Partizani sa visa Mosor gađaju komoru.
20,00	Bataljon sa svim dijelovima u Rastičevu. Nema više dodira sa neprijateljem.
21,30	Dalji marš ka Kupresu.
23,40	Dostignut Kupres. Divizijska zapovijest: kada stignu kamioni bataljon će biti prebačen motorizovano preko Bugojna. <i>Vrijeme:</i> Magla — tmurno. Uveče vedro.
16. VI 44.	
07,00	Stigla kolona kamiona. Ukcavanje odloženo do uveče.
10,30	Polazak pješke 7. čete, ostatak 8. čete, artilj. i dijelova komore.
12,10	Napad engl. lovačkih aviona. Gubici: 1 kamion sa 2000 lt. Diesel. Ranjeno 5 konja ...
17—18,00	Bataljon se kreće na mjesto ukrcavanja (5 km sjeveroistočno od Kupresa).
19,00	Konferencija u diviziji. 7. četa se ukrcava. U D. Vakufu primljena je hrana za 1 dan. Vratili se sa odsustva: Stubaf. Brajmajer (Bretmaier), Ostuf. Kreger (Kröger), Ostuf. Luks (Lux) i sanitet, poručnik Dr Gerlih (Görlich). <i>Vrijeme:</i> sunčano, toplo.
17. VI 44.	
05,45	Dostignuto Nadbare. Bataljon iskrcan.
06,00	Stubaf. Brajmajer primio bataljon.
06,15	Dodir sa neprijateljem kod k. 702. 7. četa nastupa na Strug, preko: k. 818 — k. 1023 — k. 1222 — 1845 — 1861 — trig. 1911 ¹¹ 6. četa nastupa preko: Fojnice — k. 734 — k. 794 — k. 1653 — Lijeva Rijeka na trig. 1911. 5. četa ima naređenje da na visu sjeverno od

¹¹ Dejstvo ovog bataljona i još nekih dijelova 7. SS divizije na ovoj prostoriji bilo je usmjereno protiv 1. proleterske divizije.

- Fojnice osigura bataljonu uspon i kao bataljonska rezerva da se kreće za njim.
Slab dodir sa neprijateljem: kod lijeve kolone do k. 1023, desne kolone do Plane 2 km zap. jugozapadno od Fojnice.
Neprijatelj se povlači na sjeverozapad, sjever i manje partizanske grupe na jug.
- 12,30 Nema više dodira sa neprijateljem.
- 20,20 Dostignuta linija: trig. 1911 — k. 1888 — k. 1846. Bataljon vrši osiguranje na toj liniji.
Vrijeme: sunčano.
18. VI 44. Bataljon na starom zaprečnom položaju.
- 07,00 Odbijena jedna neprijateljska izviđačka patrola.
- 13,00 Upućena 1 izviđačka patrola na Blazine, 1 izviđačka patrola na Smrčevicu.
- 16,30 Povratak izviđačkih patrola. Obje izviđačke patrola ustanovile su neprijateljske kolone u pokretu na istok.
- 16,45 Napad slabije partizanske grupe.
- 17,30 Napad odbijen.
5. četa prodrla do St. Stanovi (trig. 1694).
- 20,00 Povratak 5. čete. 1 vod ostao na k. 1846.
19. VI 44. Pukovska zapovijest za napad prema jugu na Kruščicu — Solakovu Kulu.
- 05,00 Odbijena neprijateljska izviđačka patrola.
- 07,00 Partizani napadaju jakim snagama sa tri strane.¹²
Neprijatelj gada iz bacača.
- 13,00 Neprijateljski napad odbijen.
- 14,00 Polazak bataljona ka dnevnom cilju. Usljed nejasne situacije kod neprijatelja i jake magle komandant se odlučio da maršuje u jednoj koloni.
Kod k. 1427 gađana je i raspršena neprijateljska kolona (oko 60 partizana), koja se kretala

¹¹ Napad je izvodila 3. proleterska (krajiška) brigada. O tome vidi Arhiv VII, reg. br. 22—2, k. 714.

- po putu 1,5 km zapadno od k. 1427 na jug.—
jugoistok.
- 20,30 Dostignuta Kruščica. Bataljon bivakuje.
U Solakovoj Kuli jedna četa 111/14. bataljona
uhvatila vezu sa 111/14. bataljonom.
Patrola 5. čete poslata po transformator, vratila
se u bataljon. Bez događaja.
Vrijeme: Gusta magla i kiša. Poslije podne sla-
bo naoblačenje.
20. VI 44.
12,00 Polazak bataljona preko k. 1430 — Blazine —
k. 1365 — V. Čajir — Strug — Vitreuša —
— Vagan (k. 1721) — Kotlov Dol — Luke —
Stit (trig. 1950).
Ranjenici otpremljeni u Prozor. Pionir, vod kao
ošiguranje. Divizijska radio-stanica upućena di-
viziji.
- 14,00 Trupna komora stigla je kod V. Čajira u bata-
ljon.
Tamo pukovsko komandno mjesto.
Komandant na sastanku kod komandanta puka.
- 15,30 Kod Lučine je primijećeno da je neprijatelj
posjeo vis Stit (trig. 1950).
- 16,00 Bataljon potpomognut artiljerijom vrši napad.
1 vod 6. čete osigurava k. 1621, 1 vod 6. čete
posjeda Kljun (k. 1766).
5. četa napada preko Kotlova Dola (k. 1818) na
Stit (trig. 1950).
1 vod 6. čete nadire na sjeveru preko Luka na
Stit (trig. 1950) i u 21 čas na juriš zauzima vis.
Bataljon osigurava liniju k. 1818 — trig. 1950
— k. 1766.
Vrijeme: Kiša, magla, s vremena na vrijeme
sunčano.
21. VI 44.
07,00 Polazak preko Dragunice — k. 1816 — Loćika
(trig. 2107) na Rosin (k. 2060). Nema dodira sa
neprijateljem.
- 14,15 6. četa stigla na Rosin. Bataljon osigurava De-
vetaci — k. 2060.
Vrijeme: kiša, s vremena na vrijeme magla.

22. VI 44.
07,00 Polazak sa Rosina (k. 2060) preko Korita — Zlatno Guvno — Ponir u G. Vakuf.
11,00 Dostignnut G. Vakuf.
16,00 Komandant na sastanku kod komandanta puka,
22,00 Bataljon je prema pukovskoj zapovijesti bez komore ukrcan na kamione i stigao u 01,30 u Oborce.
Bataljon ima zadatak da na prostoriji Čardak (k. 1081) — trig. 1036 — k. 1056 — Glavica (k. 1045) zatvori prema jugoistoku:
8. četa na Čardaku, 7. četa bez 1 voda k. 1086, 6. četa k. 1045 — 1055, 1 vod 7. čete ojačan 1, grupom teških bacača i 1 grupom teškim mitraljeza na Komaru.
Vrijeme: tmurno, kiša.
23. VI 44.
04,00 Čete su stigle na naređeni zaprečni položaj.
16,30 Pukovska zapovijest za nastupanje bataljona na Kaštel (trig. 1266) radi rasterećenja 7. izviđačkog bataljona.
17,00 Polazak bataljona. Red kretanja: 5. četa, štab bataljona, 8. četa i 7. četa, preko Ravne Glave — k. 1179 — k. 1360 — na Kamenjaš (trig. 1510).
23,15 5. i 7. četa upućena na Kaštel.
Vrijeme: Kiša.
24. VI 44.
03,15 5. i 7. četa uhvatile vezu sa 7. izviđačkim bataljonom.
Bez dodira sa neprijateljem. Partizani se povukli na jug i jugoistok.
09,30 Stigla je komora.
10,30 Pukovska zapovijest da se što prije stigne na Komar-prevoj.
12,00 Bataljon polazi na Komar-prevoj.
5. i 7. četa, pošto su stigle na k. 1510, pošle su odmah bataljonom.
15,00 Komar-prevoj je dostignut.
18,30 5. i 7. četa stigla na Komar-prevoj.

- 19,00 Polazak bataljona na kamionima, koji su saobraćali u oba pravca, u G. Vakuf.
- 23,00 6. četa, 8. četa i štab stigli u G. Vakuf.
Divizijska zapovijest za posjedanje visa Baba (k. 810) i Orlišće (k. 915) sa daljim zadatkom da se u zoru 26. VI nadire ka Zdrimcu i visu k. 870. 6. četa pošla je odmah.
Vrijeme: magla i kiša.
25. VI 44.
01,00 Patrola u zasjedi kod k. 673, 1 grupa protivtenkovskog voda i 1 teški mitraljez.
Divizija naređuje posjedanje polaznog položaja G. Vakuf k. 810 — k. 915 — Trlica — Crni Vrh (trig. 1206) — k. 995.
- 04,05 6. četa stigla na k. 810 i k. 915, bez dodira sa neprijateljem.
- 05,30 6. četa stigla u Zdrimce i bez dodira sa neprijateljem posjela vis k. 870.
- 09,00 Stigla je 5. i 7. četa (bez 1 voda).
- 08,30 Kod Bugojna napadnuta je kolona (7. četa) od niskoletećih aviona. 4 kamiona zapaljena.
- 10,00 Polazak 5. čete motorizovanim maršem, da posjedne Trlicu — Crni Vrh (trig. 1206) — k. 995.
- 18,00 Stab bataljona 8. i 7. četa na maršu ka Trlici. 5. četa posjela je visove zapadno od Trlice — k. 1025 i k. 1129, 1 vod na Crnom Vrh trig. 1206. Komandno mjesto čete k. 1025.
Osiguranje zapadno od Trlice preuzeće 7. četa i pionirski vod.
Vrijeme• sunčano.
Zdravstveno stanje ljudstva dobro.
26. VI 44.
04,30 Prema divizijskoj zapovijesti 6 četa je uputila potjerno odjeljenje prema Mračaj — Dobrošin — k. 1127 — k. 1072.
- 09,45 Vratilo se potjerno odjeljenje, bez dodira sa neprijateljem.
- 10,00 5. četa je promijenila zaprečni položaj. Četa je posjela liniju: k. 1164 — trig 1206 i ima zadatak da uhvati i održava vezu sa desnim susjedom.

- 13,00 6. četa dobila je naređenje da posjedne visove k. 1127 — k. 1072.
- 17,45 Bataljon primio divizijsku zapovijest da promijeni zaprečni položaj.
5. četa je upućena preko k. 1170 — k. 825 — Voljevac — Cvrče na k. 1421.
- 19,00 7. četa je upućena preko Cvrča na k. 1424.
8. četa i štab bataljona zatvaraju na prostoru Gradine (k. 969).
Komandno mjesto bataljona Boljkovac.
6. četa upućena je na istočnu padinu visa trig. 1291 da zatvori puteve koji vode sa sjeveroistoka u dolinu.
- 22,30 6. četa posjela je trig. 1291. Veza sa III 14. bataljonom.
27. VI 44. *Vrijeme:* sunčano i toplo.
8. četa posjela je k. 1421.
7. četa posjela je k. 1424
- 12,30 7. četa ima zadatak da uputi za borbu sposobnu izviđačku patrolu preko Valica na Smrčevicu.
- 15,40 Vratila se za borbu sposobna izviđačka patrola upućeno preko Valica na Smrčevicu, bez dodira sa neprijateljem.
Vrijeme: sunčano, toplo.
- 19,15 Neprijateljska izviđačka patrola naletila je kod k. 1424 na osiguranje 7. čete.
28. VI 44
11,25 Zadatak od divizije, da se prostorija između r. Desne i doline Vrbaša pretraži i neprijateljske izviđačke patrole unište, kao i da se izviđa unaprijed ka istoku preko Gorače — Divan.
- 12,15 1 vod 7. čete upućen je na istok preko Gorača na Divan (k. 1569).
- 12,20 1 vod 5. čete upućen je kao potjerno odjeljenje preko Valice — Laznice (k. 1510) — k. 1561 — k. 1449 — Smrčevica.
- 12,30 6. četa je upućena kao potjerno odjeljenje duž doline Vrbac?

- 13,30 Vratila se izviđačka patrola 6. čete sa Stira (3 km sjeveroistočno od trig. 1291), bez dodira sa neprijateljem. Jedna grupa 6. čete posjela Seferoviće.
- 18,30 Divizijska zapovijest, da se bataljon prikupi kod Duge.
- 20,00 Polazak štaba bataljona i 8. čete u pravcu Duge.
Vrijeme: sunčano, toplo.
29. VI 44.
- 00,30 Stab bataljona i 8. četa stigli u Dugu.
- 03,00 7. četa stigla u Dugu.
- 04,30 5. četa stigla u Dugu.
- 07,30 Stab bataljona i 8. četa nastupaju ka Rami.
5. i 7. četa nastupaju ka Rami.
Bataljon bez 6. čete stigao u Ramu.
- 15,00 Komandant na sastanku u diviziji. Zbog izmjene dosadašnjih zapovijesti, bataljon će krenuti 30. VI u 06.00 časova natrag u G. Vakuf.
- 16,00 6. četa zadržana je na drumu kod Ustirame i bivakuje.
- 19,00 8. četa upućuje izviđačku patrolu na sjev.— sjeveroistok na Celinu (7 km sjev. sjeveroistočno od Rame).
- 23,30 Izviđačka patrola se vratila. Slab dodir sa neprijateljem.
Vrijeme: jaka vrućina.
30. VI 44.
- 06,00 Polazak preko Duge — Mejnik — Voljevac u G. Vakuf.
- 20,00 Bataljon stigao u G. Vakuf i vrši osiguranje.
Vrijeme: jaka vrućina, poslijepodne djelimično oblačno.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 1. JUNA 1944. O BORBAMA NA PODRUČJU BOSANSKE KRAJINE¹

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 153/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
1. VI 1944 godine.

I. OBČI PREGLED:

Podhvat kod Drvara i Varcar Vakufa² uspješno se nastavlja i ako neprijatelj pruža ogorčen otpor, a neprijateljsko zrakoplovstvo ometa rad.³

Javlja se o zračnom napadaju na Ogulin, Prijedor i Banja Luku.

Oborena 2 neprijateljska zrakoplova.

II PODRUČJA:

Varcar Vakuf

Podhvat u području Varcar Vakufa uspješno se nastavlja pored ogorčenog otpora neprijatelja.⁵ Neprijateljsko zrakoplovstvo ometa podhvat.

Bos. Petrovac — Drvar:

Podhvat u području Bos. Petrovca i Drvara uspješno se nastavlja⁶ i ako neprijatelj pruža ogorčen otpor a neprijateljsko zrakoplovstvo napadajima na obškrbne puteve pokušava osujetiti podhvat.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo ratne zadaće te prienos strjeljiva i zdravstvenog tvoriva, razviđanja i bacanja promičbenih letaka.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII. reg. br. 1/1—1, k. 39.

² Mrkonjić-Grad

³ Riječ je o drvarskoj operaciji. Opširnije o tome vidi knj. 25, dok. br. 111, 137 i 166.

⁴ Redakcija je u dnevnim izvješćima Operativnog odjela Ministarstva oružanih snaga NDH označila sa tri tačke izostavljeni tekst koji se pretežno odnosi na područja van Bosne i Hercegovine ili na priloge dnevnih izvještaja u kojima se govori o jačini i rasporedu jedinica NOVJ.

⁵ i • O dejstvu neprijateljevih jedinica u drvarskoj operaciji po pravcima vidi knj. 25, dok. br. 137, napomenu br. 9.

Djelat, nepr. zrakoplov.:

Nastavlja se pojačana neprijateljska zrakoplovna djelatnost na obokrbne puteve u obalnom području te na obokrbnoj cesti Bihać — Knin.

Kod s. Ripač (područje Bihaća) srušen je 1 nepr. zrakoplov.

29. V neprijateljski zrakoplovi uznemiravali su cijeli dan okolicu Bihaća, te napadali bombama i strojničkom vatrom predgrađe, želj. prugu i uzletište. Žrtava nema.

31. V oko 0300 sati 4 neprijateljska lovca zrakoplova ponovo su napali Prijedor, te vlak koji je išao u Ljubiju strojničkom vatrom.

Noću na 31. V nadlietali su sovjetski zrakoplovi državno područje i doprli do Zemuna, Nove Kapele, Batrine, Prijedora i Doboja.

31. V u 1050 sati neprijateljski zrakoplovi napali su ponovno Banja Luku i to središte grada. Pojednosti još nisu javljene.

Osobitosti

Aleksandar Preka, Kamenjašević⁷ i Gagić (svi iz Tuzle) predali su se našim vojničkim oblastima u Doboju.⁸

Događaji na prugama:

30. V 1655 sati napali su neprijateljski zrakoplovi strojopušanom vatrom želj. postaje: Zavidovići, Vinište, Dolina i Globarica (sve na pruzi Brod — Sarajevo). U želj. postaji Zavidovići zapaljena su 2 kola sa benzinom. Požar je zahvatio postajne stambene zgrade koje su podpuno izgorjele.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICK)
Helbich

⁷ Jure

⁸ O tome vidi izvještaj Štaba 3. korpusa NOVJ od 14. jula 1944. (Arhiv Instituta radničkog pokreta Jugoslavije, reg. br. 4113/VII. 3—14/44).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 2. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 154/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
2. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspjeh u manjim podhvatima u Zagorju, kod Sinja i Nevesinja.

Težak teroristički napadaj na Bos. Novi i Banja Luku. Srušeno je 9 neprijateljskih zrakoplova.

II PODRUČJA:

Nevesinje:

U borbama 15 km j. j. i. Nevesinja poslije žestokog otpora zauzeti su partizanski postavi, pri čemu je palo 7 partizana, 18 ih je ranjeno, a 4 zarobljena² (2 »badoglievca«).³

Konjic:

U podhvat, koji su započele naše postrojbe iz Rame⁴ (20 km z. Konjica) dostignuto je s. Skrobučani (20 km s. z. Rame) bez jačeg neprijateljskog otpora.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Prenosilo zdravstveno tvorivo, vršilo razvidanje i bacalo promičbene letake.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 2/1—1, k. 39.

² Borbe na tom sektoru vodila je 10. hercegovačka brigada. Prema izvještaju njenog Štaba od 3. juna 1944. brigada nije imala gubitaka. Opširnije o tome vidi dok. br. 17.

³ Odnosi se na italijanske vojnike koji su stupili u jedinice NOV i POJ.

⁴ Na tom sektoru nalazio se 2. gorski zdrug (vidi Arhiv VII, reg. br. 6/2—3, k. 57 i 5/2—5, k. 57).

Djelat, nepr. zrakopl.

U Bihaću je zapaljen 1 vlak s benzinom i skladište s pogonskim tvorivom. — Ukupni gubitci iznose: 14 poginulih, 23 ranjena (Niemci). Uništeno je 28 motornih vozila, 8 oštećeno.

Oboreno je 7 četvoromotornih bombardera i zarobljeno 5 Amerikanaca. 28. i 29. V izvršili su neprijateljski zrakoplovi teroristički napad bombama i strojničkom vatrom na Bos. Novi. 99% zgrada je oštećeno. Poginulo je: 5 domobrana, 20 Niemaca i 33 građana. Ranjeno je 15 domobrana, 16 Niemaca i 39 građana.

29. V napali su neprijateljski zrakoplovi Knin, D. Lapac i Bos. Krupu, te bombardirali prugu Bihać — Bos. Novi. 31. V u 1050 i u 1800 sati izvršena su nova dva teroristička napadaja na Banja Luku. Pogođeno je središte grada, gdje su porušene skoro sve zgrade. Srušen je i kirurški odjel voj. bolnice. Poginuo je zapovjednik dojavne sati 4. lovačkog zdruga poručnik Kravarević, pri postavljanju brzoglasnog spoja, prekinutog prethodnim napadajem. Grad je većim dielom evakuiran. Žrtava ima, ali gubitci još nisu konačno ustanovljeni.

31. V na pruzi Sarajevo — Konjic nepr. zrakoplovi napali su strojnicama 2 vlaka. 2 Niemca i 1 domobran su poginuli, 4 Niemca i 1 domobran ranjeni.

Prigodom zračnog napadaja na vlakove kod Trbuka i Zavidovića 29. V poginulo je 9, ranjeno 15 osoba te izgorila 2 kola s benzinom.

Obćenito:

Dovršen je most preko r. Sane kod Prijedora za industrijsku željeznicu Ljubija — Prijedor.

Osobitosti

Prema njemačkom izvješću, četnici—njemački suborci vode žestoke borbe u području Čajniče — Čelebić (20 km j. z. Čajniča) s partizanima,⁵ koji nadiru u smjeru Foče. Četnici su porušili most na r. Drini kod Foče.

⁵ Odnosi se na 15. majevičku brigadu (vidi dok. br. 62).

Događaji na prugama-

Na pruzi Prijedor — Banja Luka 31. V oko 1515 sati neprijateljski su zrakoplovi napali radni vlak. 6 kola je izgorelo. Ima ranjenih .

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) **(HELBICH)**
Helbich

BR. 126

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 3. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 155/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
3. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED ZA MJESEC SVIBANJ:

(Priobćiti postrojbama)

²

Ali i pored izbjegavanja borbe i spasavanja »što se dade spasiti«, *partizani su u mjesecu svibnju (od 1 — 31. svibnja) pretrpili na području N.D.H. sliedeće gubitke:*³

— 9.148 poginula (među njima 42 »komandanta« i »komesara«) i 4 Engleza.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 3/1—1, k. 39.

² i * Redakcija je ovdje izostavila dio teksta isključivo propagandne sadržine.

³ Podaci o gubicima jedinica NOV i POJ (mrtvim, ranjenim i zarobljenim), kao i zapleni savezničkog ratnog materijala (uključujući tu i vazduhoplovstvo) potpuno su izmišljeni u svrhu propagande među oružanim snagama NDH, kod kojih je bilo nastupila demoralizacija.

— velik broj ranjenih (nađeno 1.502, a računa se da ih ima najmanje toliko koliko i mrtvih).

— 2.007 zarobljenih (od toga 9 »komandanata«), a osim toga zarobljeno je 35 anglo-američkih i 1 boljševički zrakoplovac.

— 568 partizana predalo se našim postrojbama.

Oboren je 41 anglo-američki zrakoplov, te 1 boljševički zrakoplov.

Zaplijenjeno je:

— 9 bojnih kola,

— 21 top raznog obrasca,

— 31 bacač,

— 187 strojnica,

— 40 strojopušača,

— preko 2.000 pušaka, samokresa i t.d.

— 78 tona strjeljiva,

— veliki broj vozila, konja, opreme, hrane i t.d.

U istom razdoblju hrvatske oružane snage izgubile su:

— 214 poginulih,

— 228 ranjenih,

— 102 zarobljena i

— 44 nestala.

Ukupno: 588

Razumljivo ovdje nisu uračunati gubitci njemač. oružanih snaga, koji su isto tako minimalni.

Postradali od neprijateljskog bombardiranja:

Poginulo 935 građanskih osoba.

Ranjeno 381 građanska osoba, koja se javila u bolnice.

4

II OBĆI PREGLED:

Veliki — uspeh u podhvat u sjeverno od Broda.

Pojačani napadaji na želj. prugu Brod — Sarajevo — Mostar.

Teroristički napadaji na Prijedor i Varcar Vakuf. Napadaji na rudnik Ljubiju, Drniš i Skradin.

Srušen još jedan neprijateljski bombarder.

III PODRUČJA:

Derventa:

29.V napalo je 200 — 250 partizana našu posadu u Derventskom Lugu (4 km s. Dervente). Hrabrom obranom

jedne naše lovačke postrojbe i brzim upućivanjem pomoći iz Dervente, te topničkom vatrom, odbijen je napadaj i neprijatelj odbačen. Vlastitih gubitaka nije bilo, dok je do sada nađen 1 mrtav i 2 ranjena partizana, no cieni se da su neprijateljski gubitci bili mnogo veći.

Doboj:

29.V oko 2300 sati napali su partizani postave naših postrojbi na k. 261 (14 km s. s.z. Doboja) i istodobno želj. postaju Komarica.⁵ Poslie 4-satne žestoke borbe, neprijatelj je odbačen. Na mjestu borbe nađeni su mnogobrojni tragovi krvi, ali su partizani uspjeli odvući svoje mrtve i ranjene. Vlastiti gubitci: 2 domobrana ranjena.

Iste noći naišao je teretni vlak iz Doboja na minu kod k. 263 (Redak, 8 km s.s.z. Doboja) te je napadnut od jačih partizanskih snaga. Tom prigodom partizani su oslobodili 15 zarobljenika, a pratnju, jednog narednika i domobrana ubili. Skoro istodobno napadnuto je i želj. uporište Johovac i Kladari (12 i 8 km s.s.z. Doboja), čije su posade poslie ogorčene 4-satne borbe odbile neprijateljski napadaj. Nađen je 1 mrtav partizan, 7 partizanskih kapa i mnogo tragova krvi, po kojima se cieni da je neprijatelj imao osjetljive gubitke.

Teslić:

30. V u podhvalu jedne naše ojačane lovačke bojne u području Teslić — Cečava naišlo se na jačeg neprijatelja na k. 346/13 km s. z. Teslić.⁶ U toku borbe neprijatelju su počela pristizati pojačanja, tako da je bojna bila primorana povući se na polazne postave. — Opaženo je da neprijatelj evakuira svoje skladište u s. Stanojevići (14 km s. z. Teslića).

Konjic:

Podhvat u području Rame (20 km z. Konjica) uspešno se nastavlja, uz djelotvornu pomoć njemačkog topništva.⁷

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo — razviđanja, obsrbu i bacanje promičbenih letaka.

⁵ Napad je izvršila 5. (krajiška) kozarska brigada. Opširnije o tome vidi dok. br. 148 i 163.

* U to vrijeme na tom području bili su dijelovi 5. krajiške (kozarske) brigade i Tešanjsko-tesličkog NOP odreda (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—4, k. 866).

⁷ Vidi dok. br. 134, napomenu br. 5.

Djelat, nepr. zrakopl.:

31. V neprijateljski lovci-bombarderi opetovano su napali rudnik Ljubiju i industrijsku željeznicu. Prijedor — Ljubija. Ima štete i gubitaka među radnicima.

Istog dana napadnut je i sam Prijedor, a napadaj je ponovljen i 1. VI. Poginula su 4 Niemca, 10 ustaša, 2 domobrana i 2 građ. osobe, a ranjeno je 7 njemačkih vojnika, 3 ustaše, 8 domobrana i 7 građ. osoba.

1. VI napadnut je od neprijateljskih zrakoplova u 3 vala Varcar Vakuf. Porušeno je mnogo kuća. Gubitci građanstva su osjetljivi. Pojediniosti još nisu javljene.

Srušen je 1 neprijateljski bombarder i zarobljena su 3 neprijateljska zrakoplovca (1 častnik).

Obćenito:

U toku manjih podhvata i razviđačkih djelatnosti u području Broda, Karlovca i Stolca poginulo je 14 partizana, više ih je ranjeno, 1 je zarobljen, a 3 su prebjegla.

/ Opaženi su pojačani napadaji na želj. prugu Brod — Sarajevo — Mostar.

Vlastiti gubici: 2 domobrana poginula, 1 nestao.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Bos. Novi — Bihać 1. VI u 0800 sati uzpostavljen je promet. Istog dana između ž. p. Cazin i Grmuša neprijateljski zrakoplovi napali su strojnicama teretni vlak. Stroj je onesposobljen. Dvoja kola su zapaljena.

Na pruzi Sarajevo — Mostar 2. VI u 0540 sati kod želj. postaje Brđani neprijateljski zrakoplovi napali su strojnicama teretni vlak. Stroj je onesposobljen. Jedna osoba teško ranjena.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

(M. P.) Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 4. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 156/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
4. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješni podhvati kod Gackog, u području Varcar Vakufa i kod Indije.

Srušena 3 neprijateljska zrakoplova.

II PODRUČJA:

Varcar Vakuf:

U nastavku podhvata njemačkih četa zapadno od Varcar Vakufa² 28. V razoreno je s. G. Ribnik (21 km z. od Varcar Vakufa), koje je već duže vremena služilo kao utvrđeno uporište partizanskim snagama.³ Neprijateljsko skladište strjeljiva i tvoriva dignuto je u zrak. Neprijatelj pruža ogorčen otpor te se borba vodi za svaki vis.

Neprijatelj pomaže i anglo-američko zrakoplovstvo.

Opaženo je da neprijatelj iz V. Uvale (20 km i. s. i. Drvara) odvlači obskrbno tvorivo i uzmiče prema jugoistoku. Njemačke čete već nadiru u V. Uvalu.

Neprijatelj je imao 59 mrtvih (izbrojano), 38 ranjenih (ocienjeno), 10 zarobljenih i 2 prebjegla. Plien: 3 strojopuške, 2 strojopuškarske, 17 pušaka, 1 krugoval, 3 konja i 2 kola za razkuživanje.

Vlastiti gubitci: 7 mrtvih i 22 ranjena (Niemci).

Doboj:

U progonu slabije partizanske skupine⁴ (oko 50) po razviđačkim odjelima jednog našeg lovačkog zdruga, natjeran

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 4/1—1, k. 39.

- Na ovom sektoru dejstvovali su dijelovi 7. SS divizije »Princ Eugen«. Opširnije o tome vidi dok. br. 123.

³ Vidi dok. br. 15.

⁴ Na ovom sektoru dejstvovala je 5. krajiška (kozačka) brigada (vidi Arhiv VII, reg. br. 39—4. k. 866).

je neprijatelj prema našem želj. osiguranju kod ž. p. Kotor-
sko (11 km s. Doboja) i tu raspršen. Zarobljeno je 6 parti-
zana i zaplijene 4 puške.

Gacko:

U borbama kod Stepena (k. 1228 — 13 km j. i. Gackog)
odbačen je neprijatelj u smjeru juga i jugozapada, pri
čemu je 87 partizana poginulo i velik broj ranjen.⁵

Konjic:

Podhvat u području Rame (20 km z. Konjica) uspješno se
nastavlja. Neprijatelj uzmiče prema iztoku.⁶

Prozor:

U podhvalu naših borbenih skupina iz G. Vakufa slom-
ljen je slabiji neprijateljski otpor, te su naše i njemačke
snage dostigle Prozor.⁷

Djelat, vlast. zrakopl.:

Vršilo opskrbu, oružano razviđanje i bacanje promičbenih
letaka.

Djelat, nepr. zrakopl.:

2. VI napali su neprijateljski lovci-bombarderi strojničkom
vatrom želj. postaje: Konjic, Podorašac, Bradinu i Rašte-
licu. 5 strojeva je onesposobljeno i nekoliko vagona ošte-
ćeno.

Prigodom terorističkog napadaja na Prijedor 31. V srušen
je 1 neprijateljski bombarder.

Obćenito:

Djelatnost minama se nastavlja. Neprijatelj je minirao
cestu s. z. Sinja i s. z. Skradina, a zapadno od Cazina uni-
šteni su svi mostovi. Na opskrbenoj cesti Cazin — Bihać
pronađeno je 10 engleskih mina.

⁵ U ovim borbama učestvovala je 11. hercegovačka brigada. Prema
izvještaju njenog Štaba od 5. juna, imala je svega jednog ranjenog (vidi
dok. br. 29).

⁶ Vjerovatno je riječ o snagama 17. brigade 10. NOU divizije, koja
je dejstvovala na tom području. Bliže o tome vidi izvještaj njenog Štaba
od 4. jula u Arhivu VII, reg. br. 27—3, k. 854.

⁷ O tome vidi izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula u
knjizi 27.

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Brod — Doboj 3. VI u 0335 sati između ž. p. Brod i Doboj naletio je teretni vlak na 2 mine. Stroj iskliznuo, a 4 kola su se prevrnula. Žrtava nije bilo.⁸

Na pruzi Lašva — Sarajevo 2. VI u 2330 sati između ž. p. Modrinje i Kakanj naletio je oklopni vlak na minu. Izkočila su 2 kola. Žrtava nema⁹

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
(M. P.) Helbich

BR. 128

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 6. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJIMA BOSANSKOG PETROVCA, DRVARA I TREBINJA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 15&44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
6. VI 1941 godine

I OBĆIPREGLED:

Uspjeh u podhvatima kod Trebinja.

Ponovni teroristički napadaj na Split, Bihać, Omiš i Supetar.

⁹ Voz je digla u vazduh 5. krajiška (kozarska) brigada (vidi Arhiv VII, reg. br. 39¹, k. 866).

• Ovu akciju izveli su 1. i 3. bataljon 7. brigade. Opširnije o tome vidi izvještaj Štaba brigade od 2. jula u Arhivu VII, reg. br. 26—3, k. 854.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6/1—1, k. 39.

II PODRUČJA:

Bos. Petrovac — Drvar:

Nastavlja se podhvat u području Drvara i Bos. Petrovca gdje neprijatelj daje žestok odpor, osobito kod Bos. Grahova i Drvara.²

Trebinje:

U borbi između naših borbenih skupina i partizana u području između Bileća i Trebinja 3. VI poginulo je 70 partizana i zaplijenjene su 2 strojnice i više drugog ručnog vatrenog oružja.¹

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo razviđanje i bacalo promičbene letaka.

Djelat, nepr. zrakopl.:

5. VI u 1815 sati opet je bombardiran Bihać. Pojediniosti još nisu javljene.

Naknadno se doznaje da je prigodom neprijateljskog terorističkog zračnog napadaja na Zavidović 29. V poginuo 1 narednik i 5 građana, a ranjen 2 željezničara i 8 građana.

Prigodom terorističkog zračnog napadaja na Varcar Vakuf 31. V poginulo je 80 građana i oko 80 ih je ranjeno. Velik dio kuća je uništen ili jako oštećen.

Obćenito:

U toku razviđanja i manjih djelatnosti kod Bos. Krupe, Udbine, Bos. Novog, Sinja, Gackog, Siska i Lekenika poginulo je 24, zarobljena su 4 i ranjena 2 partizana.⁴ Zaplijenjeno je 15 kgr. eksploziva. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo.

Dogođaji na prugama:

Na istoj pruzi 5. VI u 0600 sati napadnut je strojničkom vatrom iz neprijateljskih zrakoplova putnički vlak između ž. p. Bos. Krupa i Bihać, a istoga dana u 1600 sati 4 neprijateljska zrakoplova zapalila su vlak sa benzinom u

⁵ Vidi dok. br. 16, 48, 103 i 124.

³ Na ovom sektoru dejstvovali su djelovi 29. NOU divizije i 2. dalmatinska brigada. Podaci o poginulim su netačni (vidi izvještaj Štaba divizije od 21. jula u knj. 27 i tom III, knj. 7, dok. br. 324).

⁴ Podaci o gubicima pripadnika NOV i POJ su netačni.

želj. postaji Bos. Novi. Gori 35 kola, te postajne zgrade i postrojenja na stanici.

Na pruzi Konjic — Mostar 5. VI u 1230 sati u želj. postaji Rama neprijateljski zrakoplovi napali su strojničkom vatrom putnički vlak. Stroj je onesposobljen i 2 kola oštećena. Žrtava nema.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBIČ)
Helbich
(M. P.)

BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA 2. GORSKOG ZDRUGA OD 6. JUNA 1944. O RASPOREDU JEDINICA, IZVIĐAČKOJ AKTIVNOSTI I OBEZBJEĐENJU PRUGE SARAJEVO — MOSTAR¹

Tajno

ZAPOVJEDNIČTVO
2. GORSKOG ZDRUGA
»Vojskovođa Doglavnika Slavka Viteza Kvaternika«
Op. Broj 993/taj
U Konjicu dne — 6. VI 1944.

Predmet: Bojna relacija za
mjesec travanj 1944.

ZAPOVJEDNIŠTVU III. ZBORNOG PODRUČJA
GLST. SASTAVAK.

I. DIO

A. — Operacije i akcije:

1. — *Raspored četa na dan 1. travanj 1944. g.*

1. — 2. Gorski zdruk (stožer u Konjicu)

Izravno mu podređeni:

2. gorska obkoparska sat	— Konjic
2. gorska dojavna sat	— Konjic
Zdrav. sat. 2. g. z.	— Sarajevo
Pekar, polusat sa mes. vodom	— Sarajevo
Samovozni povoz 2. g. z.	— Konjic
Ratni sud 2. g. z.	— Konjic
Gospodarski ured 2. g. z.	— Sarajevo
Vojno-oruž. vod 2. g. z.	— Konjic
Oklopni vlak »Ris«	— Konjic
Glazba 2. g. z.	— Konjic

II. Pješačtvo:

a) *2. gorska pukovnija:*

Stožer pukovnije, 13., 14. i 15. sat — Jablanica

Stožer I. bojne	— Konjic
1. sat	— Konjic
2. sat	— Konjic
3. sat	— Ostrožac
4. sat	— Konjic

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII. reg. br. 4 2—6, k. 57.

Stožer II. bojne	— Rama
5. sat	— Rama
6. sat	— Rama
7. sat	— Jelačići
8. sat	— Jablanica
Stožer III. bojne	— Drežnica
9. sat	— Drežnica
10. sat	— Grabovica
11. sat	Aleksin Han
12. sat	Drežnica
Oklopni vlak »Neretva«	— Jablanica.

b) 9. *gorska pukovnija*:

Stožer pukovnije, 14. i 15. sat — Hadžići

13. sat	Pazarić
Stožer I. bojne	Tarčin
1. sat	Hadžići
2. sat	Ivan Sedlo
3. sat	Pazarić
4. sat	Tarčin
Stožer II. bojne	Bradina
5. sat	Podorašac
6. sat	Bradina
7. sat	Lukač Most
8. sat	Bradina

III. — Topništvo:

a) IX. *topnički sklop*:

Stožer sklopa	Hadžići
Stožerna bitnica	Hadžići
1. bitnica (bez 1 voda)	— Konjic, 1 vod bitnice u Rami
2. bitnica	Hadžići
Tovarni povoz IX. top. sklopa	— Hadžići

b) XX. *topnički sklop*:

Stožer sklopa	Sarajevo
Stožerna bitnica	Sarajevo
1. bitnica	Sarajevo
2. bitnica	Sarajevo.

Sa napred navedenim postrojbama u toku mjeseca travnja 1944. g. nisu poduzimani nikakovi veći podhvati, već su samo vršena razviđanja dužinom željezničke pruge i osiguranje iste na dielu: Ilidža — Mostar, osiguranje posadnih mjesta i postava na dielu ove pruge i prikupljanje podataka o odmetničkim grupama.

Važniji događaji u mjesecu travnju 1944. g. su:

1. travanj'

Noću 31./1.IV. u 2245 sati partizani nepoznate jakosti pripucali na obhodnju jakosti 5 ljudi, koja je krstarila prugom između Brđana i Podorašća. Obhodnja prihvatila borbu, te se partizani povukli. Istovremeno je izvršen vatreni prepad na Brđane, koji je uz pomoć oklopnog-vlaka odbijen. Odmah upućen potjerni odjel u smjeru s. Džepi, ali bez dodira sa neprijateljem.

Posadi u Rami predali se 4 partizana, od kojih dva sa oružjem i streljivom.

2. travanj:

U toku noći 1./2. u 0100 sati izvršen napad na teretni vlak između: Podorašća i Brđana od strane partizana nepoznate jakosti. Posada koja je pratila ovaj vlak odbila napad. Vlak *
povraćen u Podorašac, gdje su na samoj skretnici izkočila 4 vagona. Promet obustavljen do 1300 sati ovoga dana. Za vreme napada 1 željezničar poginuo.

4. travnja:

Tokom noći 3V4. o.mj. u 2330 sati teretni vlak br. 58 nletio na minu između željezničke postaje Lisičića i Ostrožca. Lokomotiva i 4 vagona prevrnuti. Posredstvom oklopnog vlaka »Ris« odmetnici odbačeni sa pruge na sjever. Promet obustavljen do 1225 sati ovoga dana.¹

5. travanj:

Razviđački odjel jakosti jednoga voda, koji je razviđao sjeverno od Ostrožca, kod s. Parsovići (9 SSZ Ostrožac) došao u dodir sa skupinom od 80 odmetnika. Poslije jednosatne borbe neprijatelj odbačen na sjever ka Solakovoj Kuli (12 S Ostrožac). Vlastitih gubitaka nije bilo.

6. travanj:

Razviđački odjel jakosti jednoga voda, koji je razviđao sjeverno od Rame, kod s. Hamatlije (9V> S. Rama) došao je u dodir sa neprijateljem jakosti 30 odmetnika sa 3 strojna oružja. Poslije kraće borbe neprijatelj odbačen na sjever. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski nepoznati.

9. travanj:

Razviđački odjel jakosti jedne ojačane sati, koji je razviđao smjerom: Rama—Hamatlije, došao je kod Popova Gl. (1140) (8 S. Rama) u dodir sa 60—70 partizana,³ koje je naš odjel odbacio na sjever. Vlastitih gubitaka nije bilo.

¹ Prema izvještaju Štaba 10. NOU divizije od 19. aprila voz je digao u vazduh Ramski NOP odred (vidi knj. 24, dok. br. 86).

³ Na ovom sektoru dejstvovao je Ramski NOP odred. Opširnije o njegovom dejstvu vidi knj. 24, dok. br. 86, napomenu br. 9.

10. travanj:

Razviđački odjel jakosti jedne sati, koji je razviđao sjeverno od Ostrožca, došao je u dodir sa neprijateljem nepoznate jakosti kod s. Oteležani, kojeg je odbacio ka Solakovoj Kuli, gdje je ponovo naišao na jači otpor neprijatelja (oko 200 ljudi).

11. travanj:

Razviđački odjel jakosti jedne sati, koji je razviđao smjerom: Ostrožac—Solakova Kula, došao je u dodir sa neprijateljem kod k. 951 (9 SZ Ostrožac) i istoga odbacio na sjever. Vlastitih gubitaka nije bilo.

14. travanj:

Razviđački odjel jakosti jednoga voda, koji je razviđao smjerom: Rama—Kučani (ö¹/[^] S. Rama) došao je u dodir sa neprijateljem jakosti oko 80 partizana kod Stožera (1114) (10¹ > S. Rama). Poslije kraće borbe neprijatelj odbačen. Gubitaka nije bilo:

16. travanj:

Razviđački odjel jakosti jednoga voda, koji je razviđao smjerom: Rama—Hamatlije, po dolasku u s. Hamatlije bio je dočekan vatrom iz strojnica sa k. 1114. Odmetnici poslije kraće borbe odbačeni na sjever. 1 domobran ranjen. Gubitci neprijatelja nepoznati.

17. travanj:

Razviđački odjel jakosti jednoga voda, koji je razviđao smjerom: Podorašac—Vrdolje, došao je u dodir sa 40 partizana kod s. Vrdolja. Poslije kraće borbe neprijatelj odbačen na iztok. Vlastitih gubitaka nije bilo.

18. travanj:

Razviđački odjel jakosti jedne sati, koji je razviđao u dane: 16., 17. i 18. o.mj. smjerom: Konjic—Kula (15 JI Konjic), došao je na k. 748 u sukob sa neprijateljem, koga je protjerao ka Kuli, gdje je naišao na jači otpor, koji nije mogao savladati. Neprijatelj je zaposjeo Kulu, Čičevo i Glavatičevo. Jakost neprijatelja, koji je dao otpor cjeni se oko 200 partizana. Gubitaka nije bilo.

Razviđački odjel jakosti jedne sati, koji je razviđao smjerom: Rama—Hamatlije, na k. 986 (8M> SI Rama), došao je u dodir sa partizanima jakosti 200 odmetnika i iste potisnuo na sjever. 1 partizan ubijen — utvrđeno, i 3 ubijena — procijenjeno. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Razviđački odjel jakosti jedne sati iz Ostrožca, razviđajući u smjeru Solakove Kule, došao je na k. 986 (9 SZ Ostrožac) u dodir sa zasjedom od 10 partizana i iste potisnuo na sjever. Vlastitih gubitaka nije bilo.

19. travanj:

Razviđački odjel jakosti jedne sati, koji je razviđao smjerom: Rama — Gračanica, došao je u dodir sa 60 partizana na Celičkoj Stjeni (664) (9*4 SZ Rama) i iste odbacio ka s. Glibe (10 SSZ Rama) i Kranjčići (12 SZ Rama). Vlastitih gubitaka nije bilo.

7. sat 2. g.p. iz Jablanice prebačena u Konjic, odakle je upućena na crtu: Vrabac (1032) — Jažve—Godevac (1029) (10% J. Konjic), sa zadatkom zatvaranja smjera, koji preko Boraka izvodi u dolinu Neretve i razviđanje u smjeru: Borci—Kula.

22. travanj:

Razviđački odjel jakosti dva voda, koji je razviđao smjerom: Ostrožac—Parsovići, došao je u dodir kod s. Parsovića sa neprijateljem jakosti oko 100 partizana, naoružanih puškama i 5 strojnih oružja. Neprijatelj je protjeran prema Celinskoj Planini. Vlastitih gubitaka nije bilo.

U podhvat, koji je odpočeo 19. o.mj. u 0600 sati polazkom skupine iz Konjica u oblasti s. Glavatičeva učestvuje skupina iz Konjica jakosti: 1., 2. i 7. sat 2.g.p., 1. gor. bitnica IX. top. sklopa (bez 1 voda) i 2 voda II. bojne 9. gor. pukovnije, te jedna sat doknadne bojne 369 (Hrv.) pješ. divizije⁴ iz Konjica.

Zadaća skupine bila je prodrijeti smjerom: s. Džepi, s. Vrdolje, s. Čuhovići, odakle razviđati u smjeru sjevera, juga i iztoka.

U područje s. Čuhovići skupina je stigla 19. o.mj. u 13. sati.

Dne 21. o.mj. skupina je nastavila prodiranje ka s. Glavatičevo. U toku noći 21./22. o.mj. skupina je zanoćila u s. Grušća, a 22. o. mj. u jutro upućene su dvie sati u razviđanje smjerom s. Grušća — s. Duble — s. Ribari.

23. travanj:

Podhvat u oblasti Glavatičeva produžuje se u tri kolone, koje nadiru ka s. Glavatičevu. U toku ovog dana slabiji dodiri sa neprijateljem na prostoru s. Dudle, s. Ribari i s. Razići.

7. sat 2.g.p. u toku ovoga dana prebačena iz Konjica željeznicom u Jablanicu.

24. travanj:

Razviđački odjel iz Rame u jakosti dva voda došao je u dodir sa skupinom partizana nepoznate jakosti, koji su imali 3 strojna oružja kod Vratne Glave (IIVa SSI Rama). Neprijatelj odbačen na sjever.

⁴ O dejstvima njemačke 369. legionarske divizije u aprilu vidi knj. 24. dok. br. 25, napomenu br. 4.

Razviđački odjel jakosti dva voda, koji je razviđao smjerom: Ostrožac—Bušćak, došao je u dodir sa oko 150 odmetnika na k. 951. Partizani odbačeni ka Solakovoj Kuli.

Obhodnja iz Pazarića jakosti jednog voda došla u dodir sa 25 odmetnika kod s. Hranisava (5% J. Pazarić) i i9te odbacila na jug. Vlastitih gubitaka nije bilo.

25. *travanj:*

Razviđački odjel jakosti dva voda, koji je razviđao smjerom: Rama—Gračanica, došao je na Čeličku Stj. (664) u dodir sa neprijateljem jakosti 20 odmetnika sa jednom strojopuškam. Neprijatelj protjeran u smjeru s. Donje Vasti (11 SZ Rama) Vlastitih gubitaka nije bilo.

Za vreme podhvata u oblasti s. Glavatičevo vlastitih gubitaka u osoblju nije bilo, 1 konj uginuo. Neprijateljski: 4 odmetnika ubijena, 12 ranjeno, 15 Talijana, 1 odmetnik i 2 legionara (koji su bili zarobljeni kod partizana) uhićeno. 10 pušaka i 8 kgr. eksploziva nađeno.

26. *travanj:*

Razviđački odjel jakosti dva voda, koji je razviđao smjerom: Ostrožac—Solakova Kula ovoga dana došao je u dodir sa neprijateljem jakosti oko 200 odmetnika sa 4 strojna oružja i 1 bacačem na k. 771 i k. 1360.

Uslied nadmoćnosti neprijatelja odjel se morao povući. Vlastitih gubitaka nije bilo.

28. *travanj:*

Potjerni odjel jakosti dva voda, koji je razviđao smjerom Ostrožac—Čelinska Planina, na k. 951 došao je u dodir sa oko 50 partizana koje je odbacio u smjeru Čelinske Planine. Vlastitih gubitaka nije bilo.

29. *travanj'-*

Potjerni odjel jakosti dva voda, koji je razviđao smjerom Rama — D. Višnjani, došao je na k. 873 u dodir sa neprijateljem jakosti 30 odmetnika sa 2 strojna oružja. Neprijatelj protjeran ka Uzdolu. Vlastitih gubitaka nije bilo.

30. *travanj:*

Potjerni odjel jakosti 3 ojačana voda, razviđajući smjerom: Ostrožac—Krinac (1167) ušao je u s. Solakova Kula bez dodira sa neprijateljem. Po izjavi mještana partizani su bili napustili Solakovu Kulu i otišli u smjeru Prozora.

1. gor. bitnica IX. topničkog sklopa (bez 1 voda), koji se nalazi na postavu u Rami, upućena iz Konjica u Hadžiće. Na mjesto ove bitnice iz Hadžića je istoga dana stigla u Konjic 2. gor. haubička bitnica IX. topničkog sklopa.

2. sat 2. gor. pukovnije iz Konjica prebačena u Podorašac i preuzela osiguranje 5. sati 9. gor. pukovnije. 5. sat 9. gor.

pukovnije prebačena u Konjic, gdje ulazi u sastav posade Konjic, i ostaje kao pričuvna. Sa istom se vrši izobrazba u Konjicu.

2. — *Utrošak streljiva u mjesecu travnju:*

2. gor. pukovnija:

Naboja za pušku, strojopušku i strojnicu	58422
Naboja za strojosamokres	394
Naboja za samokres	30
Bombi za bacač 4,6 cm	185
Bombi za bacač 8 cm.	174
Znakovnih naboj	612
Ručnih bombi	44
Granata za p.o. top 37 mm.	6
Naboja za talijan. pušku	430

9. gor. pukovnija:

Naboja puščanih, strojopuščanih i strojničkih	15200
Strojosamokresnih naboj	750
Granata topov. 6,5 cm.	20
Znakovnih naboj	75
Bombi ručnih	16
Granata za bacač 4,6 cm.	128
Granata za bacač 8 cm.	78

IX. topnički sklop:

Udarnih granata za top 7,5 0 28	89
Tempirnih granata	—, —
Šrapnela	—, —

B. — Iskustva:

Kako postrojbe ovoga zdruge u toku mjeseca travnja nisu bile podhvatno upotrebljavane, već su samo vršile osiguranja pruge i posadnih mjesta, to nikakova veća iskustva nisu stečena.

Pri upućivanju jačih razviđačkih odjela u razviđanje (1 sat i više) potrebno je ovim pridodavati bar jedan srednji bacač, koji je na slučaj sukoba sa neprijateljem osobito na brdovitom i kamenitom zemljištu često puta neophodno potreban radi uzpješnog rješenja zadatka.

C. — Nedostaci i greške:

Još uvijek se osjeća nedostatak u prevoznim sredstvima (konji, kola i motorna vozila), te je ovaj zdruk uslied toga podhvatno neupotrebljiv.

Popuna postrojbi ljudstvom do punog ustrojbenog sastava također je potrebna.

ZAST. ZAPOVJEDNIKA
pukovnik (Rajman),
Rajman

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 7. JUNA 1944. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV I POJ NA TERITORIJI BOSNE I HER-
CEGOVINE¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE I& BROJ 159/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
7.VI 1944 godine.

I OBCI PREGLED:

Teški gubitci partizana u podhvalu njemačkih četa
kod Drvara.
Uspjeh u podhvatima u Lici i istočnoj Bosni.

II PODRUČJA:

Bos. Petrovac—Drvar:

Podhvat u području Drvara i Bos. Petrovca nastavlja
se uz teške borbe.¹ Neprijatelj se iz područja Bos. Grahova
povlači u smjeru sjevera i iztoka uz stalan odpor svojih
zalaznica.

Izvod iz obavijesti Glavnog stana vođe Reicha od 6.VI
1944' godine.

»SS postrojbe uz podporu jakih postrojbi borbenih i
bojnih zrakoplova izvršile su prepad na središte »Titovih«
skupina banda, te su ga razbile nakon višednevnih težkih
borba. Neprijatelj je izgubio, prema dosadašnjim izvješ-
ćima, 6.240 ljudi, zaplijenjeno je brojno raznovrstno oružje
i obskrbni uređaji.³ U ovim borbama iztakle su se: 7. SS-
planinska divizija »Prinz Eugen« pod zapovjedništvom
SS. Oberführera Kumma te SS-bojna padobranskih lovaca
broj 500 pod zapovjedništvom SS-Hauptsturmführera
Rybkea«.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br.
7/4—1, k. 39.

² Vidi dok. br. 124, napomenu br. 3.

³ Podatak o gubicima naših jedinica je netačan. O tome vidi izvje-
štaje jedinica 1. i 5. korpusa NOVJ, tom V, knj. 25, 26. i 27, i jedinica 8.
korpusa u knj. 28. istog toma. Neprijatelj je vjerovatno u gubitke ubro-
jao i stanovništvo (žene, djecu i starce) koje je pobio.

Iztočna Bosna:

Dielovi jedne partizanske »divizije« potisnuti su od naših borbenih skupina u smjeru Seković — Vlasenica⁴ uz 15 poginulih, 30 ranjenih. 2 zarobljena i 3 prebjegla. Zaplijenjeno više pušaka.

Vlastite snage⁵ zauzele su 6. VI Bratunac i Šrebrnicu, koji su prolazno bili u partizanskim rukama.⁶

Gacko'

U noćnom napadaju na uporište Stepen (10 km j. Gackog) odbijeni su partizani uz 18 poginulih (izbrojeno), daljnjih 30 ocijenjeno, 1 prebjegao. Plien: ručno vatreno oružje i strjeljivo."

Djelat, vlast, zrakopl.:

Suradivalo u podhvatima naših postrojbi i napadalo strojnicama partizane u području Bjelovara, a bombama i strojnicama u području Sarajeva. Vršilo razvidanje i bacalo promičbene letake.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Ponovno je opaženo da neprijateljsko zrakoplovstvo vrši noću obskrbu partizana, osobito u iztočnoj Bosni.

5.VI 2 neprijateljska zrakoplova napala su strojničkom vatrom 2 vlaka na pruzi Rama — Mostar. Poginula su 4, a ranjene 23 osobe. Stroj je oštećen.

Događaji na prugama:

Na pruzi Sarajevo — Konjic 6.VI u 1120 sati između ž.p. Podorašac i Brđani neprijateljski zrakoplovi napali su

⁴ Na ovom sektoru bilo je više jedinica 3. korpusa (vidi dok. br. 28, 71 i 95).

⁵ Odnosi se na 22. bojnu 1. stajaćeg djelatnog zdruga. Opširnije o tome vidi bojnu relaciju 1. stajaćeg djelatnog zdruga (Arhiv VII, reg. br. 6/2—23, k. 57).

⁶ Na ovom području dejstvovala su snage 27. NOU divizije. U izvještaju Štaba divizije od 26. juna o tome se kaže:

»4. VI. Udruženim snagama legija i ustaše su napale Srebrnicu i Bratunac. Usled nadmoćnosti neprijatelja, naše jedinice su napustile pomenute gradove«. Bliže o tome vidi dok. br. 95.

⁷ Napad je vršila 11. hercegovačka brigada. Podaci o gubicima su netačni. U izvještaju Štaba brigade od 3. jula tvrdi se da u ovoj akciji nije bilo ni mrtvih ni ranjenih (Arhiv VII, reg. br. 14—2, k. 1150 I).

jedan teretni i 1 putnički vlak. Stroj jednog vlaka onespособljen. Žrtava nema.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(**HELBICH**)
(M. P.) Helbich

BR. 131

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 9. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

**DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 161/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
9.VI 1944 godine.**

I OBĆI PREGLED:

Uspjeh u podhvatima na Plješivici, kod Samobora i u području Drvara.

Oboren jedan neprijateljski zrakoplov.

II PODRUČJA:

Cazin:

Odbijeni su napadaji partizana na obskrbne preselice u području Cazin-* — Bihać — D. Lapac. Neprijatelj je odbačen u smjeru sjevera, pri čemu je 30 partizana poginulo, a više ih je ranjeno.

Prijedor:

Odbijen je napadaj partizana na Ljubiju bez vlastitih gubitaka. Popravljene su štete na rudarskoj željeznici i cestovnom mostu južno od Ljubije.³

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 9/1—1, k. 39.

² Na području Cazina djelovale su jedinice Unske operativne grupe (vidi dok. br. 4—13/1, k. 429A u Arhivu VII).

³ Akciju je izveo 2. bataljon 11. krajiške brigade (vidi dok. br. 98).

Drvar:

Prigodom naknadno poduzetog čišćenja u području Drvara i Bos. Petrovca pružio je neprijatelj mjestimično ogorčen odpor. Jedna neprijateljska »divizija« odbačena je u šumsko područje, a »proleterska divizija«⁴ povukla se prema jugoistoku. U ovim borbama neprijatelj je imao: 21 poginulog (među njima 2 engleska častnika, 2 »komandanta brigada« i 1 »politički komesar«).⁵ Ocijenjeno je daljnjih 95 poginulih, 2 partizana su zarobljena i 2 su pobjegli.

Plieni: 7 strojopušaka, 54 puške, 2 protuoklopne puške, 1 protuoklopni top 3.7 cm, 9 konja i velika količina pješačkog strjeljiva.

Travnik:

2. i 3.VI u području Rastova (20 km j. Travnika) odbacili su diovi našeg brzog združenja jaču skupinu partizana.⁶ Nađena su 3 ranjena partizana, dok je 1 domobran ranjen i 1 zarobljen.

Trebinje:

U području istočno od Trebinja vode Niemci i četnici — njemački suborci — žestoke borbe s jakim skupinama partizana.⁷ Zaplijenjene su 4 strojnice. 1 Niemac i 2 četnika su ranjena.

U borbama 12 km j.i. Trebinja sudjelovali su i diovi posadnog združenja (Konavljani), koji su se veoma hrabro držali. 15 vojnika je ranjeno. Neprijateljski gubitci nisu poznati.

Djelat, nepr. zrakopl.:

6.VI u 1200 sati napala su 2 nepr. zrakoplova strojničkom vatrom teretni vlak između ž.p. Grabovica i Drenžnica (14—20 km j. Rame). Jedan domobran, 1 Niemac i 2 Talijana mrtvi, 1 domobran, 2 Niemca, 17 Talijana i 1 željezničar ranjeni, 3 konja ubijena i 3 ranjena.

¹ Vjerovatno se odnosi na 1. proletersku diviziju. O dejstvima njenih jedinica vidi dok. br. 48, 55 i 103.

⁵ Podatak je, slično svim ostalim podacima u ovim i drugim dokumentima neprijateljevim o gubicima jedinica NOV i POJ, netačan. U ovim borbama nije poginuo nijedan engleski oficir, niti komandant ili politički komesar brigade.

⁶ U ovom rejonu je dejstvovala 7. brigada. Opširnije o tome vidi izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula 1944. u knjizi 27.

⁷ Na ovom području dejstvovala je 2. dalmatinska brigada. Opširnije o tome vidi izvod iz Operativnog dnevnika njenog Štaba (tom III, knj. 7, dok. br. 324).

Istog dana u 1230 sati isti zrakoplovi napali su strojničkom vatrom teretni vlak na želj. postaji Rama. Jedan domobran je ranjen. Stroj je oštećen.

Prigodom napadaja neprijateljskih zrakoplova na Ostrožac (13 km s.i. Bihaća) oboren je 1 neprijateljski lovac.

Obćenito:

U toku manjih podhvata i razviđačkih djelatnosti u području Ivanić Grada, Samobora, Kiseljaka i Bileća poginulo je 12, zarobljeno 16, a 2 partizana su prebjegla našim postrojbama.

Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo, 1 ranjen.

Osobitosti:

Iz područja Rudo pokušale su jake part. snage prodreti u smjeru zapada pri čemu su napadnuti postavi četnika — njemačkih suboraca.⁸ 7 četnika je poginulo, a više ih je ranjeno.

4.VI partizani su obkolili i napali zbor četnika u selu D. Bjelobučje (16 km j.z. Teslića) te je navodno poginulo mnogo naroda i četnika, a 1 dio zarobljen.⁹

Događaji na prugama:

7.VI 4 km s.z. Konjica naišao je na minu teretni vlak. Stroj i 2 vagona su izkočila. Žrtava nema.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik

(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

⁸ Odnosi se na 37. NOU diviziju. Njene jedinice vodile su borbe protiv pomenutih četnika (Opširnije o tome vidi tom I, knj. 16. dok. br. 192, 194, 196, 197 i 199).

⁹ U izvještaju Štaba Vlačičkog NOP odreda o tome se kaže:

». . . 4. VI Krenuo je odred u akciju na četnike na Meukrnju gdje je napadnuto na njihov logor i tu ih je ubijeno 10 četnika i zarobito 10 pušaka i 120 metaka i 2 šinjela i još neke arhive i spisaka njihovih.. (Arhiv VII, reg. br. 33 4. k. 866.)

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 10. JUNA 1944. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJIMA BOSANSKE
KRAJINE I ISTOČNE BOSNE¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 162/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
10.VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Jugozapadno Dervente odbačen je neprijatelj u ju-
žnom smjeru. Jaka skupina partizana prešla je cestu Tu-
zla — Zvornik u smjeru istočnog diela Majevice pl.⁵

II PODRUČJA:

Drvar — Bos. Petrovac:

U nastavku podhvata očišćeni su od zaostalog ne-
prijatelja visovi južno Tičeva, uz 8 poginulih i 1 zarob-
ljenog partizana. Zaplijenjen je 1 strojosamokres i 1 kru-
goval.³

Derventa:

U podhvatu dielova jednog lovačkog zdruge⁴ protiv
partizanima, koji su se prikupljali 10 km j.z. Dervente,
neprijatelj je odbačen prema jugu uz osjetljive gubitke.
Partizani⁵ su svoje mrtve i ranjene uspjeli odvući. Vlas-
titih gubitaka nije bilo. Nastavlja se čišćenje tog područja.

Istočna Bosna'

Noću 6/7.VI primjećene su jače neprijateljske snage
pri prelazu ceste Tuzla — Zvornik, u području Prnjavora,
u smjeru sjevera i sjeveroiztoka.⁶

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 10/1—1, k. 39.

⁵ i ⁸ Riječ je o ofanzivi glavnih snaga 3. korpusa NOVJ u pravcu Majevice, Semberije i Posavine (vidi dok. br. 19).

³ Vidi dok. br. 48, 55, 103 i 123.

⁴ Odnosi se na snage 4. lovačke pukovnije (vidi dok. br. 153).

⁵ O našim snagama na tom području vidi Operativni izvještaj Štaba 11. divizije od 4. jula u knj. 27.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo je bojna razviđanja, te bacalo promičbene letake nad područjem istočne Bosne.

Djelat, nepr. zrakopl.:

7.VI neprijateljski zrakoplovi napali su njemački po-voz na cesti sjeverozapadno Varcar Vakufa i uništili 3 samovoza, 2 oklopna kola, a 7 samovoza i 2 oklopna kola oštetili.

9.VI u 0725 sati neprijateljski lovci u niskom lietu ponovo su napali Bihać.

Istog dana oko 0915 sati neprijateljski zrakoplovi napali su strojničkom vatrom uzletište Zalužani kod Banja Luke bez štete i gubitaka.

9.VI u 1000 sati 4 neprijateljska lovca napala su strojničkom vatrom želj. postaju Ivanjska. Uništena je 1 lokomotiva i 3 vagona, a 3 su osobe ranjene. U s. Ramići kraj Banje Luke isti zrakoplovi gađali su strojnicama seljačke kuće.

Istog dana oko 1230 sati napali su neprijateljski zrakoplovi putnički vlak kod Konjica i zapalili 7 vagona.

Obćenito:

U toku razviđanja i manjih podhvata kod Križa, Kutine, Zumberka, Kiseljaka, Jajca, Rame, Livna i Gackog ubijeno je 24 partizana i 1 partizanka, ranjeno je 13, zarobljeno 11, a predala se 4 partizana. Zaplijenjene su 2 puške i zapaljeno 7 partizanskih nastanbi. Vlistiti gubitci: 1 ustaša i 2 njemačka vojnika poginula, a 2 domobrana ranjena i 1 zarobljen.

Kod Banje Luke pošada uporišta kod s. Bistrice 8/9. VI odbila je neprijatelja⁷ zadavši mu teške gubitke, dok su četnici, koji vode borbu s neprijateljem, kod s. Papazana 7.VI zarobili 5 partizana. Neprijatelj je svoje mrtve i ranjene odvuкао. Vlastiti gubitci: 8 poginulih.

Događaji na prugama:

Na pruzi Sarajevo — Mostar 9.VI oko 1130 sati između ž.p. Brđani i Konjic napadnuta su 2 teretna vlaka. 3 stroja i više kola izkliznulo je i oštećeno. Napadaj su izvršili neprijateljski zrakoplovi.

⁷ Na ovom sektoru nalazila se 15. krajiška brigada (vidi dok. br. 49).

9.VI u 1135 sati napali su neprijateljski zrakoplovi strojničkom vatrom putnički vlak između ž.p. Ostrožac i Rama. Ima ranjenih.

Na pruzi Hum — Uskoplje 9.VI. u 0210 sati između ž.p. Hum i Zaplanik naletio je putnički vlak na minu.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(**HELBICH**)
(M. P.) Helbich

BR. 133

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 11. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 163/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
11. VI. 1944 godine.

I — OBĆI PREGLED:

Stanje bez većih promjena.

Noću 10/11. VI. 1944. bombardiran je Bos. Brod.

II. PODRUČJA:

Bihać:

Na željezničkoj pruzi sjeverno od Otoke (10 km. s. Bos. Krupa) jedna njemačka preselica naišla je na minu i napadnuta. Ima gubitaka.

Priedor:

Prigodom podhvata jedne borbene skupine 8.VI. sjevero-zapadno rudnika Ljubije poginulo je 20 partizana.-¹

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. II 1—1, k. 39.

² Prema izvještaju 11. krajiške brigade, koja je djelovala na ovom sektoru, ovaj podatak je netačan (vidi dok. br. 98).

Zapaženo je prebacivanje jačih partizanskih snaga s juga preko ž. pruge Ivanjska — Priedor i područje Kozare.

Bos. Petrovac—Drvar:

U podhvat u čišćenja u području Drvara i Bos. Petrovca jedna njemačka borbena skupina odbacila je neprijatelja s visa 1355, 1448 (9 km. s.i. Drvara) u smjeru iztoka.

Druga borbena skupina dostigla je vis 1536, a treća skupina dostigla je visove 10 km. i. si. Bos. Grahova u području Tičeva (12 km. s.i. Bos. Grahova).

Njemačke postrojbe koje čiste ovo područje iz smjera iztoka dostigle su 8.VI. crtu Jasenovac — Srnetica — Potoci (14 km. i. 20 km. j.i. i 26 km. j.ji. Bos. Petrovca).

Neprijateljski gubitci: 90 poginulih izbrojeno, daljnjih 30 poginulih ocijenjeno. Plien: 1 top 10.5 cm., 1 stroj-nica i 58 pušaka. Uništen je velik broj ručnog vatrenog oružja i opreme.¹

Tuzla:

Naše borbene skupine nalaze se u teškim borbama s neprijateljem u području Lopare i Sniježnica — Teočak (15 km. s.i. i 25 km. i. si. Tuzle).

Naše i njemačke snage povukle su se pred nadmoćnim neprijateljem iz Lopara noću 8/9.VI.⁴

Teslić:

U nastavku podhvata u području s.z. Teslića 8.VI. dielovi jednog lov. zdruge poslije žilave borbe izbacili su neprijatelja s postava kod Redka i visa 432 (5 km. s.sz. Teslića) i protjerali ga u smjeru sjevera bez vlastitih gubitaka.

Ova borbena skupina sa stožerom lovačke pukovnije napadnuta je noću 8/9.VI. oko 00.30 sati od jačih partizanskih snaga na Redku i visu 391 i nakon žilave i teške borbe morala se povući. Neprijateljski gubitci nisu poznati. Poginuo je zapovjednik pukovnije podpukovnik Bahorić nadpor. Benaković i njem. satnik Villa. Ostali gubitci još nisu javljeni.⁵

Derventa:

7.VI. u podhvat u dviju borbenih skupina® iz Dervente snažnim naletom odbačena je jedna partizanska skupina⁷

¹ O ovim borbama vidi dok. br. 132. napomenu br. 3.

¹ Napad na Lopare izvršila je 16. NOU divizija (vidi dok. br. 119).

⁵ Napad je izvodila 5. krajiška (kozarska) brigada. Bliže o tome vidi izvještaj Štaba 11. NOU divizije od 4. jula u knj. 27.

⁶ Odnosi se na ojačanu 1. i 2. bojnu 4. lovačke pukovnije (vidi dok. br. 153).

⁷ Riječ je o 5. krajiškoj (kozarskoj) brigadi.

od Driena sa visa 175 (10 km. j.j.z. Derventa) prema r. Ukrini i dostignuta je crta: vis 204 — 153 — selo Mikerević — S. Novići — r. Osinja (12 — 16 km. j.j.z. Derventa).

Bugojno:

Noću 6/7.VI. odbijen je napadaj jačih skupina partizana na naše uporište u Rastovu (18 km. i. Bugojno).⁸ 4 partizana poginula, 12 je ranjeno, a 18 ranjenih ocienjeno. Vlastiti gubitci 3 domobrana ranjeno.

10.VI. njemačke čete zauzele su Prozor.

Djel. vlast, zrakopl.:

Bacalo je promičbene letake.

Djel. nepr. zrakopl.:

6.VI. 4 nepr. zrakoplova napali su strojničkom vatrom Bugojno i bacali eksplozivne kutijice, koje se razprskavaju prilikom dodira.

9.VI. 3 nepr. zrakoplova napala su strojničkom vatrom želj. postaju Priedor. Jedan stroj oštećen i strojovođa ranjen.

Naknadno se doznaje da je prilikom napadaja na Livno 28.V. bačeno oko 500 bombi. Pored stanbenih zgrada porušena je bolnica i vodovod. Poginulo je oko 40 građana.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) **(HELBICH)**
Helbich

³ Napad su izvršile snage 7. krajiške brigade. Opširnije o tome vidi izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula u knj. 27. i dok. br. 156 u ovoj knjizi.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 12. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 164/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
12.VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja čišćenje bivšeg središnjeg područja partizanskog vodstva oko Drvara — Bos. Petrovca i Grahova.

Žestoke borbe na području Tuzle.

II PODRUČJA:

Bos. Novi:

10.VI u 0800 sati napali su partizani našu posadu 4 km j. od Bos. Novog na Krčevini. 3 partizana su ranjena.

Prijedor:

10.VI od 0030 sati do svanuća napadali su partizani premoćnim snagama našu posadu uporišta Kozarac (10 km i. Prijedora).-' Poslije ogorčene borbe posada je odbacila partizane uz osjetljive gubitke. Vlastiti gubitci: 3 mrtva i 2 ranjena.

Jajce:

Po završenom podhvat u čišćenju područja istočno od Varcar Vakufa, ostavljena je stalna posada njemačkih postrojbi u tom mjestu kao i Jajcu i G. Vakufu.

Kod s. G. Ribnik (30 km z. Varcar Vakufa) pronađeno je i zaplijenjeno partizansko oružno skladište s 15 topova 10.5 cm i 3 njemačka protuoklopna topa, sve nepotpuno — trenutno neupotrebljivo, zatim mnogo topovskih naboj i strjeljiva za zrakoplove, 13.000 pušanih naboj englezkog podrijetla i 80 englezkih pušanih cijevi.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 12/1—1, k. 39.

¹ Ovaj napad je izvodio 3. bataljon II. krajiške brigade i jedna četa Kozarskog NOP odreda (vidi dok. br. 98 i Arhiv VII. reg. br. 46—3, k. 1625).

Bos. Pertovac—Drvar—Grahovo:

Nastavlja se podhvat čišćenja bivšeg središnjeg područja partizanskog vodstva. Partizani u jakosti 2000 — 2500 boraca nastoje obraniti svoja skladišta. Pod pritiskom njemačkih borbenih skupina uzmiču jake partizanske snage iz područja Vijenac pl. prema Tičevu (12 km s.i. Grahova).³

Neprijatelj vrši pritisak na Bos. Grahovo.

Unatoč jakog neprijateljskog otpora zauzeti su partizanski postavi na istočnom rubu Marinkovca (7 km s.i. Bos. Grahova).

Jedna partizanska »brigada« brani visove s obje strane Kuderna (1304 — 7 km s.i. Bos. Grahova) sa brojnim teškim samoradnim oružjem i topničtvom.

Sa visa 1444 (10 km s.i. Bos. Grahova) odbačen je neprijatelj u smjeru sjevera.

Prozor:

Prigodom zauzimanja Prozora 10.VI odbačena je jaka skupina partizana prema iztoku.⁴

Tuzla:

U nastavku podhvata sjeveroistočno od Tuzle zauzele su naše borbene postrojbe u borbi prsa o prsa Međednik i Lopare (11 i 16 km. s.i. Tuzle), unatoč jakog neprijateljskog otpora.

Istodobno zauzeti su i visovi sjeverno od Čelića i 14 km i. Čelića u svrhu spriječavanja neprijateljskih pokušaja prodiranja prema sjeveru.

U području Kamenjaka (26 km s.i. Tuzle) nalazi se 1 naša borbena skupina u borbi s jačim snagama partizana. Neprijateljski gubitci su osjetljivi.

Jedna borbena skupina izvršila je obuhvatni napad na neprijatelja u području Priboj — Rastošnica (22 km i. Tuzle).⁵

Srebrenica:

Postrojbe jednog ustaškog zdruge odbacile su u području Srebrenice 2 partizanske nazovi »brigade«, koje su

³ O tome vidi dok. br. 132, napomenu br. 3.

⁴ Na ovom sektoru dejstvovala je u to vrijeme 7. krajiška brigada. Bliže o tome vidi izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula u knj. 27.

⁵ O borbama na ovom sektoru, u kojima su učestvovala jedinice 16, 36. i 38. NOU divizije, vidi dok. br. 19, 28, 60 i 119.

uzmakle u smjeru Vlasenice.⁶ Palo je 29 partizana (među njima: 2 »komandanta«), Plien: 2 strojopuške, 1 strojosa-
mokres, hrana i oprema. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Foča—Čajniče:

U toku su bobre s jednom partizanskom »brigadom« koja preko Čajniča nadire u smjeru Foče. Poduzete su mjere spriečavanja prelaza partizana preko r. Drine kod Foče u smjeru zapada."

Bileće:

Odbijeni su napadaji partizana na Bileće i Lastovu.¹ 2 partizana su zarobljena i zaplijenjeno je 2 sanduka raznovrsnog tvoriva englezskog podrijetla.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Istog dana napali su neprijateljski lovci strojničkom vatrom željezničku postaju Konjic, Travnik i Turbe.

Obćenito:

U toku manjih podhvata i razviđačkih djelatnosti kod Jastrebarskog, Pakraca i Konjica poginulo je 16 partizana, a 4 su ranjena. Vlastiti gubitci: 6 ustaša ranjeno i 1 poginuo.

Događaji na prugama:

Na pruzi Bos. Novi — Bihać 7.VI u 1620 sati između ž.p. Otoka i Bos. Krupa naišao je na minu mješoviti vlak.⁹ Uništena su 3 kola. 2 Niemca su poginula, a 3 ranjena.

Na pruzi Konjic — Mostar 9.VI u 1135 sati između ž.p. Raška Gora i Drežnica neprijateljski zrakoplovi su napali teretni vlak strojnicama. Poginuo je 1 a ranjeno 12 Talijana.

• U ovom rejonu dejstvovala su snage 27. NOU divizije (vidi dok. br. 95).

¹ Odnosi se na snage 17. NOU divizije, koje su se kretale tim pravcem (vidi dok. br. 62).

⁸ Na ovom području dejstvovala je 12. hercegovačka brigada (Arhiv VII, reg. br. 7—6, k. 1151 L).

• O tome vidi izvještaj Štaba 4. NOU divizije od 4. jula u knjizi 27.

Doznaje se da su 5.VI neprijateljski zrakoplovi u želj. postaji Bos. Krupa, zapalili 8 kola benzina. Izgorilo je dosta drugih kola.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) **(HELBICH)**
Helbich

BR. 135

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 13. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 165/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
13.VI 1944 godine.

I OBCI PREGLED:

Veliki uspjesi u podhvatima u području Tuzle i Bugojna.

Uspješno se nastavlja podhvat u području Drvara.

II PODRUČJA:

Prijedor:

12.VI odbijen je napadaj partizana na uporište južno od Prijedora² uz 4 poginula partizana.

Derventa:

U nastavku podhvata naše borbene skupine, južno od Dervente odbačen je neprijatelj dalje na zapad prema r. Ukrini uz 7 mrtvih i oko 30 ranjenih partizana, dok je 8 domobrana ranjeno.³

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 13/1—1, k. 39.

² Na ovom sektoru dejstvovala je 11. krajiška brigada (vidi dok. br. 98), dijelovi Kozarskog NOP odreda (Arhiv VII, reg. br. 46—3, k. 162).

³ Opširnije o tome vidi dok. br. 133, napomene br. 7 i 8.

Teslić:

U borbama vođenim noću 8/9.VI na Redku (vis 391 — 8 km s.s.z. Teslića) partizani su izgubili najmanje 100 mrtvih, dok na visu 432 (10 km s.s.z. Teslića) palo je još 50 — 70 partizana i velik broj ih je ranjenih.⁴

Ukupni vlastiti gubitci jedne lovačke bojne: 1 častnik i 2 domobrana ranjeni, 2 častnika, 2 dočastnika i 91 domobran nestali. Osim toga poginuli su: podpukovnik Bahorić, njemački satnik Walda i nadporučnik Benaković o čemu je javljeno u dnevnom izvješću br. 163/44.®

Bos. Petrovac—Drvar:

Podhvat čišćenja na području Bos. Petrovac — Drvar nastavlja se uspješno.⁶

7 km s. i. Drvara raztjerane su manje neprijateljske skupine. 10 partizana je poginulo, 1 bolnica je zaplijenjena i 1 skladište strjeljiva uništeno.

Kod Vrtoče (4 km. s. z. Drvara) raspršena je manja partizanska skupina i jedna partizanska preselica, gdje je poginulo 11 partizana i više ih je ranjeno, a zaplijenjeno: 1 strojnica, 5 pušaka i nešto tegleće stoke."

Bugojno:

U podhvat u području Prozora i na cesti prema Bugojnu jedna naša zaprečna borbena skupina pobila je 5 partizana i zaplijenila: 1 strojopušku, 3 puške, 7 engleskih strojosamokresa, 1 top, 15.000 naboja, 95 bacačkih naboja, nekoliko poljskih krugovalnika, obkoparsko tvorivo, poljsku kuhinju, 23 konja i nešto stoke.⁵

Tuzla:

Odbijeni su neprijateljski napadaji jugoizstočno Celića i južno Koraja (22 km s.s.i. Tuzle) te zapadno i jugozapadno Lopara (16 km s.i. Tuzle).

Napadajem jedne borbene skupine u području Rastošnice (22 km i. Tuzle) neprijatelj je odbačen prema Bilaliću (28 km i.s.i. Tuzle) i prema jugu. Nastavlja se progon neprijatelja. Uništena su prevozna plovna sredstva na r. Savi koja su služila neprijatelju pri prelazu rijeke.

⁴ U izvještaju Štaba 11. NOU divizije od 4. jula 1944. navodi se da je 5. kozarska brigada, koja je vodila ovu borbu, imala 7 mrtvih i 9 ranjenih (vidi navedeni izvještaj u knjizi 27).

⁵ Vidi dok. br. 133.

⁶ Vidi dok. br. 55, 103 i 123.

⁷ Prema izvještaju Štaba Drvarskog NOP odreda od 29. juna, jedna njegova četa vodila je borbu 12. juna 1944. u rejonu Vrtoča. Četa nije imala gubitaka (Arhiv VII, reg. br. 30/1—2, k. 1628).

⁸ Vidi dok. br. 134, napomenu br. 4.

Dosadnji neprijateljski gubici iznose: 978 poginulih, daljnjih 534 poginulih ocijenjeno (među njima »glavar stožera« jedne »brigade« i 4 zapovjednika »bataljona«).⁹
Vlastiti gubitci: 113 poginulih i 357 ranjenih.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo oružana razviđanja i bacanje promičbenih letaka.

Djelat, nepr. zrakoplovstva:

10. VI napali neprijateljski zrakoplovi želj. postaju Busovača i Hum, gdje su oštetili 1 stroj.

Doznaje se da je 2. VI kod Modrica zarobljeno 5 anglo-američkih zrakoplovaca, koji su padobranima izočili iz zapaljenog zrakoplova.

Obćenito:

Prigodom manjih djelatnosti i razviđanja kod Vukovara, Mitrovice, Podr. Slatine, Pakraca, Ludbrega i Bos. Novog poginulo je 18 partizana. Zaplijenjena je 1 dvokolica i 2 konja. Vlastiti gubici: 4 Niemca, 2 ustaše i 1 domobran poginuli, 3 domobrana ranjena i 1 je zarobljen.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) (HELBICH)
Helbich

⁹ Riječ je o borbama koje su vodile glavne snage 3. korpusa NOVJ. Podatak o našim gubicima je netačan. Opširnije o tome vidi dok. br. 60 i 119. i izvještaj Štaba 3. korpusa od 11. jula u knj. 27.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 14. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI«

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 166/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
14. VI 1944 godine.

I OBCI PREGLED:

Uspješno se nastavlja progon neprijatelja u području iztočno od Tuzle.

Neprijateljski lovci-bombarderi napali okolicu Banje Luke.

II PODRUČJA:

Drvar—Bos. Grahovo:

U nastavku podhvata u šumskom predjelu iztočno od Drvara, kako je javljeno u izvješću br. 165/44.,² zaplijenjena je 1 partizanska bolnica od 9 bolničkih baraka s 500 kreveta, zdravstvenim uređajima i zdravstvenim tvorivom. Osim toga pronađeno je i zaplijenjeno jedno partizansko oružno skladište sa 170.000 pješačkih naboja i dosta bacačkih granata (sve njemački plien).

Podhvata se nastavlja uz slab otpor neprijatelja.

Uzpostavljen je spoj s podhvatnom skupinom kod želj. postaje Potoci (20 km j.z. Ključa).

Jajce—Prozor—Livno:

12. VI odpočeo je podhvata njemačkih borbenih skupina³ u području Jajce — Prozor — Bugojno — Livno protiv tamošnje dvije partizanske nazovi »divizije«.⁴

Tuzla:

Nastavlja se progon u Majevidici pl. razbijenog neprijatelja. Partizani uzmiču na cijeloj fronti' Zlo Selo —

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 14/1—1, k. 39.

² i ⁶ Vidi dok. br. 135.

⁵ Vidi dok. br. 123.

⁴ O našim snagama na ovom području vidi dok. br. 54. 63, 75. 76, 103 i 109, kao i reg. br. 10—2, k. 1265 i reg. br. 14—4, k. 797 u Arhivu VII.

Priboj (15 i 20 km s.i. Tuzle) — Visoka Glava — Gor. Krčina (30 km s.i. Tuzle) prema jugu i jugoistoku.⁵

Započeo je napadaj motoriziranih skupina u leđa odstupajućem neprijatelju.

Teslić:

Od 91 nestalog domobrana (dnevno izvješće br. 165/44)⁶ vratila su se 24 domobrana s oružjem. Nestali poručnik Zvizdić Ibro pronađen je 10. VI mrtav.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo je oružano razviđanje i bacanje promičbenih letaka.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Prelieti većeg broja neprijateljskih bombarderskih skupina, te napadaji za uznemiravanje od strane lovaca — bombardera.

9. VI četiri neprijateljska lovca napali su vlakove kod Zuglića, Podorašca, Raštelice na želj. postaji Konjic, kojom prigodom su ranjeni: 1 ustaša, 3 domobrana, 8 Talijana i 1 žena, a oštećeno je 4 stroja, 7 vagona. 8 vagona slame zapaljeno. Jedan čitav vlak survao se u provaliju.

10. VI u 1655 sati četiri neprijateljska lovca napala su strojničkom vatrom želj. postaju Travnik i Turbe. Poginuo je 1 Niemac, a 4 Niemca i 7 građanskih osoba je ranjeno.

13. VI 4 neprijateljska zrakoplova napala su uzletišta u okolici Banje Luke, te želj. postaju Zalužani i Dragočaj, gdje je kols...⁷

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) **(HELBICH)**
Helbich

⁵ O borbama vodenim na tom području vidi dok. br. 135, napomenu br. 9.

⁷ Na ovom mestu dokumenat je nečitak.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 15. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJU BOSANSKE KRAJINE I SJEVERNE HERCEGOVINE¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 167/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
15. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Područje oko Drvara i Bos. Petrovca očišćeno od partizana.

II PODRUČJA:

Drvar—Bos. Petrovac—Grahovo:

Razviđanjem u području Drvara i Bos. Petrovca ustanovljeno je da se neprijatelj povukao, osim sjeverozapadno Vrtoče (4 km s.z. Drvara), gdje se naišlo na slaba partizanska osiguranja.¹

U Grahovu i na obskrbnoj cesti Knin — Grahovo — Drvar vlada mir.

Gacko:

Odbijen je neprijateljski napadaj na Gacko.³ Partizani su protuudarom odbačeni i zatim progonjeni do 10 km istočno i 7 km južno od Gackog.

U ovim borbama neprijatelj je izgubio 21 poginulog (12 izbrojeno), a daljnjih 35 poginulih ocijenjeno.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 15 1—1, k. 39.

³ O rasporedu naših snaga na ovom području vidi dok. br. 136, napemerju br. 4.

¹ Napad je izvela 11. hercegovačka brigada sa jednim bataljonom 12. hercegovačke brigade. U izvještaju Štaba brigade od 3. jula navodi se da je bilo 5 lakše ranjenih (vidi Arhiv VII, reg. br. 14—2, k. 1150 I).

Djelat. Vlast, zrakopl.:

Vršilo oružano razvidanje i podpomaganje četa, ob-
skrbu i bacanje promičbenih letaka.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Jedan neprijateljski zrakoplov srušen je kod Buko-
vlja a 2 neprijateljska 4-motorna zrakoplova srušena su
u području Broda. Osim toga pao je kod Adolfstadta⁴ (24
km s. Banje Luke) još jedan neprijateljski zrakoplov. Za-
robljeno je ukupno 15 članova posade, koji su se spustili
padobranima.⁵

13. VI napadnuta je strojničkom vatrom želj. postaja
Dolac (kod Travnika). Oštećen je stroj oklopnog vlaka i
zapaljen 1 vagon. Žrtava nije bilo.

Obćenito:

Istočno od Otoke (19 km j.z. Bos. Novog) naišla je
njemačka samovozna preselica na minu i pretrpiela gubit-
ke u samovozima.

Prigodom manjih podhvata i razviđačkih djelatnosti
kod Ivanić Grada, Popovače, Karlovca i Srebrenice pogi-
nulo je 18 partizana, 2 su zarobljena. Vlastiti gubici: 6
Niemaca poginulo, 4 Niemca, 2 oružnika, 1 ustaša i 1 do-
mobran ranjeni, a 5 Niemaca je nestalo.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁴ Aleksandrovac

⁵ Prema izvještaju Štaba 4. NOU divizije od 4. jula Gradiško-ljev-
čanski NOP odred vodio je borbu 14. juna kod Topole i oslobodio 5. savez-
ničkih avijatičara (vidi knj. 27).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 16. JUNA 1944. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 168/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
16. VI 1944 godine.

I OBCI PREGLED:

Uspjeh u podhvatima kod Daruvara i Cazina.
Napadaj neprijateljskih lovaca-bombardera na vla-
kove, D. Vakuf i Bugojno.

II PODRUČJA:

Kostajnica:

13. VI napali su partizani uz podporu bacača i to-
pova Kostajnicu i želj. most (vijadukt) 4 km j.z. Kostaj-
nice.¹ Napadaj je odbijen i spriječeno je miniranje mosta,
dok su stražarski bunker oštećeni, djelomično i uništeni
od neprijateljske topničke vatre.

Cazin.

U podhvatima ustaških postrojbi istočno od Cazina i
j.i. Slunja nanieti su neprijatelju osjetljivi gubici od 57
poginulih (1 zapovjednik »brigade«).² Prebjegao je 1 par-
tizan i zaplijenjeni su 2 strojnice, 1 strojosamokres i 28
pušaka.

Jajce—Prozor—Livno:

U nastavku podhvata u području Jajca, Prozora,
Livna, uz slabiji neprijateljski otpor, dostignuti su: Ku-
pres, jugoistočni dio Vitorog pl., Zubića Košare (12 km
i.s.i. Glamoča), područje Podova, te Sujica (14 km s. To-
mislav Grada).³ Neprijateljski gubici: 11 poginulih izbro-

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 16 1—1, k. 39.

² U neposrednoj blizini Kostajnice djelovali su dijelovi Kozar-
skog NOP odreda (vidi izvještaj Štaba odreda od 25. juna u Arhivu VII,
reg. br. 46—3, k. 1625).

³ Na ovom području djelovale su snage Unske operativne grupe
i jedna brigada 7. NOU divizije (vidi tom V, knj. 28, dok. br. 26).

⁴ O borbama i rasporedu jedinica NOV i POJ na ovom području
vidi dok. br. 69, 75, 76 i 103, kao i izvještaj Štaba 5. korpusa NOVJ od
23. jula, izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula, izvještaj 39. NOU
divizije od 3. jula u knjizi 27.

jano, daljnjih 11 poginulih ocienjeno, 1 partizan zarobljen.

Jedna partizanska »brigada« ušla je u Fojnicu, koju je posada izpraznila.⁵

Srebrenica:

10. VI započeo je podhvat jedne partizanske »brigade« u prostoru Sućeska — Zedanjsko — Slatina (6—9 km z.j.z. i 9 km z.s.z. Srebrenice).⁶ Neprijateljski gubitci: 12 poginulih izbrojano. Vlastiti gubici: 2 ustaše poginula i 2 ranjena.

Foča—Čajniče:

Jače neprijateljske snage nadirući iz smjera Čajniča zauzele su Ustikolinu (8 km s. Foče) i nadiru prema Goraždi."

Djelat, nepr. zrakopl.:

13. VI neprijateljski lovci-bombarderi lakše su oštetili most na Roškom Slapu kod Skradina.

14. VI neprijateljski lovci-bombarderi na ž. pruzi Sarajevo — Konjic onesposobili su 4 stroja.

Istoga dana napadnuta su 2 vlaka kod Bradine. 2 željezničara i 5 njemačkih vojnika su ranjeni.

14. VI napadnuti su strojničkom vatrom neprijateljskih zrakoplova D. Vakuf i Bugojno.

Obćenito:

U toku manjih djelatnosti i razviđanja kod Bjelovara, Banove Jaruge, Ludine, Jajca, Sinja, D. Vakufa, Konjica i u Sriemu poginulo je 27, ranjena su 3 i zarobljeno 7 partizana, a uhićeno 7 sumnjivih osoba. Zaplijenjene su 2 puške i 1 samokres. Vlastiti gubici: 1 domobran poginuo, a 2 su ranjena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

³ Na ovom području djelovale su snage 10. NOU divizije i Vi-sočko-fojničkog NOP odreda (O tome vidi izvještaj Štaba ove divizije od 12. jula u knjizi 27).

⁶ U to vrijeme djelovala je u širem rejonu Srebrenice 20 (romanijska) brigada 27. NOU divizije. Opširnije o tome vidi dok. br. 95.

⁷ Taj napad izvela su dva bataljona 2. krajiške brigade (bliže o tome vidi dok. br. 62).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 17. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I KOD NEVESINJA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 169/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
17. VI 1944 god.

I OBCI PREGLED:

Veliki uspjeh u višednevnom podhvatima kod Tuzle. Pojačana partizanska djelatnost u Lici, kod Cazina i Benkovca.

Srušena su 3 neprijateljska zrakoplova.

II PODRUČJA:

Cazin:

Partizani su ponovo zaposjeli područje sjeveroistočno i sjeverozapadno od Cazina.²

U borbi između naših postrojbi i partizana istočno Otoke (18 km i. Cazina) poginula su 23 partizana.

Drvar:

Odbijen je neprijateljski napadaj na naše uporište Vrtoče (4 km s.z. Drvar) bez vlastitih gubitaka. Neprijateljski gubitci nisu poznati.

Jajce—Bugojno—Livno:

Izvjestni diovi partizanskih snaga u području Prozora³ uspjeli su se probiti noću 14/15. VI sjeverno Prozora u smjeru iztoka kroz обруč obrazovan usredotočenim nadiranjem njemačkih i naših borbenih skupina. Poduzeto je gonjenje tih diova obilaznim poduhvatom (manevrom) preko Konjica.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII. reg. br. 37/1—1, k. 39.

² Vidi tom V, knj. 28, dok. br. 130, napomenu br. 10.

³ Riječ je o snagama 1. proleterskog korpusa.

Tuzla:

Završen je podhvat u Majevidici pl., koji je trajao od 7 do 12. VI.⁴ Neprijatelj je pretrpio teške gubitke. Progon se nastavlja.

Ukupni neprijateljski gubici: 1.586 poginulih izbrojano, daljnjih 1.110 poginulih ocijenjeno, velik broj ranjenih.

Vlastiti gubici: 205 poginulih, 528 ranjenih, 89 nestalih.

Plien još nije javljen.

Slabije partizanske snage ustanovljene su izviđanjem kod Međednika k. 843 (10 km s.i. Tuzle) i Podbo-rogova (16 km z. Zvornika). Poduzet je progon tih skupina.

Nevesinje:

Odbijen je noćni napadaj partizana na jedno naše uporište kod Nevesinja, pri čemu je poginulo 15 partizana.⁵ Vlastitih gubitaka nije bilo.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Istoga dana neprijateljski lovci-bombarderi napali su samovozne povoze kod Bugojna.

Obćenito:

Prigodom razviđanja kod Križa, Jastrebarskog, Metkovića, Stolca i Dubrovnika poginula su 2 i zarobljena 2 partizana, zaplijenjena 1 strojopuška i 1 puška. Vlastiti gubici: 1 oružnik poginuo, 3 domobrana ranjena.

Događaji na prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 16. VI u 0715 sati između ž.p. Kostajnica i Majur naletio je na minu radnički vlak. Izkliznula su štitna kola. Istoga dana u 0940 između ž.p. Sunja i Majur naletio je na minu njemački radni vlak. Izbačena su jedna kola.

Na pruzi Bos. Novi — Bihać i Prijedor 15. VI u 1030 sati između ž.p. Blagaj i Svodna 4 neprijateljska lovca napala su strojničkom vatrom putnički vlak bez štete i žrtava (izjava putnika).

¹ Vidi dok. br. 135, napomenu br. 9.

⁵ Riječ je o napadu 10. hercegovačke brigade na Babju Glavu i selo Odžak. Bliže o tome vidi izvještaj Štaba brigade od 4. jula (Arhiv VII, reg. br. 7—1, k. 1148—11).

U isto vrijeme u tunelu kod ž.p. Bos. Novi došlo je do sudara između putničkog vlaka i manevarskog stroja, koji se bio sklonio pred zrakoplovima u tunel. Oštećena su 2 kola. Pruga zakrčena. Tri osobe su poginule.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 140

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 18. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I JUŽNOJ HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 170/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
18. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspjeh u podhvalu u području južno Tuzle.
Oborena 2 neprijateljska zrakoplova.

II PODRUČJA:

Bos. Krupa — Ostrožac:

U području želj. pruge Bos. Krupa — Ostrožac ustanovljene su jače partizanske snage, koje navodno imaju namjeru blokirati cestu i želj. prugu te tako onemogućiti promet i opskrbu.²

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 18/1—1, k. 39.

² Na ovom području djelovala je 8. krajiška brigada (vidi izvještaj Štaba 4. NOU divizije od 4. jula 1944. u knjizi 27).

Drvar:

Završen je podhvat u području sjeverozapadno od Drvara. Zaplijenjeno je još 1 neprijateljsko oružje i uništeno 80 kgr. eksploziva i strjeljiva.

Odbijen je napadaj na jednu hrvatsku obrambenu preselicu 12 km s.z. Vrtoče (4 km s.z. Drvara) bez vlastitih gubitaka.³

Tuzla:

U podhvatima 14 km j.z. Zivinica odbačen je neprijatelj pri čemu je palo 26 partizana (izbrojeno), daljnjih 10 mrtvih očišćeno, 7 partizana je zarobljeno i 2 prebjegla. Plien: 31 puška, veća količina pješачkog strjeljiva i 44 konja.

U nastavku progona razpršenih partizanskih skupina palo je 14. VI još 44 partizana i 57 je zarobljeno.

Srebrenica:

16. VI partizani su ponovo ušli u Vlasenicu, Srebrenicu, Bratunac i Novu Kasabu,⁴ nakon što su ta mjesta ispražnjena od slabijih posada njemačkih i hrvatskih četa.

Trebinje:

Odbijen je noćni napadaj partizana na 1 naše uporište (8 km s.s.i. Trebinja) pri čemu je poginulo 6 partizana. Vlastitih gubitaka nije bilo.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Oružano razviđanje i podpomaganje postrojbi u podhvatima.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Neprijateljski zrakoplovi napali su 14. VI u nizkom lietu područje zapadno Grahova, sjeverno Lapca, zatim s. Nebljusi, Zavalje i Zegar, pri čemu su 2 vojnika poginula. 6 ih je ranjeno, a nekoliko teretnih samovoza je uništeno.

16. VI neprijateljski zrakoplovi napali su jednu želj. postaju kod Bos. Novog i želj. postaju Prijedor. Jedan stroj i 2 vagona su oštećeni, a 1 njemački vojnik je ranjen.

³ Vidi dok. br. 108, napomene br. 6 i 8.

⁴ Na ovom području djelovale su snage 27. NOU divizije. Bliže o tome vidi dok. br. 95 i izvještaj Štaba divizije od 6. jula 1944. u 27. knjizi.

Događaji na prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 17. VI u 0700 sati između ž.p. Volinja i Dobrljin naletio je na mine mješoviti vlak. Izkliznuli stroj, štitna kola i 6 vagona.⁵

15. VI napali su odmetnici u dva maha želj. postaju Johovac kraj Doboja. Oba napadaja su odbijena.⁶

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

(M. P.)

⁵ U Izvještaju Štaba Kozarskog NOP odreda od 25. juna 1944. o toj akciji piše:

» . . . 17. VI. 1944. god. podbačene tri nagazne mine na pruzi između Kostajnice i Dobrljina kojom prilikom je naišao voz — transport sa 120 vagona i izvršen na istog napad u momentu eksplozije mina, gdje je uništeno 10 vagona, jedan tenk oštećen, kao i 1 lokomotiva, te više kamiona uništeno i oštećeno. Isto tako velik broj mrtvih neprijateljskih vojnika je uništeno kao i ranjeno. Na našoj strani 1 drug mrtav i 12 ranjenih« (Arhiv VII, reg. br. 46—3, k. 1625).

U akciji je sudjelovao i 3. bataljon 11. krajiške brigade (vidi dok. br. 98).

• Napade je izvela 18. hrvatska brigada (vidi dok. br. 78).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 19. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 171/44.

OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
19. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspjeh u borbama u području Karlovca, Šibenika i Drvara.
Srušena 2 neprijateljska zrakoplova.

II PODRUČJA:

Prijedor:

Primjećeno je skupljanje jačih partizanskih snaga rudnika Ljubije.² Poduzete su protumjere.

Bos. Petrovac — Drvar:

Odbijeni su napadaji neprijatelja na glavnu obokrbnu cestu Petrovac — Drvar uz 16 poginulih, 2 zarobljena i 1 prebjeglog partizana.³ Zaplijenjena je 1 strojnica.

Jajce — Prozor — Livno:

Podhvat za uništenje neprijatelja u području Jajce — Prozor — Livno nastavlja se po osnovi.⁴

Srebrenica:

Naknadno je javljeno da partizani nisu zauzeli Srebrenicu (vidi dnevno izvješće br. 170).⁵

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 19 1—1, k. 39.

² Na ovom sektoru djelovala je 11. krajiška brigada (vidi dok. br. 98).

³ Napade na ovoj komunikaciji izvodila je 6. krajiška brigada. Opširnije o tome vidi dok. br. 108 i dok. br. 144.

⁴ Vidi dok. br. 138, napomenu br. 4.

⁵ Vidi dok. br. 140.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Zrakoplovstvo je napalo bombama neprijateljske skupine na visovima kod Rajlovca, i vršilo obskrbu streljivom posade Bjelovara.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Neprijateljski zrakoplovi vršili su prošlih noći obskrbu partizana posebno u istočnom državnom području.

Osobitosti

Postrojba jednog gorskog združenja pokupila je na svom području ukupno 998 pila, kako bi onemogućila razorno djelovanje partizana na želj. pruzi pilenjem b.b. stubova.

Događaji na želj. prugama:

Na pruzi Brod — Doboj 17. VI oko 2100 sati napali su odmetnici želj. postaju Lupljanica i Dažnica te porušili želj. prugu u dužini od 40 metara. Napadaji su odbijeni.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerm podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA
ORUŽANIH SNAGA NDH OD 20. JUNA 1944. O BORBAMA
PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJU DOBOJA,
FOJNICE, PROZORA I GORAZDA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 172/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
20. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Veći uspjeh u podhvatima kod Benkovca i Prozora.

Oboren jedan neprijateljski zrakoplov.

II PODRUČJA:

Doboj:

Noću 17/18. VI odbijen je napadaj partizana na postavu jedne bojne lovačke pukovnije kod Vranduka (4 km s.Z. Doboja).² Nađeno je 5 mrtvih i 5 ranjenih partizana, a 2 su zarobljena. Vlastiti gubitci: 2 mrtva i 3 ranjena domobrana.

Fojnica — Prozor:

U podhvatima naših borbenih skupina u području Fojnica — Prozor¹ uspjelo je neprijatelju umaknuti nakon borbe izpred istočne borbene skupine iz Fojnice prema zapadu i sjeverozapadu. Druga naša borbena skupina napada jakog neprijatelja: 29 mrtvih (izbrojano),⁴ a daljnjih 36 mrtvih ocijenjeno, zarobljen je 31 partizan.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 20/1—1, k. 39.

² Na prostoru Doboja u to vrijeme djelovala je 18. hrvatska brigada (vidi dok. br. 78).

» Vidi dok. br. 123.

⁴ O dejstvu naših jedinica na ovom području vidi dok. br. 80 i 103 i u knjizi 27. izvještaje štabova: 1. proleterske brigade od 9. jula, 3. proleterske (krajške) brigade od 9. jula, 13. proleterske brigade »Rade Končar« od 8. jula, 5. korpusa NOVJ od 23. jula, 10. NOU divizije od 12. jula i 39. NOU divizije od 3. jula 1944. godine.

Goražde:

Borbene skupine hrvatskih oružanih snaga poduzele su podhvat protiv neprijatelja, koji nadire iz smjera Us-tikoline prema Goraždi.*

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo razviđanje i obskrbu.

Djelat, nepr. zrakopl.:

U području Cazina neprijateljski zrakoplovi u niz-kom lietu napadali su na naša uporišta na obskrbnoj cesti bez učinka.

16. VI bacili su neprijateljski zrakoplovi jedan balon kod Zepča i 3 balona u području Sarajeva. Poduzete su mjere pronalaženja balona.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik

(HELBICH)

Helbich

(M. P.)

⁵ Na ovoj prostoriji djelovale su snage 17. NOU divizije. Bliže o tome vidi izvještaj Štaba divizije od 2. jula 1944. u knjizi 27.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 21. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia broj 173/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
21. VI 1944' g.

I OBĆI PREGLED:

2 partizanske nazovi »divizije« prodrle su u dolinu r. Krivaje u istočnoj Bosni.²

II PODRUČJA:

Zavidovići:

Dvie komunističke nazovi »divizije« prodrle su iz sjeverozapadnog smjera u dolinu r. Krivaje i zauzele Ribnicu (23 km j.i. Zavidovići),³

Fojnica — Prozor:

U nastavku podhvata u području Fojnica — Prozor naišlo se na jak otpor neprijatelja, koji raspolaže topničtvom i protuoklopnim topničtvom. Osim toga podhvat otežavaju prolomi oblaka s maglom. I pored ovako težkih uvjeta neprijatelj je ipak potisnut prema jugoistoku. Na mjestima borbe 18. VI nađena su 3 mrtva partizana, a 5 ih je zarobljeno.⁴

Trnovo:

17. VI prodrla je jedna jača skupina partizana kod Jabuke (15 km s.z. Foče) preko Mrežice (16 km j.i. Trnova) i nagire prema Trnovu.⁵ Protumjere su u toku.

Konjic•'

Potjerni odjel jedne naše gorske pukovnije odbacio je kod s. Gobelovina (13 km s.s.z. Konjica) jednu skupinu

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 21/1—1, k. 39.

² i ³ Riječ je o 16. i 36. NOU diviziji. Opširnije o tome vidi, dok. br. 79 i 119 i izvještaj Štaba 3. vojvodanske brigade od 6. jula u knjizi 27.

⁴ Vidi dok. br. 142, napomenu br. 4.

⁵ U širem rejonu Foče dejsstvovale su u to vrijeme snage 17. NOU divizije (vidi izvještaj Štaba divizije od 2. jula u knjizi 27).

partizana na sjever prema Bitovnji pl. (16 km s.s.z. Kojnica), pri čemu je ranjeno 10 partizana.⁶ Nestao je 1 domobran.

Goražde:

Ustaše i posadne postrojbe zauzele su Ustikolinu (18 km j.z. Goražde), neprijatelj je uzmaknuo u smjeru Foče.⁷

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo je razviđanja i podpomaganje naših postrojbi u podhvatima.

Obćenito:

U toku manjih podhvata i izviđačkih djelatnosti u području Fojnice, Trnova, Foče i Zagreba pala su 23 partizana (među njima 2 »oficira«), daljnjih 20 mrtvih je ocijenjeno, 15 ranjenih (izbrojano), daljnjih 20 ranjenih ocijenjeno, a 22 partizana su zarobljena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

* Riječ je o borbi protiv 17. krajiške NOU brigade. U izvještaju njenog Štaba od 4. jula u vezi s tim piše:

»19. VI. 1944. Neprijatelj u jačini jedne bojne (legionari) napao je ujutro u 6 sati na naš III bataljon, na prostori s. Kruščica. U 4-časovnoj borbi neprijatelj je imao 9 mrtvih i 20 ranjenih, dok su naši gubici 3 ranjena. Borba je vođena na liniji Prištevac — Tetrebina (kota 1605). Istoga dana povlačili su se naš II i III bataljon u pravcu Bitovlje, kako mu je bilo naređeno s obzirom na neprijateljsku ofanzivu na jedinice I. i X. divizije istočno od ceste Prozor — Gornji Vakuf« (Arhiv VII, reg. br. 27—3, k. 854).

⁷ Vidi dok. br. 142, napomenu br. 5.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 22. JUNA 1944. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 174/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
22. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

II PODRUČJA:

Bihać — Knin:

Pojačana je napadačka djelatnost partizana na ob-
skrbnoj cesti Bihać — Knin, uz miniranje osobito bliže
Kninu.

19. VI odbijen je napadaj na jednu našu preselicu na
cesti jugoistočno od Bihaća. Prigodom odbijanja drugog
napadaja na preselicu na cesti Vrtoče — Bihać poginula
su 3, ranjeno 6 i nestalo 20 momaka. Neprijateljski dubitci
su znaćni, ali su partizani uspjeli odvući svoje mrtve i ra-
njene.²

Njemačko topništvo uspješno je tuklo odmetničke
skupine kod Otoke (30 km s.i. Bihaća).

Doboj:

Prigodom odbijanja napadaja na Vranduk 17. VI, o
čemu je javljeno u dnevnom izvješću br. 172/44, partizan-
ski gubici popeli su se na 10 poginulih (1 »komandant ba-
taljona«) i 6 zarobljenih, a zaplijenjene su 4 puške i 1
strojosamokres, dok broj ranjenih domobrana iznosi 7.

21. VI jedna naša obhodnja naišla je na jaku skupinu
partizana kod Sočanice (14 km s.z. Doboja), te s njom
stupila u borbu. Obhodnja se pred nadmoćnim neprijate-
ljskim snagama morala povući pretrpivši gubitak od 5
domobrana. . . Neprijateljski gubitci nisu poznati.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 22/1—1, k. 39.

² Na komunikaciji Bihać — Bosanski Petrovac u to vrijeme dej-
stvovala su 6. i 8. krajiška brigada (vidi izvještaj Štaba 4. NOU divizije
od 4. jula u knjizi 27) i dijelovi Drvarskog NOP odreda (vidi Arhiv VII,
reg. br. 30—2—1628).

Teslić:

Dielovi jedne posadne postrojbe iz Kaloševića (7 km s.i. Teslića) morali su se povući pred nadmoćnijim neprijateljskim snagama³ prema Bobarama (8 km s.z. Teslića), nakon što su neprijatelju pružili jak otpor. Vlastiti gubitci: 5 domobrana zarobljeno. Neprijateljski gubitci nisu poznati.

Zavidovići:

Partizanske divizije, koje su prodrle u dolinu r. Krivaje,⁴ napadaju uporište Šeonu (17 km i. Zavidovića). U toku su teške borbe.

Prekinuta je veleobrtna želj. pruga između Stoga i Ribnice (14 i 22 km j.i. Zavidovića).

Fojnica — Prozor:

U nastavku podhvata u području sjeveroistočno Prozora, nakon teških borbi, potisnuta je jedna partizanska »divizija« u prostoru 14 km i. G. Vakufa, odakle se nastoji probiti prema jugu.⁵

U toku su usredotočeni napadaji naših i njemačkih borbenih skupina na tu neprijateljsku »diviziju«.⁶ Magla i kiša otežavaju djelatnost.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo je prienos strjeljiva posadi u Srebrenici, te napadalo partizane bombama i strojničkom vatrom na cesti Kupinec, Bratina — Pisarovina.

Obćenito:

Dogodoji na želj. prugama:

Na pruzi Gabela — Mostar 21. VI u 0045 sati između ž.p. Čapljina i Surmanci naletio je na minu strojni vlak. Stroj se prevrnuo, strojovođa je poginuo, a ložač je ranjen.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

³ U selu Kaloševići nalazio se 19. juna Tešanjско-teslički NOP odred (vidi izvještaj Štaba odreda od 29. juna, Arhiv VII, reg. br. 34'4, k. 866).

⁴ Vidi dok. br. 143, napomenu br. 2 i 3.

⁵ Vidi dok. br. 142, napomenu br. 4.

⁶ Vidi dok. br. 123 i 156.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 23. JUNA 1944. U BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJU TRAVNIK — FOJNICA — PROZOR I KALINOVIK¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 175/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
23. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspjeh u podhvat u području Travnika i Đurđevca.
Pojačana djelatnost partizana na rušenju pruga.

II PODRUČJA:

Travnik — Fojnica — Prozor:

U nastavku podhvata južna borbena skupina zauzela je područje Vitreuša — Cvrče — Smrčevica (16, 14 i 10 km s.i. Prozora) i zaplenila 1 top.

Glavnina jedne »proleterske divizije« uzmakla je u sjeverozapadnom smjeru preko Vraniće pl.

Druga skupina u borbi 5 km j.i. Rastova (južno od Travnika) naniela je neprijatelju osjetljive gubitke: izbrojeno je 30 poginulih partizana, daljnjih 135 je ocienjeno, 2 su zarobljena i 2 prebjegla.

Opaženo je da se dielovi ove part. »divizije« prikupljaju u području 8 km z.s.z. od Fojnice.² Protumjere su u toku.

Kalinovik•'

Odbijen je napadaj partizana na Kalinovik pri čemu je poginulo 6 partizana (izbrojeno), dok se cieni da ih je poginulo 13.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 23/1—1, k. 39.

² O našim snagama na ovom području vidi dok. br. 142, napomenu br. 4.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Pojedinačni lietovi za uznemiravanje.

Obćenito:

Prigodom neuspjelog napadaja partizana na Rastovo³ (20 km j. Travnika) 2 i 3. VI ostavio je neprijatelj na mjestu borbe 18 mrtvih (1 »politički komesar«) i 18 ranjenih (spoj dnevno izvješće br. 161).

Prigodom manjih djelatnosti i razviđanja kod Tuzle, Popovače i Križa poginulo je 14 partizana, 4 su zarobljena s oružjem, dok su samo 2 domobrana ranjena.

Događaji na želj. prugama:

22. VI u 1005 sati na pruzi Sunja — Bos. Novi između ž.p. Sunja i Majur naletio je na minu teretni vlak. Oštećen tender, izkliznula 1 kola, a uništene su 4 tračnice. 2 osobe ranjene.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

(M. P.)

* Na ovom sektoru dejstvovala je 7. NOU brigada. Bliže o tome vidi izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula u knjizi 27.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 24. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 176/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
24. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja podhvat u području G. Vakufa.

II PODRUČJA:

Banja Luka:

21. VI naišli su naši razviđački dielovi na jačeg neprijatelja na Stjepan Glavi (7 km s. i. Banje Luke) pri čemu su poginula naša 4 vojničara, a jedan zastavnik i 1 vojničar su ranjeni.

Odmah je poduzet podhvat razpoloživim snagama uz podporu oklopnog voda iz Klašnice i Trapista (kod Banje Luke) prema Slatini Ilidži (11 km s. i. Banje Luke). Partizani su razpršeni i uzmakli prema Crnom Vrh (13 km i. Banje Luke), ostavivši na mjestu borbe 10 mrtvih (izbrojeno) dok su veći broj mrtvih i ranjenih odvukli.²

22. VI u nastavku podhvata izbile su postrojbe na crtu: Vrbanja (4 km i. Banje Luke) — Slatina Ilidže bez dodira sa neprijateljem.

21. VI partizani su zauzeli naše uporište Krnj (6 km s. z. Ivanjske) . . . protjeravši našu miliciju, koja je imala 2 ranjena, a sama ubila 3 partizana.

Derventa:

Noću 19/20. VI napadali su partizani naše postave kod Kotorskog i Brijesta (20 km j. i. Dervente)³. Nakon 3-satne borbe napadaj je odbijen. Vlastitih gubitaka nije bilo.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 24/1—1, k. 39.

² Borbu je vodila 14. srednjobosanska brigada. U izvještaju njenog Štaba govori se da je neprijatelj imao 7 mrtvih i 10 ranjenih, dok se gubici brigade ne pominju (vidi Arhiv VII, reg. br. 38/4, k. 866).

³ Na ovom sektoru dejstvovala je 18. istočnobosanska (hrvatska) brigada (vidi dok. br. 73).

Neprijateljski gubitci su nepoznati, jer su svoje mrtve i ranjene odveli.

Fojnica — Prozor — Bugojno:

U nastavku podhvata u području G. Vakufa, južna borbeno skupina odbacila je neprijatelja prema sjeveru i sjeverozapadu, a u području Fojnice neprijatelj je odbacjen u zapadnom smjeru.⁴

Na taj način ukliješteni neprijatelj prešao je 22. VI kod s. Koprivnice (7 km s. G. Vakufa) put Rastovo — G. Vakuf u smjeru sjeverozapada s namjerom izbjeci obkoljavanju. Da bi se osujetila ova njegova namjera poduzet je podhvat posebnim snagama s crte: Gračanica (10 km s. i. G. Vakufa) — Bugojno u smjeru iztoka prema s. Koprivnici. Borbe su u toku.

Djelatnost četa jako otežavaju prolomi oblaka.

U borbama u području Fojnice neprijatelj je imao: 8 mrtvih (izbrojeno), više ranjenih i 1 zarobljenog partizana.

Obćenito:

Neprijateljska djelatnost minama na obskrbnoj cesti kod D. Lapca, te cesti Bihać — Otoka i Karlovac — Jastrebarsko nastavlja se.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

(M. P.)

⁴ Riječ je o jedinicama 1. proleterskog korpusa i 10. NOU divizije iz sastava 5. korpusa NOVJ. O njihovim dejstvima i gubicima vidi dok. br. 74, 75, 76, 82, 103 i 109 i u 27. knjizi izvještaje štabova: 1. proleterske brigade od 9. jula, 13. proleterske brigade od 8. jula, 3. proleterske (krajiske) brigade od 9. jula i Štaba 10. divizije od 12. jula 1944. godine.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 25. JUNA 1941. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 177/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
25. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja podhvat u području G. Vakufa. Opaženo je okupljanje jačih part. snaga u širem području Banje Luke.

II PODRUČJA:

Banja Luka'

Posada Klašnice (16 km s. i. Banje Luke) odbila je napadaj partizana iztočno Klašnice i protjerala ih prema selu Devetine (10 km i. Klašnice).²

Partizanske snage, koje se približavaju Ivanjskoj (16 km s. s. z. Banje Luke) s juga, protjerale su miliciju i zauzele sela: Matoševci i vis 404 (7 km j. Ivanjske), na koje je iz Ivanjske otvorena topnička vatra.³

Opaženo je skupljanje partizanskih snaga u području Podgradci (15 km j. z. Bos. Gradiške), gdje imaju navodno i nekoliko topova. Pojedini dielovi pokušali su se prebaciti u Lijevo Polje (12 km j. i. Bos. Gradiške), ali su odbijeni uz 3 poginula i 2 ranjena partizana.

Bihać — Bos. Petrovac:

Minirana je cesta Bihać — Bos. Petrovac.

Naše snage i odjeli za vađenje mina sukobili su se na cesti kod Vrtoče (17 km z. s. z. Bos. Petrovca) sa jačim neprijateljskim snagama. Pojediniosti još nisu javljene.⁴

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 25/1—k. 39.

² Vidi dok. br. 146, napomenu br. 2.

³ Na toj prostoriji tada je djelovala 15. krajiška brigada. Bliže o tome vidi izvještaj Štaba 39. NOU divizije od 3. jula 1944. u 27. knjizi.

⁴ Na ovom području djelovale su jedinice 4. NOU divizije (vidi izvještaj njenog Štaba od 4. jula u 27. knjizi).

Travnik — Prozor — G. Vakuf:

15 km j. Travnika naše borbene skupine napadaju jednu partizansku »diviziju«.

Zatvoren je prelaz preko pl. Komara i D. Vakufa s našim podhvatnim snagama, koje spriječavaju neprijatelju uzmak na zapad.

Neprijateljski gubitci: više mrtvih i ranjenih, 10 zarobljenih i 2 prebjegla. Zaplijenjeno je ručno vatreno oružje američanskog podrijetla.⁵

Livno:

Noću 19/20. VI premoćne partizanske snage nakon žestoke borbe s ustašama uspjele su zauzeti uporište Karlov Han (17 km j. i. Livna) i razoriti most. Pojediniosti još nisu javljene.⁶

Zavidovići:

Jake partizanske skupine nadiru dolinom r. Krivaje prema Zavidoviću potiškujući njemačke i naše snage. Pouduzete su protumjere.⁷

Srebrenica:

20. VI odbijen je napadaj partizana na Srebrenicu.⁸

Isto tako odbijen je napadaj na uporište Šušnjari (9 km s. z. Srebrenice), gdje je palo 5 partizana, a više ih je ranjeno. Vlastiti gubitci: 5 ranjenih i 1 nestao. Plien: 1 strojopuška, 1 p. o. strojopuška i 4 puške.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo je borbeno razviđanje.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Ziva neprijateljska zrakoplovna djelatnost na cestama bez gubitaka.

15. VI neprijateljski zrakoplovi napali su strojničkom vatrom njemački samovozni povoz kod Nevesinja i oštetili 2 samovoza.

⁵ Vidi dok. br. 146, napomenu br. 4.

⁶ U izvještaju Štaba 3. brigade od 23. juna Štabu 20. NOU divizije piše da su njeni 1. i 4. bataljon dobili zadatak da ovladaju Karlovim Hanom i da je neprijatelj, osjetivši dolazak bataljona, u paničnom bijegstvu napustio garnizon (vidi tom V, knj. 28, dok. br. 81).

⁷ Riječ je o 16. i 36. NOU diviziji. Opširnije o tome vidi dok. br. 143, napomene br. 2 i 3 i dok. br. 154.

⁸ Napad je izvela 20. romanijska brigada u sastavu sa 17. majevičkom brigadom (vidi izvještaj štabova 27. i 38. NOU divizije od 6. jula u 27. knjizi).

Prigodom odbijanja jednog partizana na uporište Bratač (9 km i. Nevesinja) 12. VI palo je 7 partizana, a velik broj ih je ranjen. Četnici — suborci, koji su branili to uporište imali su gubitaka.

U toku manjih djelatnosti i razviđanja kod Ivanjske, Livna, Imotskog i na poluotoku Pelješcu poginula su 23 partizana, 5 ih je zarobljeno i 4 su prebjegla. Iz zarobljeničtva oslobođeni su 2 ustaše. Vlastiti gubitci: 1 ustaša poginuo i 4 ranjena.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)

(M. P.)

Helbich

BR. 148

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 26. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 178/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
26. VI 1944 godine

I OBCI PREGLED:

Uspješno se nastavlja uništavanje neprijatelja obkoljenog u području sjeverno G. Vakufa.

Srušen je 1 neprijateljski zrakoplov.

II PODRUČJA:

Banja Luka:

Noću 24/25. VI partizani su napali postave kod samostana Trapista. Napadaj je odbijen i neprijatelj protjeran u smjeru iztoka.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 26 1—1,k. 39.

Bihać — Bos. Petrovac:

Neprijatelj je pojačao svoju napadačku djelatnost na cesti Bihać — Bos. Petrovac — Bos. Grahovo.²

Odbijen je napadaj na uporište na cesti 9 km z. s. z. Bos. Grahova.

U sukobu jedne obhodnje s partizanima na cesti s. Petrovca palo je 10 i zarobljeno 4 partizana.

Prozor — Bugojno — D. Vakuf:

U nastavku podhvata vode se žestoke borbe u području Pećine (13 km j. z. Travnika) s jednom »proleterskom divizijom«, koja daje očajnički odpor.

Jedna borbena skupina potisnula je neprijatelja koji se htio probiti na jugozapad između Bugojna i G. Vakufa, u područje s. s. i. Gračanice (12 km j. Bugojna).³

Podhvatne skupine iz Bugojna dostigle su postave 6 km s. i. i 10 km i. Bugojna potiskujući neprijatelja.

Neprijatelj se pokušava probiti iz obruča obkoljavanja u kojem ga usredotočeno napadaju njemačke i hrvatske borbene skupine. Partizani su već iscrpljeni borbama i izgladnili.

Neprijateljski gubitci: izbrojeno 34 poginula, daljnjih 31 poginuo osienjeno, 15 zarobljeno i 5 prebjeglo. Plien: 2 strojnice i 10 pušaka.

Zavidovići:

Topničkom vatrom odbijen je napadaj partizana na Zavidoviće. Dvie partizanske nazovi »divizije«,⁴ koje su došle dolinom r. Krivaje, krenule su dolinom r. Bosne u s. i. smjeru. Protumjere su u toku.

Tuzla:

23. VI odbijen je napadaj partizana na uporište Prnjavor (16 km j. i. Tuzle) uz 8 poginulih partizana. Zaplijenjeno je 16 pušaka.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo bojne zadatke, razviđanje te uspješno napalo partizane na cesti kod Krašića strojničkom vatrom.

* O dejstvima jedinica 4. NOU divizije na komunikaciji Bihać — Bosanski Petrovac, vidi izvještaj njenog Štaba od 4. jula 1944. u knj. 27.

* O borbama jedinica NOV i POJ na ovom području vidi dok. br. 146. napomenu br. 5.

⁴ Riječ je o 16. i 36. NOU diviziji. Bliže o dejstvima ovih divizija na tom području vidi dok. br. 143 napomene br. 2 i 3.

Kod Sočanice (14 km s. z. Doboja) 21. VI (dnev. izv. br. 174)⁵ partizani su zarobili obhodnju od 6 domobrana.

Događaji na prugama:

24. VI u 0700 sati 2 km z. Prijedora naletio je vlak na minu. Stroj i 6 vagona su oštećeni. Jedan domobran i 1 građanska osoba su poginuli, 3 domobrana ranjeni.

Na pruzi Bos. Novi — Prijedor — Bihać 24. VI u 0745 između ž. p. Brežićani i Prijedor naletio je na minu teretni vlak. Pruga je prekinuta."

Na istoj pruzi 25. VI u 1030 sati između ž. p. Blatna i Otoka naletio je na minu teretni vlak. Izbačena su 4 kola i oštećena je želj. pruga.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁵ Vidi dok. br. 144.

⁶ Na ovoj pruzi dejstvovala je 8. krajiška brigada.

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 27. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 179/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
27. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Drinjača, Nova Kasaba i Bos. Grahovo izpražnjeni po njemačkim i našim postrojbama.

Srušena 3 neprijateljska zrakoplova.

II PODRUČJA:

Bos. Grahovo:

Bos. Grahovo izpražnjeno je od naših i njemačkih snaga.

Prozor — Bugojno — G. Vakuf:

U nastavku podhvata sjeverno od G. Vakufa,¹ uspjelo je dielovima 1. »proleterske i 10 partizanske nazovi »divizije« probiti se kroz zaprečnu crtu njemačkih borbenih skupina u smjeru Rastovo — Travnik, pri čemu je neprijatelj pretrpio velike gubitke. Nastavlja se progon neprijatelja.

Zavidovići:

24. VI uspješno je odbijen napadaj dviju partizanskih nazovi »divizija« na Zavidoviće, uz znatne gubitke po neprijatelja.³

Vlasenica — Srebrenica:

Partizani su ušli u Novu Kasabu i Drinjaču (14 — 22 km s. i. Vlasenice).⁴

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 27/1—1, k. 39.

- Na tom prostoru je tada djelovao 13. brdski lovački puk 7. SS divizije »Princ Eugen« (vidi dok. br. 123).

³ Riječ je o 16. i 36. NOU diviziji (vidi dok. br. 79 i 119).

⁴ Na ovom području djelovale su u to vrijeme 27. i 38. NOU divizija.

Djelat, nepr. zrakopl.:

25. VI u 0715 sati napali su neprijateljski zrakoplovi teretne samovoze u Bugojnu. Ima nešto štete.

Obćenito:

21. VI partizani su zarobili 1 naš teretni samovoz kod s. Capardi (11 km z. Zvornika), jednog domobrana ranili i 6 zarobili.⁵

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) **(HELBICH)**
Helbich

BR. 150

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 28. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 180/44
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
28. VI 1944 godine.

I OBCI PREGLED:

Veliki uspjeh u podhvatima kod Čazme i Bjelovara te u području G. Vakufa.

Teške obrambene borbe u i oko Dervente.
Brod teško bombardiran.

Oboreno 5 neprijateljskih zrakoplova.

⁵ U izvještaju Štaba 27. NOU divizije od 6. jula piše da je 3. bataljon 19. birčanske brigade 19. juna 1944. uništio jedan neprijateljski kamion na ovoj komunikaciji (vidi navedeni izvještaj u 27. knjizi).

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 28/1—1, k. 39.

II PODRUČJA:

Cazin:

Ustaške borbene skupine protjerale su partizane s područja sjeveroistočno Cazina pobivši 23 i zarobivši 11 partizana.

Derventa:

28. VI u 0030 sati napali su partizani nadmoćnim snagama Derventu.² U toku su teške odbranbene borbe s neprijateljem, koji je prodro u mjesto. Upućena su pojačanja.

Zavidovići:

Naše i njemačke snage zaustavile su napredovanje dviju partizanskih »divizija« 6 km j. i. Maglaja.¹ Poduzete su protumjere.⁴

Travnik — D. Vakuf — Prozor:

U nastavku podhvata jedna borbena skupina odbacila je neprijatelja prema jugu kod Kruščice (14 km j. i. Travnika).

Druga borbena skupina upućena je u područje 10—14 km i. D. Vakufa, gdje je zrakoplovnim izviđanjem ustanovljen neprijatelj u jakosti oko 3.000 ljudi s većim brojem tovarnih konja.

Neprijateljski gubitci: 142 poginula (izbrojeno), daljnjih 205 poginulih ocijenjeno i 30 partizana zarobljeno.⁵

Bos. Grahovo:

Podhvatom u području Grahova popravljeno je stanje te su naše i njemačke borbene skupine ponovo zauzele Bos. Grahovo, kojeg su 24. VI bile prolazno izpraznile (spoj dnevno izv. br. 179).⁶

Konjic:

Noću 27/28. VI napali su partizani uporište Bradinu (10 km s. i. Konjica).⁷ Borbe su u toku. Poduzete su protumjere.⁸

² Napad na Derventu izvela je 11. NOU divizija. Opširnije o tome vidi dok. br. 94, 102, 114 i 115.

¹ Odnosi se na 16. i 36. NOU diviziju (vidi dok. br. 143, napomene br. 2 i 3).

⁴ O tome vidi dok. br. 154.

⁵ O jedinicama NOV i POJ, njihovim borbenim dejstvima i gubicima na ovom području vidi dok. br. 146. napomenu br. 4.

⁶ Vidi dok. br. 149.

⁷ Te noći, na ovom sektoru, željezničku prugu prešle su jedinice 1. proleterske divizije. Bliže o tome vidi dok. br. 93, 106 i 107, i u 27. knjizi izvještaj Štaba 1. proleterske brigade od 9. jula 1944. godine.

⁸ Vidi dok. br. 129.

Nevesinje — Trebinje:

Jača napadačka djelatnost partizana u području Nevesinja i Trebinja, gdje spriječavaju promet na cesti Nevesinje — Gacko i Trebinje — Bileće.

25. VI odbijen je napadaj partizana na Odžak (7 km j. i. Nevesinja).⁹

Djelat, vlast, zrakopl.:

Izviđačka djelatnost.

Djelat, nepr. zrakopl.:

27. VI dva neprijateljska zrakoplova bacili su oko 37 bombi od 250 kgr. 1/2 km s. Rajlovca i oštetili nekoliko kuća te želj. prugu, koja je odmah popravljena.

27. VI ponovno je izvršen težak teroristički napadaj na SI. Brod. U 1000 sati izvršilo je napadaj oko 120 neprijateljskih zrakoplova, a u 1120 sati oko 60 neprijateljskih zrakoplova, koji su bacili bombe na SI. Brod i djelomično na Bos. Brod.

Šteta je velika. Velik broj stanbenih zgrada je uništen i oštećen. Broj žrtava još nije ustanovljen.

25. VI oboreno je nad područjem države 5 nepr. zrakoplova.

Obćenito:

Događaji na želj. prugama•'

Na pruzi Sunja — Majur — Bos. Novi 27. VI u 1005 sati između ž. p. Sunja i Majur minirana je pruga i oštećene su 4 tračnice.

Na istoj pruzi u 1210 sati 27. VI napadnut je oklopni vlak od partizana strojničkom i bacačkom vatrom. Nakon kratke borbe odmetnici su protjerani i pruga je popravljena.

Na pruzi Alipašin Most — Ilidža 27. VI u 0237 sati kod ž. p. Ilidža naletio je na minu teretni vlak. Pojednosti nisu javljene.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁹ Ovaj napad izvela je 10. hercegovačka brigada (vidi Arhiv VII, reg. br. 7—1, k. 1148—II).

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 29. JUNA 1944. O BORBAMA PRO-
TIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJIMA DERVENTE,
GORNJEG VAKUFA I FOJNICE¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 181/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
29. VI 1944 godine.

I OBĆI PREGLED:

Uspješno se nastavlja progon neprijatelja u području
G. Vakufa.

Neprijatelj oko Dervente protjeran.

Manji napadaji neprijateljskih lovaca-bombardera.

Oboren 1 neprijateljski zrakoplov.

II PODRUČJA:

Derventa:

28. VI rano u jutro, neodložno upućenim pojačanjima,
izbačeni su partizani, koji su djelimično upali u Derventu
noću 27/28. VI.² Dio posade hrabro se borio i održao u
gimnaziji.³

U toku svog kratkotrajnog boravka u Derventi, parti-
zani su zapalili zgradu želj. postaje, skladište hrane na po-
staji i skladište Zempra u gradu, obćinu, oružničku postaju
i još neke manje zgrade.

Neprijateljski i vlastiti gubitci još nisu javljeni.

Razviđanjem iz Broda ustanovljene su jake neprija-
teljske snage u području Dervente između r. Ukrine i
Lupljanice (7 km j. Dervente).⁴ Pobijeno je 9 partizana,
dok vlastiti gubitci iznose: 2 domborana mrtva, 2 ranjena
i 1 nestao.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 29/1—1, k. 39.

* i ⁴ Riječ je o snagama 11. NOU divizije koje su tada izvršile na-
pad na Derventu. Bliže o tome vidi dok. br. 94, 102, 114 i 115.

³ O neprijateljskim snagama koje su sudjelovale u odbrani Der-
vente vidi dok. br. 153 i izvještaj 1. lovačkog zdruga od 2. jula (Arhiv
VII, reg. br. 6/1—20, k. 60).

Gornji Vakuf — Fojnica:

U nastavku podhvata naše i njemačke borbene skupine protjerale su razbijene dielove 2 part. divizije u Vranića pl. zapadno od Fojnice slomivši jak neprijateljski odpor kod Palika (9 km z. Fojnice).

30 km j. i. G. Vakufa ustanovljeni su dielovi jedne partizanske »divizije«,⁵ na koje je izvršen napadaj strovalnicama.

Nađeno je 12 odmetnika, koji su umrli od izcrpljenosti. Nastavlja se progon i uništenje neprijatelja.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Izviđačka djelatnost i pomaganje kopnenih četa u području Čazme i G. Vakufa.

Djelat, nepr. zrakopl.:

26. VI neprijateljski zrakoplovi vršili su obskrbu odmetnika u području Sekovića, gdje su navodno spustili 10 vreća i 4 englezka liečnika sa zdravstvenim tvorivom.

27. VI neprijateljski zrakoplovi napali su okolicu Bugojna i oštetili jedan naš samovoz. Tom prigodom oboren je jedan neprijateljski zrakoplov.

Prigodom napadaja na Brod 27. VI oko 180 neprijateljskih zrakoplova bacilo je u 9 valova oko 2.000 bombi težine 10—250 kgr. Prema do sada primljenim podacima imade oko 500 mrtvih i ranjenih osoba.

28. VI oko 1100 sati neprijateljski zrakoplovi napali su strojničkom vatrom ž.p. Semizovac i Podlugovi. Dvije lokomotive su onesposobljene i 3 osobe poginule.

Obeenito:

Prigodom razviđanja i manjih djelatnosti kod Zagreba, Vel. Gorice, Broda, Prijedora i Rogatice poginulo je 9, ranjeno je 10 partizana, a zaplijenjena je 1 puška, 1 nosila i nešto strjeljiva. Vlastiti gubitci: 2 ustaše poginule.

Dogodaji na želj. prugama:

27. VI napali su odmetnici oklopni vlak između ž.p. Raštelica i Tarčin (na pruzi Sarajevo — Konjic). Nakon 4-satne borbe napadaj je odbijen.

⁵ Vjerovatno je riječ o 1. proleterskoj diviziji u vrijeme kad je vršila pripreme za prelazak preko pruge Sarajevo — Mostar. Bliže o tome vidi dok. br. 150, napomenu br. 7.

Istog dana odbijeni su napadaji partizana na želj. postaju Brđani i Lukač most (na pruzi Sarajevo — Konjic).⁶

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

(M. P.)

BR. 152

IZVJEŠTAJ OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 30. JUNA 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA PODRUČJIMA DRVARA, FOJNICE, PROZORA, KONJICA I GACKA¹

Vojnička tajna

DNEVNO IZVJEŠĆE Ia BROJ 182/44.
OPERATIVNOG ODJELA MINISTARSTVA ORUŽANIH SNAGA
30. VI 1944 godine.

I OBCI PREGLED:

Uspješno se nastavlja oroeon **neDriiatelia** u području Fojnica — Prozor.

Manji napadaj neprijateljskih zrakoplova na Rajlovac (kod Sarajeva).

Oboren 1 neprijateljski zrakoplov.

II PODRUČJA:

Drvar — Bos. Petrovac'

Zapaženo je pojačano kretanje partizanskih skupina iz područja Ključa² i Bos. Grahova u smjeru Drvara. Poduzete su protumjere i pojačana je odbrana Drvara.

* Vidi dok. br. 150, napomenu br. 7.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 30/1—1, k. 39.

² Na tom području djelovale su snage 5. korpusa NOVJ. Opširnije o tome vidi izvještaj Štaba Korpusa od 23. jula u 27. knjizi.

Fojnica — Prozor — Konjic:

Uspješno se nastavlja progon neprijateljskih snaga u području Fojnice, pri čemu je jedna »proleterska divizija« razpršena u više manjih skupina.

Dielovi jedne druge partizanske »divizije« nastoje se probiti u smjeru jugoistoka, te su 27. VI neki njeni dielovi prešli cestu Konjic — Tarčin.³

Poduzete su protumjere, te je kod Brđana (7 km s.i. Konjica) došlo do borbe, gdje je neprijatelj ostavio 55 poginulih, daljnjih 25 poginulih je ocijenjeno, 11 je zarobljeno i 14 partizana prebjeglo našim postrojbama.⁴

U oblasti Fojnice i Kreševa nastavlja se gonjenje i uništavanje razpršenih manjih neprijateljskih skupina.

Gacko:

27. VI odbijen je napadaj partizana na Stepen (10 km j. Gackog), gdje je 10 partizana poginulo (izbrojeno) i vjerojatno još najmanje 10 poginulih ocijenjeno.⁵

Djelat, nepr. zrakopl.:

29. VI u 0945 sati četiri neprijateljska zrakoplova bacilo je 8 bombi od po 50 kgr. na Rajlovac (kod Sarajeva). Ima manje štete, 1 Talijan poginuo i 1 Niemac ranjen. Oboren je 1 neprijateljski lovac i pao kod s. Hadžića (kraj Sarajeva).

Dogodaji na želj. prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi 28. VI u 2350 sati između ž. p. Sunja i Majur partizani su razstavili tračnice i minirali prugu.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

(M. P.)

Po nalogu glavara
glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

³ Prelazak su izvršile snage 1. proleterske divizije (vidi dok. br. 150, napomenu br. 7).

⁴ Na ovom sektoru prelazak je izvršila 3. proleterska (krijiška) brigada. Podaci o gubicima su netačni. Prema izvještaju Štaba brigade u borbi su 2 poginula i 29 ih je ranjeno (vidi dok. br. 106).

⁵ Napad je izvela 11. hercegovačka brigada. Prema izvještaju njenog Štaba od 3. jula, brigada je u ovoj borbi imala 2 mrtva i 2 lakše ranjena (vidi Arhiv VII, reg. br. 14—2, k. 1150 I).

IZVOD IZ OPŠTE BOJNE RELACIJE 2. ZBORNOG PODRUČ-
JA ZA JUN 1944. O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I
POJ U SREDNJOJ BOSNI'

I. DIO

A. — Kod 1. Lovačkog zdruga

1) 4. *lovačka pukovnija*:

1.VI. Razpored jedinica 4. lovačke pukovnije (4. 1. p.) je sljedeći: stožer pukovnije 13., 14. i 15. sat, dielovi 1. sati I./4. 1. p. [i] dielovi 4. sati 174. 1. p. u Derventi, stožer 174. I. p. Vrdoljaci, 2. sat Kalenderovci, 3. sat Vrhovi sa osiguranjem stožera I./4. 1. p. u Vrdoljacima, odeljenja strojnica i bacača pridodieljena postavima.

II. bojna stožer Vranduk, 5. sat Počivaljka, 6. i 7. sat Vranduk, 8. sat pridodieljena na postave.

III. bojna stožer u Doboju, 9. sat Kladari, 10. 11 i 12. sat Dobož (Orašje, Krčevine, Denkovača).

Skupina partizana jačine 50 ljudi pokušala je da se prebaci kog Kotorskog u pravcu Ritešića. Naišavši na milicionere razvila se borba kojom prilikom su dielovi II./4. 1. p. priskočili u pomoć i zarobili 6 partizana. Na ostalim odsjecima ovog područja vršeno je razviđanje. Partizani se nalaze sa manjim dielovima u Smrtićima (15 Z Derventa), glavne snage u pravcu Kulaša, južno od Dervente.

2.VI. Vršeno razviđanje predzemljišta na svim odsjecima, koje osigurava 4. lovačka pukovnija. Partizani se nalaze u Pojezni² i Osinji (17 J Derventa). Stožer II.4. 1. p. sa jednim vodom prešao u Kotorsko.

3.VI. Vršeno razviđanje u raznim pravcima. Partizani se nalaze u M. Prnjavoru i Bukovi K. (20 J Derventa), a manje snage u Jadovici³ (12 J. Derventa).

4.VI. Vršeno razviđanje, sa neprijateljem nije bilo dodira. Partizani u jačini od 200 ljudi u Gor. Detlaku (9 Z Der-

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6/1—3, k. 60.

* U selu Pojezni nalazili su se dijelovi 5. krajiške (kozarske) brigade (vidi dok. br. 14).

³ U tom rejonu dejstvovala je 14 (srednjobosanska) brigada (vidi dok. br. 14).

venta), a 2 bataljona u Drijenu, Ceranima, Mladenovom Brdu (12 JZ, 14 J i 15 J Derventa).

- 5.VI. Zbog prikupljanja partizana na prostoru Miškovci — Detlak vršeno je sa dielovima pukovnije nasilno razviđanje u pravcu Miškovaca. U isto vrijeme zbog zapaženog neprijatelja južno od Dervente poduzeto je odhodačenje sa Brđana. Već na Vrtačanima ova obhodnja jačine jednog voda naišla je na partizansku predstražu, koju je protjerala i nastavila od Drijena, gdje je udarila u bok neprijatelju, koji je tu vodio borbu sa četnicima.⁴ Zbog premoći i žestoke vatre partizana, vod se je morao povući do Vrtačana, odakle je jedna ciela ojačana sat zajedno sa četnicima krenula u protunapadaj nakon izvršene topničke pripreme, koja je obasula vatrom s. Malicu, K. 266 i 289. Ova borba trajala je skoro cijeli dan. Nakon žestokog otpora partizani su potisnuti sa Malice i K. 289 na jug. Još ranije vraćeni su zbog situacije kod Malice, dielovi koji su nasilno razviđali u pravcu Miškovaca te upotrebljeni za pojačanje obranbenog pojasa same Dervente. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijateljski nisu poznati.
- 6.VI. Vršeno je razviđanje predzemljišta. Dodira sa komunistima nije bilo. Manji dielovi nalaze se u Crnči i Pojezni. Glavni dielovi povukli se južnije u pravcu Teslića.
- 7.VI. Prema zapoviedi zdruga poduzeto je sa skupinom »Ante« koju su sačinjavale I. i II. bojna 4.1.p., 13., 14., 15. sat, vod haubica i dielovi I. bojne 6. Posadnog zdruga krstarenje prostora zapadno prema Vel. Ukrini, južno do r. Ilove u pravcu Drijena, Cerana, Pojezne i Osinje. Nadiranje je odpočelo sa postava Kalenderovci, Jabukovac, Brđani, Vrhovi (dielovi iz Dervente), a II. bojna iz Donjana. U svome nadiranju I. bojna naišla je toga dana u 1500 sati na odmetnike u jačini od 100 ljudi na Drijenu 185, r. Pojeznice, koji su nakon žestoke borbe potisnuti prema Ukrini, nakon čega je nastalo gonjenje neprijatelja do 186 — 245 — Novići — Grabik — 243 — Nedinići 289 i G. Hadžići. Na toj crti svi dielovi, koji su učestvovali u ovoj borbi, zanoćili su. odbivši prethodno jedan slabiji napad partizana.

⁴ U selu Drijenu 3. juna 1944. vodio je borbu protiv četnika 4. bataljon 12. krajiške brigade (vidi izvještaj Štaba 11. NOU divizije od 4. jula u 27. knjizi).

- 8.VI. Jutrom, sa crte gdje se je zanoćilo nastavljeno je nastupanje do određenog cilja V. Ukraine i r. Ilove. U 0930 sati nailazi se na vrlo snažan otpor V. Kozaračke brigade na Mladenovom Brdu.⁵ Nakon snažne borbe, koja je trajala cijeli sat otpor partizana je slomljen te natjeran u bjege. Razbieni dieelovi partizana prebacili su se preko Ukraine u Glogovac i prema Prnjavoru. Po dostignuću cilja V. Ukrina i r. Ilova, sve jedinice krenule su natrag na svoje postave. Prilikom ovog podhvata borbe su bile žestoke, a držanje domobrana osobito II. bojne i 3. sati I./4.1.p. bilo je vrlo dobro. Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo i 4 domobrana ranjena, partizana 6 mrtvih i 3 ranjena.
- 9.VI. Redovno razviđanje sa po jednim vodom u raznim pravcima. Dodira nije bilo. Neprijatelj se nalazi preko r. Ukraine i r. Ilove.
- 10.VI. Razviđanje predzemljišta. Jače snage partizana u Pojezni, Osinji i Donjim Ceranima. Saznalo se, da se partizani u Prnjavoru priređuju za slavlje zbog Anglo-američke invazije.
- 11.VI. Vršeno razviđanje predzemljišta, bez dodira sa odmetnicima. Partizani se nalaze u Osinji, Pojezni i Ceranima.
- 12.VI. Upućivanje obhodnje, koje su pribavile podatke, da se jake snage XIV. Srednjo-bosanske, V. Kozaračke, XII. krajištke, Tešanjско-Teslićkog i Prnjavorskog odreda nalaze na Drijenu, Malici i K. 289.^B Na neprijatelja je otvorena topnička vatra.
- 13.VI. Tokom noći 12./13.VI.1944. pripucano na postave Kalenderovci. Obhodnje su tokom dana vršile razviđanje i nisu imale dodira sa komunistima. Komunisti se nalaze na mjestima gdje su dan ranije bili.
- 14.VI. Upućena obhodnja iz Brđana naišla je kod Lještaca na komuniste. Zbog nadmoćnosti neprijatelja, ista se je povukla. Ponovno upućena sat išla do Suvajaca, kada su se partizani već povukli u pravcu Malica i Gor. Detlak. Topništvo je tuklo neprijatelja.
1. sat koja je bila upućena na Počivaljku vraćena je u Derventu.
- 15.VI. Razviđanje predzemljišta. Nije bilo dodira sa odmetnicima. Neprijatelj je opažen na Drijenu, Malici i K. 289.

⁵ i ⁸ O tome vidi Operativni izvještaj Štaba 11. NOU divizije od 4. jula 1944. u 27. knjizi.

- U Kulašima pristiglo je pojačanje od razpršenih partizanskih jedinica kod Drvara.
- 16.VI. Vršeno razviđanje predzemljišta bez dodira sa odmetnicima. Neprijatelj na Malici K. 289 i Drijensko groblje.
- 17.VI. Upućene obhodnje u razviđanje nisu imale dodira sa neprijateljem. Neprijatelj na istim postavima kao dan ranije.
- 18.VI. U noći 17./18. VI. 44., jake snage V. kozaračke, XVIII. istočno[bosanske] brigade napale su prvo na isturene zasjede, a poslije na same postave, koje drži II. bojna na crti Počivaljka — Briest — Kotorsko. Žestoka i snažna borba sa svim oružjima trajala je od 2330—0400 sati u jutro, kada se je napadač, ne postigavši nigdje uspjeha ni prodora povukao prema Prnjavoru i Tisovcu.⁷ Radi pružanja pomoći napadnutoj posadi na Počivaljki upućena je iz Dervente jedna ojačana sat. Ista je po dolasku u Lupljanicu krenula u borbenom rasporedu pravcem: ž. p. Lupljanica — 300 — Kojići — Brđani — Počivaljka radi udaranja u lievi bok neprijatelju. Prilikom dolaska na k. 300 ova kombinirana sat dobila je jaku vatru ne samo iz pješačkog oružja nego i iz protuoklopnog topa iz Kojići i Đukići. Topništvo je otvorilo vatru na neprijatelja, a kombinirana sat nastavila je nadiranje, pošto se je neprijatelj pod zaštitom vatre povukao u Malu Sočanicu. Tokom ovih borbi vlastiti gubitci su: 1 dočastnik i 1 domobran poginuli, 2 domobrana te 1 milicioner ranjeni.
- Neprijateljski gubitci: 15 poginulih (izbrojano), 8 zarobljenih, od kojih 3 ranjena, međutim naknadno je ustanovljeno, da su partizani tom prilikom imali osjetljive gubitke.
1. vod I./4.1.p. upućen na k. 300.
- Upućene obhodnje radi prikupljanja podataka o neprijatelju nisu imale dodira sa neprijateljem. Neprijatelj se nalazi u Maloj Sočanici i Crnči. Vod sa K. 300 povučen u Derventu.
- 20.VII. Noću 19/20. VI. 44. neprijatelj je u 2200 sati ponovio napad na Briest, koji je ovoga puta izvršen manjim snagama nego prošle noći, a trajao je do 0200 sati. Napad je odbijen bez vlastitih gubitaka. Radi možebitnog

⁷ O toj i drugim borbama koje je vodila 5. krajiška (kozarska) brigada vidi izvještaj njenog Štaba od 1. jula 1944 (Arhiv VII, reg. br. 39—4, k. 866), a o borbi koju je vodila 18. istočnobosanska (hrvatska) brigada vidi dok. br. 78.

pružanja pomoći upućena je iz Dervente na Počivaljku jedna ojačana sat, koja je kao nepotrebna vraćena natrag. Na ostalim odsjecima vršeno je razvidanje, bez dodira sa neprijateljem.

Primjećuje se pojačana djelatnost partizana.

21.VI. Upućena odhodnja 5. sati II./4. 1. p. sa Počivaljke jačine jednoga voda napadnuta je od partizana u Vel. Sočanici, kojom prilikom je obkoljen i razbijen jedan roj te obhodnje, a ostatak odhodnje je uspio probiti se u pravcu vlastitih dielova. Čuvši borbu, sat sa Počivaljke krenula je u pomoć, prikupila razbijene delove obhodnje i produžila do Vel. Sočanice, odakle je neprijatelj već odstupio. Vlastiti gubici: 1 dočastnik i 4 domobrana poginulo, 6 domobrana nestalo. Izgubljeno 2 strojosamokresa, 3 samokresa, 2 strojopuške i 6 pušaka. Neprijateljski gubici nepoznati.

22.VI. Vršeno razvidanje predzemljišta. Upućena obhodnja sa K. 300 naišla je na partizansku stražu kod k. 264, koja je uspjela pobjeći. Partizani se nalaze na Drienu, Ceranima, u Gor. Detlaku i Lugu kolonije. Saznalo se da se u Kulašima nalazi partizanski korpus sa visokim partizanskim funkcionerima, pa da je čak sa njima i »Tito«.⁸ Jake snage partizana u jačini od 3500 ljudi viđene na lievoj i desnoj obali Ukrine.³

23.VI. Upućene obhodnje opet su se sukobile sa neprijateljem kod Kalenderovačke škole i kod Suvajaca. Obe obhodnje vratile su se nakon borbe na svoje postave bez gubitaka. Jake snage V. Kozaračke, XIV. Prnjavorske,¹⁰ XVIII. istočnobosanske¹¹ i XII. krajiške brigade, te Prnjavorski odred i razbijeni dielovi iz Drvara nalaze se na crti: Kalenderovci škola — Gor. Detlak — Malište — Malica — 266 — 289 — 267 — 250. Isto tako je primjećen neprijatelj u jačini 600—700 na Prokopu (20 J Derventa), gdje je navodno i štab partizanski.

Neprijatelj postaje sve jači na ovome području. Ponovno se potvrđuje viest, da se »Tito« okružen partizanskim funkcionerima nalazi u Kulašima.

⁸ Vrhovni komandant se tada nalazio na ostrvu Visu.

⁹ Riječ je o pripremama za napad na Derventu koji je 27. juna 1944. izvela 11. NOU divizija. Opširnije o jedinicama koje su sudjelovale u napadu vidi dok. br. 94 i 102.

¹⁰ Brigada NOVJ s takvim nazivom nije postojala. Odnosi se na 14. srednjobosansku NOU brigadu.

¹¹ Odnosi se na 18. istočnobosansku (hrvatsku) NOU brigadu.

24.VI. U noći 23./24.VI.44. neprijatelj ponovno vrši slabiji napad na postave 6. sati II./4.1.p. na Vranduku, koji je nakon kraće borbe odbijen.

Jake snage komunisti primjećene ranijih dana, prikupljaju se na prostoru između rijeke Ukrine i r. Ljupljanice.

25.VI. Zbog većeg prikupljanja neprijateljskih snaga i ugroženosti želj. pruge i same Dervente, poduzeto je sa raspoloživim snagama ove pukovnije nasilno razviđanje prostora između r. Ukrine i r. Ljupljanice, koje međutim nije donijelo željenog uspjeha zbog jakih snaga komunisti. Pokazalo se, da bi obzirom na situaciju i jačinu neprijatelja ovakav podhvat mogao da se poduzme jedino jakim snagama.

U ovom razviđanju učestvovala su I. bojna ojačana sa 5. sati II./4.1.p., 2 gorska topa, 13. sat te vod haubica, kao i četnici Ljubičke brigade. U ovom nadiranju prema zadatku: 250—289—266 — Malica — 213 — Gor. Detlak. Dielovi pukovnije nesmetano su stigli do k. 289. Prilikom daljeg nastupanja dobivena je žestoka vatra sa K. 266, gdje su partizani bili utvrđeni. Upućen vod prema Malici radi udaranja u leđa neprijatelju, razbijen je. Naši dielovi povukli su se na k. 289 odakle su pokušali zadržati neprijatelja, pa je gorski top stupio u djelovanje. Međutim vatra je postala sve jača ne samo sa k. 266 nego i sa K. 226 i Driena, a dobivena je već i sa kote 267 (Ceranški Klenovac). Situacija za dielove pukovnije postajala je sve kritičnija, a primjećeno je i prebacivanje partizana u Donjane i Vel. Sočanicu. Uslijed ovoga poduzeto je povlačenje dielova 6.1.p. uz snažnu vatru neprijatelja, koja je odstupajuće dielove pratila. Iz teške situacije jedva su izvučena 2 gorska topa. Za vrijeme ovih borbi vlastiti gubitci su: 2 poginula i 2 ranjena domobrana. Oružje je sve spašeno. Komunisti su imali 9 mrtvih i veći broj ranjenih.

Kao što je već napried iznieto komunisti su na ovom području postali vrlo snažni, a primakli su se blizu samih uporišta. Obzirom na njihove snage nije moguće uputiti obhodnje ni nekoliko kilometara, a da ne budu napadnute od neprijatelja, što je još razumljivije kada se uoči borba od 25 o.m.j., gdje jedna jaka bojna nije uspjela ni 5 km odmaknuti se od uporišta, a da ne bude napadnuta jakim snagama. Jedini izlaz bio bi, jedna radikalna akcija velikih razmjera. Obzirom na razmaknutost jedinica i snagu neprijatelja te ugroženost Dervente i želj. pruge, prikupljena je II./4.1.p. na Počivaljki.

26.VI. Raspored jedinica je promijenjen:

Na Vrhovima ostao je jedan vod 3. sati. Uporište Vrdoljaci posjeo je stožer I. bojne, 1. sat I./4.1.p., 3. sat bez jednog voda do tada na Vrhovima, te 13. sat sa svoja dva gorska topa. 5. sat II./4.1.p. na trig. 300, 3. sat I. bojne 6. Posadnog zdruga (Domdo) na Počivaljki, 6. sat II./4.1.p. na Vranduku, stožer II./4.1.p. i 7. sat na Johovcu.

Vršeno razvidanje predzemljišta ispred postava. Neprijatelj jakim snagama koncentriran zapadno i južno od Dervente. Izgleda da je napad na Derventu neizbježiv.

27.VI. U 1830 sati osmotrena je sa uporišta Kalenderovci kolona partizana jačine 400 ljudi u pokretu od Drijena preko Donj. i Gor. Detlaka u smjeru Zobišta. Topništvo tuče ovaj prostor.

U 2200 sati straža iz Derventskog Luga javlja, da su se ovi dielovi komunista prebacili na lievu obalu Uk-rine i da su se na Agičkom brdu sastali sa jednom brigadom, koja je došla iz Motajice. Nešto kasnije Derventski Lug javlja, da se veće skupine ovih dviju brigada zadržale na Agičkom brdu 204. Topništvo tuče ovaj prostor. U 2220 sati ustaše iz Bielog brda javljaju, da su primijetili kretanje ovih skupina partizana na koje su otvorili vatru. Nešto ranije uporište Kalenderovci primjećuje približavanje komunista.

U 2230 sati uporište Kalenderovci obavještava, da je sa svih strana napadnuto. Otvorena je topnička vatra na predprostor ovog uporišta. U 2240 sati napadnuta posada u Derventskom Lugu raspršena je. 15 minuta kasnije uporište Kalenderovci razbijeno je, a momčad koja nije poginula, ranjena ili zarobljena, raspršena je.

Tada je izdan nalog, da 5. sat II./4.1.p. sa trig. 300 odmah krene za Derventu, a ostali dielovi II./4.1.p. da se prikupe na Počivaljki.

Oko 2300 sati odpočelo je puškaranje u gradu Derventi.

U 2330 sati prešao je stožer pukovnije na već ranije pripremljeno zapovjedno mjesto u gimnaziji, gdje je bila smještena 15. sat, dok je drugo uporište obrazovano na želj. postaji Derventa i vojarni. Odmah po dolasku u gimnaziju nastale su ulične borbe u Derventi kao i napad odmetnika na gimnaziju. Za to vrijeme oklopni vlak je krstario na želj. postaji.

Još prije prielaza stožera u gimnaziju zapovjedbene su II./4.1.p. da sa Počivaljke krene najžurnije za Derventu, a u isto vrijeme zapovjedbene su uporištima Vrhovi i

Vrdoljaci, da krenu u pravcu Dervente. U 2400 sati već je II./4. l.p. krenula sa Počivaljke u Derventu. Prikupljeni dielovi sa Vrdoljaka, kada su napustili bunkere dobili su snažnu vatru iz neposredne blizine, kojom prilikom je odmah bilo poginulih i ranjenih. Zbog snažne vatre ovi dielovi nisu uspjeli probiti se do Dervente, već su nastavili sa probijanjem istočno. U 0100 sati zapovjednik protuoklopne sati poduzeo je povlačenje sa svoja 3 preostala topa (jedan je već u međuvremenu pao u ruke komunista) sa kolodvora u pravcu Broda.

Za sve to vrijeme do dolaska pomoći II./4. l.p. uporište gimnazija kao i vojarna snažno su odolievale napadajima komunista. Za to vrijeme komunisti su zapalili želj. postaju, občinu, Zempro, oružničku postaju i neka skladišta, te druge zgrade.

II./4. l.p. koja je sa milicijom (3. sat I./6. posadnog zdruga ojačana sa dielovima 2. sati) hitala u pomoć braniteljima u gimnaziji i vojarni, te nije naišla na neprijatelja sve do pred samo groblje u Derventi, gdje je dočekana žestokom vatrom. Borba je primljena i 1174. l.p. sa milicijom snažnom vatrom odpočela je nadiranje ka gradu. Zbog snažne vatre, naročito iz automatskog oružja i obuhvata II./4. l.p. neprijatelj se je počeo povlačiti. Ovo je nadiranje bilo teško, jer je neprijatelj držao skoro cijeli grad, ali je sve više potiskivan prema Ukrini, pa je 1174. l. p. sa milicijom, osiguravši predhodno sve visove stigla u 0600 sati pred gimnaziju gdje je bio zabarikadiran stožer 4. l.p. sa 15. sati.

Po nalogu 4. lovačke pukovnije izvršeno je odmah čišćenje i ostalog diela grada, te pretres kuća.

U 1300 sati pristigli su prikupljeni dielovi I. bojne, a u 14.30 sati 2. bitnica i protuoklopna sat, koji su pravovremeno izmakli.

Tek tada je stigla pomoć iz Broda. (Jedna koturaška sat i jedna ustaška sat), a nešto kasnije pristigla je i III. bojna 4. l.p. koja je upućena vlakom iz Doboja.¹² Nepri-

¹² U izvještaju 2. bojne brzog zdruga od 8. jula 1944. o slanju pomoći u Derventu piše:

»Dne 27. lipnja 1944. u 2000 sati upućena je u 6 sat i 2 voda 8. sati te stožerni vod ove bojne u Brod kao pričuva za slučaj napada neprijatelja na Brod poslije teškog zračnog napadaja. Tokom noći dobili su ovi djelovi bojne zadatak i krenuli prema Derventi radi oslobodavanja od neprijatelja. Ljudstvo ovih sati prebačeno je samovozima do Bos. Lužana gdje je stiglo oko 0700 sati. Odmah je izdan nalog za nastupanje pravcem Derventa i to glavnim putem prema Derventi. Pošto se je uhvatila veza sa jednom pojačanom sati koja je nastupala iz Vinske zajednički se unišilo u Derventu oko 1900 sati sa sjeverne i istočne strane. U Derventi

jatelj se je povukao u pravcu Kalenderovačke škole te južno od Dervente. Svrha napadaja bila je zauzeti Derventu, te nakon toga izvršiti napad na Brod, a buduća namjera bila je napad na Teslić, Doboj i Banja Luku.

Prilikom napada na Derventu vlastiti gubitci su sljedeći: 4 poginula dočasnika, 20 poginulih domobrana, 1 ranjen častnik, 2 dočasnika i 6 domobrana, 3 nestala dočasnika i 41 domobran. Izgubljeno 118 pušaka, 14 strojopušaka, 3 strojnice, 11 strojosamokresa, 17 samokresa, 2 brdska topa, 1 protuoklopni top, 5 teških bacača, te jedna kola i 20 konja.

Derventu su napali sa zapadne i jugozapadne strane V. kozaračka brigada, koja je prodrla u grad i izvršila paljenje, pljačku i umorstva domobrana. XIV. srednjo-bosanska brigada, sa sjeverozapadne i sjeverne strane, te sjeveroistočne strane. XVIII. istočno-bosanska sa južne strane, XII. krajiška brigada nalazila se je negdje na Detlaku. Gubitci komunista u napadaju na Derventu veliki su. Po izjavi seljaka koji su vozili mrtve, imali su komunisti 13 kola mrtvih povrh ciele čete XIV. srednjo-bosanske brigade koja je izginula od vatre od oklopnog vlaka. Uhvaćena su 4 komunista i 2 komunistkinje.

28.VI. Sa I., II. i III. bojnom obrazovana je obrana Dervente, a koturaška sat i školska sat iz Vinske obrazovale su pričuvu.

29.VI. U noći 28./29.VI.44. u 2350 sati odpočelo je puškaranje, koje je sa prekidima trajalo do 0315 sati. Tada je nastupilo zatišje. Toga dana izvršila je ciele pukovnija nasilno razviđanje. Nakon ovog razviđanja primjećen je sljedeći raspored neprijateljskih snaga: XVIII. istočno-bosanska brigada u Vel. Sočanici, VIII. brigada kod Agičkog brda (SZ od Dervente), V. kozaračka brigada i XIV. srednjo-bosanska jedna na Detlaku, a jedna sjeverno od Glogovca (jedna nepoznata) brigada prema Kotorskom, topništvo u Lugu na desnoj obali Ukriane, 2 čete na desnoj obali Ukriane kao pričuve.

su se već nalazile nekoje jedinice koje su nastupale iz Doboja. Na neprijatelja se nije naišlo jer se je već prije povukao iz Dervente u pravcu Prnjavora. Obe sati ove bojne odmah su rasporedene za osiguranje Dervente gdje su i prenočile. Dne 28. lipnja dobiven je nalog za povratak u Brod gdje se je stiglo u 2000 sati.« (Arhiv VII, reg. br. 6/1—16, k. 60.) Opširnije o ovoj borbi i pružanju pomoći ugroženom garnizonu u Derventi, vidi izvještaj 1. lovačkog zdruga od 2. jula (Arhiv VII, reg. br. 6/1—20, k. 60) i propratni akt Zapovjedništva 2. zbornog područja — uz taj izvještaj (Arhiv VII, reg. br. 6/1—24, k. 60).

II. ISKUSTVA

Dobivanje novog oružja i opreme, koje se partizanima prenosi putem zrakoplova, oni postaju sve jači i borbeniji. Oni su sada u mogućnosti napadati naša uporišta, koja su raseljena duž želj. pruga. Duki, češći i višednevni podhvati nisu se mogli poduzimati, jer su jedinice vezane za uporišta i za zaštitu želj. pruga, a na razpolaganje se nema nikakvih jedinica, koje bi se mogle za takve podhvate upotrijebiti. Iz tog razloga potrebno bi bilo da se, naročito kod 1. lovačkog sargra ima jedna jača pričuva - jedna do dvije bojne - koje bi uvijek mogle krstariti po ugroženom području.

Prilikom vršenja bilo kakvog pokreta ili podhvata isti treba da se vrši oprezno i sa svim mogućim osiguranjima, da se nebi nasjelo neprijateljskim varkama i dobro postavljenim zasjedama.

III. NEDOSTATCI I POGRIJEŠKE.

Manjkavo nasoružanje jedinica, koje nisu bile na preoružanju, na tih je vrlo malo. Pogriješaka nije bilo.

ZA POGlavNIKA I ZA DOM SPREMNI !

ZAST. ZAPOVJEDNIKA
general Majetić

Majetić

Fotokopija poslednje stranice dokumenta br. 153

30.VI. Vršeno je razviđanje predzemljišta. Neprijatelj se je povukao preko Ukrine i južno od Malice i Driena.

13

II. IZKUSTVA

Dobivanjem novog oružja i opreme, koje se partizanima prenosi putem zrakoplova, oni postaju sve jači i borbeniji. Oni su sada u mogućnosti napadati naša uporišta, koja su razasuta duž želj. pruga.

Duži, češći i višednevni podhvati nisu se mogli poduzimati, jer su jedinice vezane za uporišta i za zaštitu želj. pruga, a na raspolaganju se nema nikakvih jedinica, koje bi se mogle za takove podhvate upotrebiti. Iz tog razloga potrebno bi bilo da se, naročito kod 1. lovačkog zdruge ima jedna jača pričuva — jedna do dvije bojne — koja bi uvijek mogla krstariti po ugroženom području.

Prilikom vršenja bilo kakvog pokreta ili podhvata isti treba da se vrši oprezno i sa svim mogućim osiguranjima, da se ne bi nasjelo neprijateljskim varkama i dobro postavljenim zasjedama.

III. NEDOSTATCI I POGRIEŠKE.

Manjkavo naoružanje jedinica, koje nisu bile na preoružanju, nu tih je vrlo malo. Pogriješaka nije bilo.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

ZAST. ZAPOVJEDNIKA
general Majetić
Majetić

¹⁵ Redakcija je izostavila tekst koji se odnosi na rad i borbena dejstva 7. posadnog zdruge i 2. bojne brzog zdruge, čije su jedinice dejstvovale na području Hrvatske.

OPŠTA BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA 8. POSADNOG ZDRUGA O DEJSTVIMA NA PROSTORIJI SARAJEVO — ZVORNIK — GORAZDE U JUNU 1944. GODINE¹

OBCA BOJNA RELACIJA

I. DIO

o podhvat u dielova 8. posadnog zdruga u mjesecu lipnju 1944. g.

A) Raspored dielova zdruga, jačina i naoružanje u toku mjeseca lipnja 1944.g. bio je sljedeći:

1.— Stožer zdruga, Gospodarski ured i pomoćni skup nalaze se u Sarajevu.

Jačina i naoružanje:

Castnika	12
Dočastnika	16
Momaka	73
Pušaka	593
Strojosamokresa	3
Samokresa	5

2. — Stožer I. bojne nalazi se u Sarajevu, 1. sat na Pašinom brdu (sjeverni sektor), 2. sat na Zlatištu (južni sektor), 3. sat u gradu Sarajevu (srednji sektor), 4. sat na Alipašinom Mostu, 5. sat u Travniku (vojno oružnički vod) i 6. sat (jurišna) — ljudstvo sa strojnicama raspoređeno na sjevernom i južnom sektoru kao pojačanje.

Jačina i naoružanje:

Castnika	28
Dočastnika	71
Momaka	917
Pušaka	1058
Strojopušaka	25
Strojnica	4
samokresa	2
bacača 81 mm.	2

3.— Stožer II. bojne nalazi se u Zvorniku 1. i 2. sat drži položaj oko Zvornika 3. sat u Palama, 4. sat u Rogatici i 5. sat u Srebrenici.

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6/2—30, k. 57.

Jačina i naoružanje:

Castnika	2
Dočastnika	20
Momaka	500
Pušaka	110

Pokazano brojčano stanje i naoružanje je od 3. i 4. sati, dok za ostale nisu dobiveni podatci, jer je II. bojna obkoljena od partizana.

4.— Stožer III. bojne nalazio se je u Ustikolini; 1. sat na položajima oko Ustikoline, 2. sat u s. Rajetići, 3. u Jabuki, 4. sat u s. Močiću, 5. sat u s. Bjelimići, 6. sat u Glavatičevu.

Jačina i naoružanje:

Castnika	nema
Dočastnika	20
Momaka	530
Pušaka	512
Strojopušaka	2
Stroj osamokresa	2
bacača 46 mm	1

Pokazano brojčano stanje je od 5. i 6. sati, dok za ostale sati nema podataka, jer se isti ne mogu dobiti zbog prekinutih prometnih veza.

5.— Stožer IV. bojne nalazio se je u Ilidži, 1. sat na položaju oko Trnova, 2. sat Umoljana, 3. sat Kotarca, 4. sat Budoželje, 5. sat Vijaka i 6. sat u Medniku.

Jačina i naoružanje:

Castnika	6
Dočastnika	37
Momaka	1492
Pušaka	754

6.— Stožer V. bojne nalazio se je u Goraždi, 1. sat na položaju oko Goražde, 2. sat Bogdanića, 3. sat Vranića, 4. sat Orahovica.

Jačina i naoružanje:

Castnika	nema
Dočastnika	5
Momaka	981
Pušaka	975
Strojopušaka	6

7.— I. bitnica nalazila se je u Travniku.

Jačina i naoružanje:

Castnika	. . .	3
Dočastnika	. . .	9
Momaka	. . .	73
Pušaka	. . .	52
Strojopuška	. . . . .	2
Samokresa	. . .	5
Topova	. . .	2
Haubica	. . .	2

8. — 2. bitnica nalazila se je na postavu po vodovima, jedan vod na poligonu, a drugi na Pašinom brdu u okolici Sarajeva.

Jačina i naoružanje:

Castnika		2
Dočastnika		4
Momaka		52
Pušaka		56
Topova 8 cm. 0.5/8	. . . . .	4

9. — Samostalni topnički vod nalazio se je na postavu u Travniku nešto sjevernije od vojarne »Bana Lackovića«.

Jačina i naoružanje:

Castnika	. . . . .	1
Dočastnika	. . . . .	2
Momaka	. . . . .	22
Pušaka	. . . . .	20
Samokresa	. . . . .	1
Topova G/15.	. . . . .	2

10. — Samostalni dojavni vod nalazi se u Sarajevu na postavima I. bojne.

Jačina i naoružanje:

Castnika	nema
Dočastnika	2
Momaka	23
Pušaka	15
Samokresa	2

11.— Samostalni obkoparski vod postrojava se u Sarajevu.

B) PODHVATI

U toku mjeseca lipnja postrojbe zdruga nisu poduzimale veće podhvate nego su vršile osiguranje mjesta u kojima se

nalaze, odbile nekoliko manjih napadaja na svoje postave, te vršile razviđanje u okolini svojih postava.

Važniji događaji bili su sljedeći

1. lipnja: jedna partizanska grupa od oko 2000 ljudi, koja se je prebacila preko Preslice pl.,- napala je u s. Umoljani (22 i. od Konjica) naša 2. sat IV. bojne. Zbog brojčane nadmoći neprijatelja naša sat se je morala povući prema s. Brdima, te tu zauzela nove postave za odbranu. Partizani su krenuli jugoistočno od Tušila — Puzim pa preko Visočice pl. u Grušća selo (7 s. od Glavatičeva).

14. lipnja jača grupa partizana izvršila je napad na Ustikolinu³ koju su držali dielovi naše III. bojne. Zapovjednik III. bojne zatražio je pomoć od zapovjednika V. bojne ovog zdruga, te je zapovjednik V. bojne osobno sa 80 domobrana svoje bojne uputio se kao pomoć napadnutima u Ustikolini. Po dolasku u Ustikolinu počela je oštra borba sa partizanima i trajala oko jedan sat. Došlo je do uličnih borbi, ali je partizanima uspjelo zauzeti Ustikolinu. Ljudstvo III. bojne povuklo se je na postave oko Ustikoline. Ovom prilikom partizani su u Ustikolini zaplenili 6 tona kukuruza kotarske oblasti Foča i 2 teretna samovoza III. samovozne bojne, koji su se nalazili na radu kod III. bojne ovog zdruga u Ustikolini.

15. lipnja: partizani su se počeli povlačiti iz Ustikoline prema Foči. III. bojna ovog zdruga zauzela je ponovo Ustikolinu, te je odmah po zauzeću pristupila organiziranju obrane.

19. lipnja 5. sat naše IV. bojne stupila je u borbu kod Zavidovića i Olova sa partizanima, koji su došli od Sekovića preko Banovića,⁴ a koji su udarili na njemačku vojsku, koja se je nalazila kod spomenutih mjesta. Toga dana sat je pošla prema Carevoj čupriji, gdje su bile dvije sati »Bojne branitelja Kladnja«,⁵ a odatle su svi pošli prema mostu »Buk« gdje su se sastali sa jednom sati njemačkog redarstva pod vodstvom jednog bojnika.⁶ 5. sat je išla kao glavnina u sredini, dok su obe sati

- Vjerovatno je riječ o 4. bataljonu 7. krajiške brigade koji se 1. juna 1944. vraćao u sastav brigade (opširnije o tome vidi izvještaj Štaba 10. NOU divizije od 12. jula 1944. u 27. knjizi i Arhiv VII. reg. br. 1/6, k. 854);³

Napad su izvršila dva bataljona 2. krajiške brigade (vidi dok. br. 62).

* i ⁷ Riječ je o 16. NOU diviziji (vidi dok. br. 119).

⁵ Vidi knj. 25, dok. br. 197.

" O njemačkim snagama na ovom sektoru i njihovom učešću u borbama u izvještaju 5. oružničke pukovnije od 26. juna 1944. piše sljedeće:

»16. lipnja 1944. u 1030 sati, jača obhodnja oružničkog odjela Središnje oružničke škole u Vozući sa jednom obhodnjom njemačkog polj-

branitelja Kladnja išle na krilima lievo i desno do Simin Hana, gdje su svi stupili u borbu, ali pod nadmoćnosti i mnogo brojčano jačim neprijateljem, a po zapovjedi njemačkog bojnika svoj ljudstvo se je povuklo prema Varešu.

Istoga dana 6. sat IV. bojne ovog zdruga napadnuta je od strane partizana u Vozućoj, te se je nakon oštarih borbi vođenih sa neprijateljem povukla zajedno sa Niemcima, koji su također vodili borbe zajedno sa ovom sati. Jačina napadača cieni se oko 7—8 tisuća boraca dobro naoružanih, većinom sa automatskim oružjem.

21. lipnja: 5. sat IV. bojne ovog zdruga ojačana sa Niemcima ponovo je udarila na partizanske postave kod Zavidovića i Olova, te je neprijatelj napustio svoje pređašnje postave i povukao se prema Ozrenu. Gubitaka nije bilo, a neprijateljevi su nepoznati.

23. lipnja: partizani⁷ su ponovo izvršili napad na postave naše 6. sati kod mjesta Sadići, te su se zbog premoći neprijatelja morali povući do Glavica, tu stupili u vezu sa Niemcima, koji su se nalazili na desnom krilu kod Krivaje. Nadiranje partizana zaustavljeno je njemačkim topničtvom. Neprijatelj je imao 2 poginula, 4 ranjena i 1 zarobljen, koji je predat Niemcima. Vlastiti gubitci: 6 nestalih i 1 ranjen.

Istoga dana ljudstvo 1. samostalnog topničkog voda učestvovalo je u borbi sa partizanima u sastavu jedinica Brzog zdruga za osiguranje jedne preselice. Tom prilikom zarobili su pripadnici voda 2 Talijana — partizana.

Prilikom napada odmetnika na zapadnu stranu posade Travnik naredeno je otvaranje vatre kod 1. bitnice ovog zdruga, te je tom prilikom opaljeno 3 komada granata — šrapnel 8 cm. Obr. 14.

skog oružništva vršila je izvidanje zemljišta, kojom zgodom se je sukobila sa većom skupinom partizana kod sela Pribitkovići i Oštrić (6 i 7 km s. Vozuća). Borba je trajala oko 2 sata, kada se je obhodnja uslied nadmoćnosti neprijatelja povukla. U ovoj borbi lakše je ranjen pričuvni domobran Marudif Imamović. Partizanski gubitci nepoznati.

18. lipnja 1944. u ranim jutarnjim satima jake partizanske skupine nadirajući od jugo-istoka — Tuzle zaposjele su uzvisine »Vis« (4 km. s. i. Vozuća). Njemačko SS redarstvo i oružnici odjela Središnje oružničke škole pokušavali su partizane protjerati, ali uslied nadmoćnosti neprijatelja nije im uspjelo, pa čak ni kasnije, kada je našim postrojbama stigla u pomoć SS postrojba. 19. VI. 1944. u 1400 sati ove partizanske skupine započele su jak napadaj na Vozuću, Ribnicu i Buku (18 i 24 km. J. i. Zavidovići), koji je trajao istog dana do 1800 sati. kada su se SS postrojbe, njemačko redarstvo i oružnički odjel uslied jakog pritiska partizana morali povući. Po zauzeću Vozuće partizani su zapalili veliki most i pučku školu, na više mjesta razorili željezničku prugu i skretnice u Vozući, te minirali i porušili sve mostove od Ribnice do Stoga. Gubitaka kod naših oružnika nije bilo, dok su gubitci kod njemačkih postrojbi i partizana nepoznati«. (Arhiv VII. reg. br. 26/2—2. k. 149 e).

25. lipnja: na večer izvršen je napad partizana na Bratunac.⁸ Napad odbijen. Partizani su se povukli iz Drinjače i navodno imaju namjeru prebaciti se preko Drine u Srbiju.⁹

30. lipnja: jake partizanske snage izvršile su napad na postave 1. sati IV. bojne ovog zdruga iz Trnova u s. Ostojićima.¹⁰ Ova je uspjela odbiti napad partizana i zadržati postave u svojim rukama. Gubitaka naših nije bilo, a neprijateljski su nepoznati, jer se partizani još nalaze na svojim postavima. Utrošeno je u ovoj borbi 3500 puščanih naboja.

Istoga dana stupila je u borbu sa partizanima na Bjelašnici (k. 1872) kod mjesta Sinčka lokva 2. sat IV. bojne ovog zdruga. U ovoj borbi ranjena su 2 domobrana. 2 partizana nađena mrtva. Streljiva utrošeno 2850 puščanih naboja.

C) IZKUSTVA

Neprijatelj, ako ne uspije od prvih napadaja da zauzme postave odmah se povlači, s tim da ponovi ove napade onda ako su sa daleko nadmoćnijim snagama i oružjem i ako mogu iznenadno da napadnu. Dobro utvrđeni postavi i dobro naoružana i malog brojanog stanja, a čvrsta u borbi, nadmoćnija je od brojno nadmoćnijeg neprijatelja. Neprijatelj iskorišćuje samo t. j. u većim slučajevima noćni napad i šumoviti kraj.

D) NEDOSTATCI I POGRIESKE:

Nedostaje automatsko oruđe, te častnika i dočastnika po satima, zbog čega je oslabljena i najbolja borbenost momčadi. Po postrojbama nedostaje častnika i dočastnika, koji bi mogli dati točan opis pojedinih događaja po fazama borbe kako se to traži, te da bi se mogla ovako sačiniti bojna relacija. Izvješća o borbama od postrojbi ovog zdruga vrlo se teško dobivaju zbog velikog prostora na kojem se ove nalaze i nemaju saobraćajnih veza sa istima, a u koliko se ova i dobiju u većini su nedovoljno prikazana — opisana.

ZAPOVJEDNIK PUKOVNIK

Ćordašić
Ćordašić

⁸ Na ovom sektoru dejstvovala je 38. NOU divizija. Imala je zadatak da lijevu obalu Drine, od Zvornika do Srebrenice, očisti od četnika, zelenog kadra i ustaša. Opširnije o tim njenim dejstvima vidi izvještaj Štaba divizije od 6. jula 1944. u knjizi 27.

⁹ U to vrijeme na ovom sektoru nisu vršene pripreme za prebacivanje preko Drine. (Jedinice 12. korpusa prebacile su se 5 i 6. septembra 1944 — vidi Arhiv VII, reg. br. 8—33/10, k. 589 B).

¹⁰ Na ovom sektoru dejstvovala su snage 1. proleterske divizije (vidi dok. br. 111).

OPŠTA BOJNA RELACIJA ZAPOVJEDNIŠTVA 9. POSADNOG ZDRUGA O DEJSTVIMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ U HERCEGOVINI I JUŽNOJ DALMACIJI U JUNU 1944. GODINE¹

OBCA BOJNA RELACIJA

I. DIO

o podhvatima postrojbi 9. posadnog zdruga u mjesecu lipnju 1944. g.

A) RAZPORED CETA, JAČINA I NAORUŽANJE U TOKU MJESECA LIPNJA 1944. G.:

Zdrug je u toku mjeseca lipnja imao u svom sastavu šest bojna i jednu bitnicu, od kojih VI. bojna i 1. bitnica ulaze u sastav podhvatnog zapovjedništva Cetina. Raspored, jačina i naoružanje bio je sljedeći:

I. Bojna sa sjedištem u Humu raspoređena je na osiguranju željezničke pruge Hum — Poljice. Ova je jačine: 14 častnika, 46 dočastnika i 516 domobrana sa 585 pušaka, 24 strojopuške, 6 strojnica, 22 strojosamokresa, 20 samokresa i 8 bacača mina — malih.

II. Bojna sa sjedištem stožera bojne u Mostaru raspoređena je: 1. sat u Mostaru, 2. sat u Nevesinju, 3. sat s. Crnici — Domanovići i 4. sat Rotimlje. Jačina bojne je 13 častnika, 27 dočastnika i 1190 domobrana sa 1048 pušaka, 8 strojopušaka, 3 strojnice, 1 strojosamokres, 21 samokres i 2 bacača mina.

III. bojna (Domdo bojna Gacko) sa sjedištem u Kuli Fazlagić raspoređena je za zaštitu sela oko Gacka i Kule Fazlagić. Ova je jačine 1 častnik, 52 dočastnika i 478 domobrana — milicionera sa 405 pušaka, 6 strojopušaka i 3 strojnice.

IV. bojna (Domdo bojna Dubrovnik) sa sjedištem stožera u Slanom raspoređena je 1. sat Mlinište, 2. sat Topola i 3. sat Slano. Jačina bojne je 9 častnika, 34 dočastnika i 654 domobrana — milicionera sa 420 pušaka.

V. bojna (Domdo bojna Dubrovnik i Domdo sat Gruda) sa sjedištem stožera bojne u s. Čilipi (Konavlje) raspoređena je 1. sat Komolac, 2. sat Mlini, 3. sat Čilipi, 4. sat Mrcine i 5. sat Gruda. Jačina bojne je 13 častnika, 64 dočastnika i 1058 domo-

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6/2—9, k. 57.

brana — milicionera sa 1046 pušaka. 3 strojopuške, i strojnica i 3 samokresa.

VI. bojna Pod podhvatnim zapovjedništvom Cetina.

A) PODHVATI:

U toku mjeseca lipnja ove godine postrojbe — jedinice ovoga zdruga nisu poduzimale veće poduhvate nego su vršile osiguranje mjesta u kojima su raspoređene, željezničke pruge i raznih obhodnja, gdje su odbile nekoliko manjih neprijateljskih napada na raznim mjestima.

Važniji događaji bili su sljedeći:

Dana 5. lipnja 1944. godine oko 2300 sata nepoznata grupa odmetnika od oko 50 naoružanih ljudi izvršila je napad iz zasjede na naša 2 teretna samovoza, koji su prevozili živežne namirnice za dielove naše V. bojne u Konavljima (iztočno od Dubrovnika) kod s. Miljasi (8 km. s. z. od Grude). Partizani su 1 samovoz zapalili, a sa drugog su skinuli jednu gumu. Živežne namirnice, koje nisu mogli sa sobom ponieti razbacali su na mjestu napada.

Na samovozima su se nalazili osim upravljača samovoza još i 7 domobrana i obskrbni častnik V. bojne, koji su svi po partizanima bili zarobljeni i odvedeni u neku obližnju kuću gdje su im oduzeli domobransku odoru i pustili ih.

Dana 11. lipnja 1944. godine napadnuta je od partizana iz zasjede naša obhodnja iz sastava I. bojne ovog zdruga kod s. Krnjevići (3 km. s. z. od Huma) koja je upućena u razviđanje pruge sa Huma prema Jasenici-Lug. Obhodnja je borbu primila, te se je borila sve do dolazka pojačanja, koje je odmah upućeno sa Huma, nakon čega su se partizani povukli i od naših djelova protjerani. Gubitaka nije bilo.

Dana 19. lipnja 1944. godine zbog pojave većih grupa partizana oko željezničke pruge Hum — Zavala sjeverozapadno od Dubrovnika Niemci su kao pojačanje našoj I. bojni uputili iz Trebinja jednu svoju sat ojačanu sa nešto naših domobrana te su odmah krenuli u pretres zemljišta uzduž željezničke pruge.

Dana 19. ov. mj. jedna grupa naoružanih partizana od oko 20 ljudi izvršila je napad na našu stražu na vodocrpu Mrkline (2 km. zap. od Trebinja). Straža je napad odbila bez gubitaka. Gubitci napadača nepoznati.

Istog dana upućen je jedan naš vod V. bojne pod zapovjedništvom jednog njemačkog dočastnika u razviđanje u pravcu sjevernog Konavlja. Obhodnja se je povratila bez da je imala dodir sa partizanima.

C) IZKUSTVA

Nikakva izkustva se nisu stekla, pošto nisu vršeni nikakovi podhvati, već samo kako se iz gornjeg vidi odbijeno je nekoliko manjih neprijateljskih napada na naša uporišta i obhodnje.

D) NEDOSTACI I POGRIEŠKE:

Nedostataka i pogriješaka nije bilo opaženo, osim što je brojčano stanje I. bojne, koja vrši osiguranje željezničke pruge vrlo malo za izvršenje dodjeljenog joj zadatka, s obzirom da na tom području ima uvijek većih partizanskih grupa. —

U. Z. ZAPOVJEDNIKA. NADSATNIK
(Moravec)
Moravec

BR. 156

OPŠTA BOJNA RELACIJA BRZOG ZDRUGA ZA JUN 1944.
GODINE O BORBAMA PROTIV JEDINICA NOV I POJ NA
PODRUČJU LAŠVA — TURBE¹

I. Dio

OBCA BOJNA RELACIJA

0 podhvatima dielova Brzog zdruha na području Lašva — Turbe u mjesecu lipnju 1944. godine.

A) RASPORED CETA. JAČINA I NAORUŽANJE:

Dielovi ovoga zdruha na tom području i to:

Stožer zdruha, osim Pozad. odjela (Ib), stožer III. bojne sa 9., 10., 11. i 12. sati, 7. sat II. bojne i obkloparski vod 8. sati II. bojne, raspoređeni su bili kako slijedi:

- Stožer zdruha (bez Pozad. odjela), stožer III. bojne i 1 vod 7. sati u Travniku;
- 7. sat II. bojne bez 1 voda u Turbetu;
- 1 vod 10. sati na postavu Dolac — ložiona — tvornica šibica;
- 10. sat bez 2 voda na postavu Bila-most;

¹ Original (pisan na mašini, latinicom) u Arhivu VII, reg. br. 6 2—34, k. 57).

- 1 vod 10. sati na postavu Rankovići;
- 1 vod 10. sati na postavu Divljak-most;
- 9. sat bez 3 voda i 1 roj na postavu ž. p. Busovača;
- 1 vod bez 1 roja 9. sati na postavu Stražara br. 2;
- 2 voda 9. sati na postavu ž. p. Vitez (Impregnacija);
- 11. i 12. sat III. bojne i 3./8. sati II. bojne na postavu

Rastovo;

Jačina i naoružanje nepromijenjeno.

B) PODHVATI

U toku mjeseca lipnja dielovi Brzog zdruga na području oko Travnika vršili su osiguranje željezničke pruge i ceste Lašva — Turbe, te ceste Travnik — Rastovo, raspoređeni po pojedinim uporištima kako je pod A) navedeno.

Koncem lipnja dielovi u Rastovu bili su u težim borbama prilikom nadiranja jakih odmetničkih snaga (Stab I. korpusa, te 1. i 10. Prol. divizija),² koje su potiskivane od dielova 7. SS. Divizije »Prinz Eugen«,³ došle iz područja istočno od Prozora preko Vranića pl. do polja Bašarinac većim dielom, a iz područja zapadno od Fojnice manjim dielom, i vratili se istim putem nazad.

POJEDINOSTI:

2. 6. 1944.: U 1000 sati upućen je 1 vod iz postave Rastovo u G. Vakuf radi razviđanja i hvatanja veze sa njemačkim postrojbama. U 1500 sati vod je pred G. Vakufom stupio u borbu sa odmetnicima, koji su bili zaposjeli G. Vakuf. Pri povlačenju voda za Rastovo vod se nije mogao probiti, pošto su visovi kraj ceste bili zaposjednuti od odmetnika.

Jačina odmetnika oko 150 ljudi iz VII. krajiške brigade.⁴ Vod se povukao u Bugojno bez gubitaka.

3. 6. 1944.: 1 vod sa postave Rastovo upućen radi osiguranja preselice iz Travnika napadnut je u 1100 sati kod Han Skopljaka od jače nepr. skupine. U 1400 sati upućena 2 voda — 1 roj kao pojačanje uspeli su odbaciti neprijatelja prema Senkovićima. Vlastiti gubitci: 1 domobran ranjen i zarobljen, a kod odmetnika 1 mrtav i 3—4 ranjena.

Preselica sa hranom iz Travnika napadnuta od nepr. zrakoplova kod Han Skopljaka. 1 desetnik ranjen, 1 kamion sa hranom izgorio.

² O dejstvu jedinica 1. proleterskog korpusa na ovom području vidi dok. br. 76, 80, 82, 103 i 123, i izvještaj 1. proleterske brigade od 9. jula u knjizi 27.

³ Vidi dok. br. 123.

⁴ O dejstvu 7. krajiške brigade na ovoj prostoriji vidi u izvještaju Štaba 10. NOU divizije od 12. jula u knjizi 27.

6. 6. 1944.: U 2230 sati izvršili su VII. part. brigada pojačana sa Travničkim i Fojničkim odredom napad na postav Rastovo, koji je trajao do sljedeći dan do 0300 sati, kada je napadač odbijen.

Jačina napadača oko 500 ljudi sa 2 bacača, 1 topom i 12—15 strojnica i strojopušača.

Vlastiti gubitci: 1 lakše i 1 teže ranjen domobran, a kod odmetnika 5—6 poginulih i oko 15 ranjenih (sve prema iskazima mještana).

8. 6. 1944.: U 1700 sati 1 vod sa postave Rastovo pri povratku sa osiguranja preselice iz Travnika naišao je kod sela Orašac na grupu odmetnika, koja se nakon kratkog boja povukla u istočnom pravcu.

10. 6. 1944.: 4 nepr. zrakoplova modela »Spitfair« u niskom naletu obasuli su strojničkom i lako-topovskom vatrom postav Turbe i Busovaču, bez vlastitih gubitaka.

15. 6. 1944.: Od 2040 do 2300 sati uznemiravala je grupa od oko 50 odmetnika pripadnika Travničkog i Fojničkog odreda postav Rastovo manjim prepadima, koji su svi bez vlastitih gubitaka odbijeni.

20. 6. 1944.: Jake nepr. snage i to štab I. prol. korpusa, 1. prol. divizije i 10. prol. divizije⁵ pritisnute sa sviju strana od delova 7. SS. divizije »Prinz Eugen« na prostoru istočno od Prozora probili su se na sjeveru od Vranića pl., te jačim snagama proružili pokret prema sjeverozapadu preko V. Gusar doline do Polje Bašarinac, a slobijim snagama preko doline Fojničke Rieke, Sčita, također na Polje Bašarinac.

Posada u Rastovu imala je zadatak da isturenim jačim snagama na liniji Sebešić — Milošinovac spriječi nadiranje njihovo prema sjeverozapadu preko Rastova.

Jače nepr. snage u 1230 sati naišle su na naš postav kod Laza.⁶ Nakon duže žestoke borbe, koja je trajala do 1900 sati, nepr. je bio odbijen, te je produžio pokret dolinom rieke Zlatana prema zapadu. Vlastitih gubitaka nije bilo, a neprijateljski: 1 mrtav utvrđeno, 5 mrtvih procijenjeno, 6 ranjenih prema izvaji mještana.

21. 6. 1944.: U 1040 s. jedna manja odmetnička skupina pokušala se spustiti u dolinu rieke Mutnice iz južnog pravca, ali je od naših delova u Sebešićima odbijena.

⁵ Ova divizija nije bila proleterska, već udarna.

⁶ Na ovom sektoru dejstvovala su snage 1. proleterske divizije. O borbama njenih jedinica vidi dok. br. 82 i u knjizi 27. izvještaj 13. proleterske brigade »Rade Končar« od 8. jula 1944. i izvještaj 1. proleterske brigade od 9. jula 1944. godine.

18.6.1944.: U 1700 sati i vod se postavu Raštovo pri povratku sa osiguranje preselilo iz Travnika na isto je kod sela Gradec na grupu odmetnika, koje se nakon kratkog boja povukle u istocnom pravcu.

19.6.1944.: 4 neprijateljske jedinice "Spitzke" u jednom mjestu ocesuili su cirkajsko i isab-topovskom vatrom postav Raštovo i Busovacu, bez vlastitih gubitaka.

19.6.1944.: Od 2040 do 2300 sati uzamirivale je grupe od oko 50 odmetnika pripadnike Travnickog i Pojacičkog odreda postav Raštovo manjim prepadima, koji su svi bez vlastitih gubitaka odbijeni.

20.6.1944.: Jake nepr. snage iz to ateb i. prol. korpusa, i. prol. divizije i 10. prol. divizije pritisnute sa sviju strana od dijelova 7. SS. divizije "Frisa Eugen" na prostoru istočno od Promora pravili su se na sjeveru do Travnica pl., te jakim snagama prođali pokret prema sjevero-zapadu preko V. Gudar doline do Polje Biserinac, a slabijim snagama preko doline Pojacičke Rieke, 361te. također na Polje Biserinac. Jaka snaga na liniji Sebešić - Milošincev spriječiti nadiranje njihovo prema sjevero-zapadu preko Raštova.

Jake nepr. snage u 1230 sati naišle su na naš postav kod Laza. Nakon duže i teške borbe, koja je trajala do 1900 sati nepr. je bio odbijen, te je prođao pokret dolinom rieke Zlatna prema zapadu. Vlastitih gubitaka nije bilo, a neprijateljski: 1 utvrđeno, 5 mrtvih prođano, 6 ranjenih prema izvri mjestima.

21.6.1944.: U 1040 s. jedna grupa odmetnička skupina pokušala se spustiti u dolina rieke Zlatna iz južnog pravca, ali je od naših dijelova u Sebešićima odbijena.

Travnicki dijelovi napjerali su odmetnike na prostor oko Polje Biserinac i pokušali su ih naprođiti i uništiti. Odmetnici napjerali su prođiti obrat.

24.6.1944.: Prođivši obrat Klemens partizani sa podrškom Polje Biserinac jednim dijelom povratili su se prema južn dolinom rieke V. Gudar, a drugim dijelom sjeverno i sjeveroistočno od postava Raštovo.

U 1800 sati jake nepr. snage povlađeci se sa Polje Biserinac stupili su u borbu sa istaknutim dijelovima sa postava Raštovo kod Busovice, koje se radi nedostaci neprijateljske morala povukli. Neprijateljske snage pri prođaju tuzene su nakon bezopkon vatrom, te su na neprođani anatal gubitak.

Prilikom ovih podhvata i podhvata šišdenje ališdenih dana odmetničkih nepr. snaga pri povlađenju zarobljeno je 10 odmetnika, 60 odmetnika se predalo, a zaplijenjeno je 48 pušaka, 1 strojopuška, 2 strojopuškars i oko 500 pušasnih nabojja.

29.6.1944.: U 0930 s. upućena je oješana set u prostor sjeveroistočno od sela Raštovo i uništenje dijelova Travnickog odreda, koji se tamo nalaze, sa postava Raštovo. U 1230 sati izvršen je napad na selo, u kojem se našlo od 200 odmetnika dijelova Travnickog odreda i dijelova 1. divizije, koji su bili dobro utvrđeni sa oko 5 strojopuška - strojopuška i 2 bescebe, radi čega nije uspjele neprijateljske uništiti. Vlastitih gubitaka nije bilo. Kod neprijateljske smatreno 4 ranjena.

U ovom mjesecu nisu steđena nikakova osobite izkustva, niti su primjeđeni značajniji nedostaci i pogreške obnog zasnjenja. Radi slabog stanja odjade, a nepose obnae, poduzimaju se podhvata nailazi na sve veće poteškoće.

ČLAN ZAPOVEDNIŠTVA-SATNIK:
/Zboril/

ZAPOVEDNIŠTVO BRZOG ZDRUGA

(P.) Član Broj 394 /Taj/
u *Travniku* d. 8. 6. 1944.

Njemački dielovi natjerali su odmetnike na prostor oko Polje Bašarinac i pokušali su ih zaokružiti i uništiti.

Odmetnici uspjeli su probiti obruč.

24. 6. 1944.: Probivši obruč Niemaca partizani sa područja Polje Bašarinac jednim dielom povratili su se prema jugu dolinom rieke V. Gusar, a drugim dielom sjeverno i sjeveroistočno od postava Rastovo.

U 1800 sati jake nepr. snage povlačeći se sa Polje Bašarinac stupili su u borbu sa istaknutim dielovima sa postava Rastovo kod Muravice, koja se radi nadmoći neprijatelja morala povući. Neprijateljske snage pri prolazu tučene su našom bacačkom vatrom, te su mu naneseni znatni gubitci.

Prilikom ovih podhvata i podhvata čišćenja sljedećih dana od raspršenih nepr. snaga pri povlačenju zarobljeno je 10 odmetnika, 60 odmetnika se predalo, a zaplijenjeno je 48 pušaka, 1 strojopuška, 2 strojosamokresa i oko 500 puščanih naboja.

29. 6. 1944.: U 0930 s. upućena je ojačana sat u prostor s. Jagodići sa zadatkom razviđanja i uništenja dielova Travničkog odreda, koji se tamo nalaze, sa postava Rastovo. U 1230 sati izvršen je napad na selo, u kojem se nalazilo oko 200 odmetnika dielova Travničkog odreda i dielova 1. divizije,⁷ koji su bili dobro utvrđeni sa oko 5 strojnica — strojopuš. i 2 bacača, radi čega nije uspjelo neprijatelja uništiti.

Vlastitih gubitaka nije bilo. Kod neprijatelja osmotreno 4 ranjena.

U ovom mjesecu nisu stečena nikakova osobita iskustva, niti su primjećeni značajniji nedostaci i pogreške obćeg značenja.

Radi slabog stanja odjeće, a napose obuće, poduzimanje podhvata nailazi na sve veće poteškoće.

ZAMJ. ZAPOVJEDNIKA — SATNIK:
(Zboržil)
Zboržil

⁷ Prva proleTERSka divizija prebacila se preko komunikacije Sarajevo — Konjic noću 27/28. juna 1944 (vidi dok. br. 93 i u knjizi 27. izvještaj Štaba 1. proleTERSke brigade od 9. jula 1944. godine).